

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ŞÜKRAN YİĞİT
ANKARA, MON AMOUR!

İletişim

ŞÜKRAN YIĞIT • Ankara, Mon Amour!

ŞÜKRAN YİĞİT 1961'de İstanbul'da doğdu, Ankara'da büyüdü. ODTÜ Endüstri Mühendisliği Bölümü mezunu. *Ankara, Mon Amour!* (2003), *Bir Akdeniz Kedisinin Hatıraları* (2004), *Çatıkati Aşıkları* (2008) ve *Burası Radyo Şarampol* (2020) adlı romanları İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Halen Frankfurt'ta yaşıyor.

© Şükran Yiğit

İletişim Yayınları 870 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 121

ISBN-13: 978-975-05-0115-9

© 2003 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1-10. Baskı 2003-2018, İstanbul

11. Baskı 2021, İstanbul

EDİTÖR Can Cankoçak - Murat Gültekingil

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hasan Deniz

DÜZELTİ Sezar Atmaca

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

Ucretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ŞÜKRAN YİĞİT

Ankara, Mon Amour!

Anneme ve Babama

Devletin ve tabiatın ortak ve yanlış sorusu şuydu:

– Maveraünnehir nereye dokülür?

Ece Ayhan, "Meçhul Öğrenci Anıtı"

İÇİNDEKİLER

<i>Suna</i>	9
Mayıs 1969	11
Alnım cama dayalı, can sıkıntısı ömür boyu:	
Kübra Hanım	13
Sokak	20
Ömer Dayın geldi!	35
Mahalleye dün gece Katrin Denüv taşındı be abla!	44
Ankara gezintileri	56
Terliklerin düzeni	70
Pasyon Abla, Pasyooooon Pasyon!	80
Eylül 1969	92
 <i>Emel</i>	107
Kızılay’da “bir öğle vakti”	109
Temmuz - Kitaplarımız	123
Ağustos - “Bir günün hikâyesi”	128
Eylül 1980	134
 <i>Ömer</i>	139
“... Ya öyle mi, bu film bizim için oynamıyor demek”	141
Aşkın dili Türkçe’ydi	145
Madam Litvak anlatıyor	158
Artık Ankara’ya gidelim!	163

'60'lı yılların sonları, Ankara... Süreyya'ya yapılan haksızlığın milletçe hepimizi elemden eleme gark edip, mahallemizin kadınlarının neredeyse toplu hezeyanlara kapılmasına, erkeklerinin ise her gün sabah yedibuçuk ajansında Nasır'ın neler yaptığını dinleyip dinleyip yıllardır hasretini çektiğimiz liderin nihayet bulunduğuna inanmalarına beş var, ya da beş geçiyor... Anlayamayacağım kadar uzak, anneler babalar için haberler bunlar... Umrumda bile değil... Keyfim yerinde... Mahallede gazoz kapağı savaşları günde üç partiye çıkmış, köşedeki İtimat Bakkaliyesi'ne iki renkli misketler gelmiş, Bahçeli Köşk'ün inşaatı dalya ihtiyacımıza sürekli cevap vermekte. Günlerim dopdolu geçiyor, üç öğün sokak, o Adyojolikandi ve İndira Gandhi arasında hiçbir bağlantının olmadığından söylenmesinden sonra duyduğum hayal kırıklığını bile düşünmez olmuşum, koşa koşa merdivenleri çıkıyorum, hemen suyu içip geri dönmem lazım, bir dakikadan fazla beklemezler... İşte o zaman duyuyorum ilk defa o sözcüğü, yani kendi gerçek hayatımın içinde ilk defa... Anne anlatıyor Muammer Hanım: "Özkan, Serpil'e âşık olmuş,

her gün aynı şarkıyı çalıyor, sokağın adı çarşı evimiz karşı karşı diye”, koşarak dönüyorum gazoz kapağı savaşlarına, ama bu çarşı sokağı işini not almışım kafama, akşam teyzemin dinlediği, balkon kapısından hafif hafif Ankara’nın esintilerine karışan “Fransa’dan Müzik” programının eşliğinde müşahade edeceğim durumu...Özkan Ağbilerin evi çaprazda karşıda, fakat Serpil meselesi zor, onlar aynı sırada üç ev ile ride oturuyorlar, balkondan sarkmam lazım.. Adyojolikandi ve İndira Gandhi yerine bir şey bulmuşum, çok heyecanlıyım, bir yandan da bizim sokağın adının çarşı olmaması hafif bir rahatsızlık yaratıyor, ama boşveriyorum, bu aşk ve çarşı işini çözmem lazım. Siperde bekliyorum, hiçbir şey olmuyor, ilgili balkonlarda hiçbir hareket yok... Yine hayal kırıklığı... Yine gündüz mesaimle dönüyorum.

Sık sık da sinemalara gidiyoruz annemle, Alemdar Sineması’na. Bir akşam annem babama anlatıyor filmi: “Ekrem Bora” diyor “Belgin Doruğa âşık...” “Hayır” diyorum “adamın adı Vedat’tı.” “O film icabı” diyor annem ve anlatmaya devam ediyor “Ekrem Bora” diye... “O sokağın adı çarşı mıydı?” diye soruyorum bir ara anneme. “Yok canım, nereden çıkartıyorsun?” diyor annem...Kafam iyice karışıyor.. Özkan Serpil’e âşık fakat bizim sokağın adı Çarşı değil, Vedat’ın adı da Vedat değil, İndira Gandhi’nin o şarkıyla hiçbir ilişkisi yok, üstelik filmdeki o sokağın da adı çarşı değil...İşte sıcak bir yazın ortasında, Ankara’da böyle giriyor hayatıma o sözcük, üstelik daha Hayat Bilgisi dersi bile almamışken..

Hastane maceram bir bahar sabahı beni, iyileşmiş çocuğunu, kucagında sevinçle eve taşıyan babamın kollarında, açan bahar dallarına şaşkınlıkla bakışım ve hayretler içinde “bahar gelmiş be baba” demem üzerine babamın ansızın boşanıveren gözyaşlarıyla bitmişti. Bitmesinin zamanı da gelmişti zaten: Korktukları kadar da kötü bir durumda olmadığımı göstermek için ağzıma akide şekerlerini doldurup “tombul yanaklarımla” beklediğim, hakkımda her gün konuşulan ve kendimi gözümde daha da önemli bir yere getiren doktorların sabah ziyaretlerinden sıkılmış, çocuk koğuşunun kırmızı şeffaf gecelikli Mehlika’sına ilgimi yitirmiş, işsizlikten bütün Ayşegül serisini ezberlemiştim. Her gün kıcıma yediğim penisilin iğnelerinden sert sandalyelerde oturamamama, 1-2-3-4 diye saya saya, mutlu bir şekilde girdiğim ve uyandığımda benim dışımda varlığını sürdüren bir bedenim olduğunu acılar içinde kavradığım narkoz travmasını bile yaşamama rağmen, sağlık konusunda hâlâ açık kalan noktalar vardı kafamda. Mesela “baş ağrısı” denen durum muammasını hâlâ koruyordu. Nasıl bir şeydi bu ağrı, nasıl başlayıp, nasıl bitiyordu?

Toplumsal konularda da kafam karışık. İnekleri, koyunları, kuzularıyla çiftliğinde yaşayan Ali Baba'nın Atatürk Orman Çiftliği ile ilişkisi, Makaryos'un öyle kapkara elbiseler giyerek açık açık ne kadar kötü bir insan olduğunu belli etmesine rağmen bu konuda bir önlem alınmaması, Moşe Dayan'ın tek gözlü olduğu için mi devamlı dayanması gerektiği gibi konular ısrarlı sorularıma rağmen halen cevapsızdı. Zeki Müren ve DEV-GENÇ meseleleri için ise o yazı, Serpil-Özkan-Çarşı-Vedat meselesine bile bana sünger çektiren o yazı, narkoz sonrası hissettiğim o bilinmeyeni, o acıyı, o güçsüzlüğü bedenimden ruhuma taşıyıp orada bırakacak o yazı, o 1969 yazını beklemem gerekiyordu.

Alnım yine cama dayalı, can sıkıntısı ömür boyu: Kübra Hanım

Sokağa döndüğümüzde kulaklarımda Hülya Koçyiğit'in sesi çın çın çınlamaya başlamıştı:

“Uzun bir yolculuktan dönmüş gibiydim. Oturduğumuz sokağa döndüğümüzde birden her şeyi ne kadar özlediğimi anlamış, günlerce ‘Allahım n’oolur beni hastaneye yatır’ diye ettiğim dualara pişman olmuştum.”

Evimiz sıra sıra dizili üç katlı Yenimahalle evlerinin birisinin üçüncü katında “üç oda, bir hol” bir evdi. Evlerin hemen hepsinin bahçeleri vardı. Ön bahçeler sayılmazdı ama, asıl önemli olan atlanarak geçilebilecek yükseklikte duvarlarla birbirlerinden ayrılmış arka bahçelerdi. Ama bu arka bahçe konusunda da bir haksızlık vardı. Neden yan evin ev sahibi İrfan Amca gibi bir kiraz ağacı değil de bir vişne ağacı dikmişti ki buraya bizim ev sahibi Kadriye Hanım. Vişne reçeli de öyle güzel bir reçel değildi ki! Başağrısı gibi bir şeydi, tadını anlamadığım bir şey. Bu haksızlığı telafi etmek ve Kadriye Teyze'nin düşüncesizliğini bir parça hafifletmek için bütün yaz dualarla bahçeye ektiğim simit susamlarından bir simit ağacı çıkacağı teorim de zaten hüsrarla

sonuçlanmıştı, umutsuzdum. İşte böyle bir ruh hali içerisinde bir sabah erkenden İrfan Amcalar'ın mutfak kapısını çalmıştım. Mutfakta Seher Teyze olur, kapıyı da o açar diye, çünkü İrfan Amca ne kadar kötü bakışlı ve fötr şapkalı bir adamsa, Seher Teyze de o kadar nur yüzlü ve başörtülü bir kadındı.

“Hayrola Suna, sabah sabah...”

“Beni annem gönderdi.”

“Bir şey mi lazım oldu?”

Bir çırpıda dökülüverdi sözler ağzımdan:

“Şu sizin kiraz ağacının dallarından bir tane koparıp bana verecekmişsiniz. Annem en iyisi Seher Hanım yapsın, sen yetişemezsin dedi.”

“Ne yapacaksınız çocuğum o dalla?”

Daha çocuktum, gerçeği söyledim:

“Bahçeye dikicez biz de, Kadriye Teyze nedense bir tane vişne ağacı dikmiş, o da hiçbir işe yaramıyor!”

Seher Teyze gülmeye başlamıştı, bunun iyiye mi yoksa kötüye mi yorulacağını kestiremiyordum, ama “Seher, kimmiş o sabah sabah” diye içeriden gürleyen sesin anlamı açıktı. Koşarak eve kaçmıştım.

Babamla evin kapısına geldiğimizde, bütün canlılığı ile kafamda tekrar oynayan bu utanç verici sahneye rağmen, her zamanki sıhhi, toplumsal ve zirai konularına tekrar döndüğüm için nerdeyse bir rahatlama duydum. Hatta *Yurttan Sesler*'i bile özlemiştim sanki. Daha sonra, bu bilinene dönmenin verdiği huzura, bu benim “insanlık durumuma” çeşitli disiplinlerin yaklaşımlarını inceledim tabii. Bana bu konuda bugün bile en gerçekçi ve tutarlı gelen yaklaşım benim bir “Yengeç” olmamdır. Gerçi bu konuda da o zamanlar müphem bir nokta vardı. 21 Temmuz meselesi. Yani tam Aslan'a geçiş. Yani *Kelebek* ekine göre Aslan'sın, *Ses* ve *Hayat* mec-

mualarına göre Yengeç'sin. *Hürriyet* gazetesinden ilk o zaman soğumuştum.

Annemin kucaklamasını alalecele geçiririp kafamda hızlı bir sıralama yaptım. Önce nohutlar... Gerçekten de bana anlattıkları kadar büyümüşlerdi, hatta annemin en nadide çiçekleri saydığı kauçuk ve devetabanının kenarlarına ektiklerim bile bu sefer yolunmadan öylece bırakılmışlardı. Nezaket Hanım Teyze daha sonra bana, annemin ben hastaneyken nasıl nohutlarımı sulayıp sulayıp ağladığını anlattığı zaman annemin cezasını bulduğunu düşünmedim, sadece ve sadece onu iki yıl boyunca yolduğu nohutlarım adına affettim. Ama kauçuk ve devetabanına karşı içimde yine de bir sevgi uyanmadı.

Gazoz kapaklarım ikinci sıradaydı. Kışı aynen bıraktığım yerde, küçük odanın penceresinin kenarında geçirmişlerdi, maalesef onları sobanın yanına koymayı evde kimse akıl edememişti, ne duyarsız insanlardı bunlar! Odaya dolan bahar güneşinin ışığında sanki kıpırdanıyorlardı biraz. Dönmüş-tüm ya, bakardım, göz kulak olurdum artık onlara da!

Gazoz kapakları torbamı aldım. Oturma odasına gitmeden, paltomu bile çıkarmadan o odayı görmek istedim, evin mekânları arasında bana en uzak, hatta kauçuk ve devetabanından bile daha uzak o odayı. Koltuklar bıraktığım gibi; birbirlerine mesafeli bir ilgiyle yüzlerini dönmüşler oturuyorlardı. Biz odaya girer girmez konuşmayı yine kesmişlerdi ama biz kapıyı kapatır kapatmaz yine başlayacaklardı. "Ne konuşuyorlar?" diye soruyorlardı hemen. Misafir odasının hayatının anlamının tam da bu ne olduğu bilinmeyen konuşmaların gizinde yattığını, bazen aslolanın söylenmeyen olduğunu, bu sorunun en az seni seviyorumlar ve ben de ben de'ler kadar hayatın coitus interruptus'u olduğunu anlatabilseydim vazgeçerler miydi bu sorudan?

Ablam okuldaydı yine. Bu sene ne sabahçı ne de öğlen-

ci olunan o tuhaf okula gidiyordu. Eskiden bir sabahçı, bir öğlenci olurdu, gittiği okul da belliydi o zamanlar. Şimdi otobüslere binip bir yerlere gidiyordu ve babam gibi neredeyse bütün gün gelmiyordu. Eskiden bana daha çok kitap okurdu hem. Mesela eğer çok yalvarırsam *Kaşığı*'yı okurdu, ama bazen de ne kadar yalvarırsam yalvarayım kâr etmezdi, çünkü o günlerde, belki de o çocuk gibi bir gün kuşpalazı olup ölürüm diye bana, küçük kardeşine iyi davranmak mecburiyetinde kalabileceğini düşünür ve de bunu istemezdi.

Annem uzun kollu, yeşil elbisesini giymişti, demek ki yaz daha gelmemişti. Halbuki ne vardı o dekolte yakalı, japone kollu sarı elbisesini giyse.

Pijamalarımı giydirmeye başlamıştı bile annem. Taburcu edilmiştim, o anlaşılması imkânsız taburcu derecesiyle, maddiyalar takmış gibiydim, ama yine de pijamalarını giyinip istirahat etmeliydi çocuk. İnsanın yata yata nasıl iyileşeceğini sormadım bile. Başağrısı, vişne reçeli, devetabanı, Moşe Dayan... Bu da bunlar gibi bir şeydi işte. Yatağımın yapılmasını beklerken başımı cama dayadım, sokaktan kimse geçmiyordu. Bir bahar sabahı ya da soğuk bir kış gününde akşam çökerken, başını cama dayamış o çocuğun imdaaaat diye bağırarak yerine, sadece çaresizlikle mırıldandığı o sözler ağzımdan çıkmıyordu, ama kafamda aynı çark dönme-ye başlamıştı:

“Canım sıkılıyor, canım sıkılıyor, canım sıkılıyor, üç kere tekrarlırsam belki geçer.”

Yatağıma uzandım. En önemli problem iğneci kadın bulma problemiydi şimdi. Annem çıkıp soruşturacaktı bir etrafı. Az sonra annemin zayıf, uzun boylu, tahta gibi dümdüz bir kadınla bahçe kapısından içeri girdiğini görünce, aylardır unuttuğum korkuyu yine tam iğne yerlerimde hissettim, sızlamaya başlamışlardı.

“Kübra Hanım her gün gelecek” dedi, annem babama sevinçle.

Daha ne olduğunu kavrayamadan, uzun kemikli zayıf eller bir anda o andan itibaren hayatta iğneci çantası olarak vaftiz ettiğim büyük, siyah bir plastik çantaya uzanmış ve o metal kap ortaya çıkmıştı. Babamın tokalaşmak üzere uzattığı eli de havada kalıvermişti.

“Bir kaynatırsanız şunları!”

Annem mutfağa doğru uzaklaşırken ben yatağında kasatı kesilmiş, bir Kübra’nın ellerine, bir babamın yüzüne bakıyordum. Babam gözlerini kaçırıyordu. Kübra’nın gözleri ise dimdik sokağa dikilmişti. İçeride iğneler kaynıyordu. Oda işaret parmağını dudaklarına götürmüş “şışt” diyen hemşire resimlerinin gölgesinde giderek sessizleşip soğuyordu. Müjgan Hemşire’nin şırıngayı bir tüy gibi kavrayan narin elleri...

“Kübra Teyze’nin eli çok hafifmiş” diye açık açık yalan söylüyordu annem kendime geldiğimde, babam ortalıktan kaybolmuştu. Kübra ise annemin son sözlerini ne onaylıyor ne de karşı çıkıyor, sadece yavaşça ilacı şırıngaya çekiyordu. İğnesiyle kendisinin arasına kimsenin girmesine izin vermeyen bu kadında ilk kez üçüncü tekil şahıs tanıyordum. O orada da olsa, sadece “o” oluyordu. Ne yaparsa yap-sın Kübra hiçbir zaman birinci tekil şahıs olmayacaktı, benimse ne onu ikinci tekil şahıs yapacak gücüm, ne de ona açıkça üçüncü tekil şahıslığını bildirecek haddim vardı. Pijamamı kendim sıyırdım, yüzüstü yattım:

“Anne, sen benim ayaklarımı tut da, bacaklarımı oynatmayayım. Sıkı tut ama, tamam mı?”

Beklediğim kadar canım yanmamıştı.

“Biraz pamukla ovuşturuverin” dedi ve gitti Kübra. Arada bir adımı ya da gizlice iki üç harften oluşan “terbiyesiz” kelimeleri yazıp sonra üzerlerini karaladığım, umutsuzca

istidatsız resimler çizdiğim defterime her iğne sonrası attığım çiziklerin sayısı kırkbeş olduğu gün de son iğneyi yaptı. Son günlerde pardesüsü ile gelmiyordu artık, havalar ısınmıştı. Annemse ilk günlerde bıkip usanmadan tekrarladığı ama hiçbir zaman olumlu ya da olumsuz bir cevap alamadığı “bir sabah kahvesi içseydik keşke” sözlerinden vazgeçmişti. Kübra Teyze misafir odasındaki koltuklar gibiydi benim için artık.

Nezaket Hanım Teyze’nin anneme bir sabah fısıldadıkları, kafamdaki Kübra fenomeninin özelliklerini değiştirmek bir yana daha da güçlendirdi:

“Randevu evindeymiş eskiden, tabii yiycisi de çok olur bunların, kadın biraz yaşlanınca elinde ne var ne yoksa alıp, koymuşlar kapının önüne. Ama galiba gene de birikmiş birkaç kuruşu varmış ki bir yerlerde, o evi alıp yerleşmiş işte. Geleni gideni yokmuş hiç.”

Annemi tatmin etmemişti bu açıklamalar:

“Yok be Nezaket Hanım, kadın hiç öyle görünmüyor vala. Laf bunlar. Öyle olsa biraz belli olur halinden. Saçı başı da kapalı.”

“Canım fingirdiycek hali mi kalmış? Hem yapacağı kadar yapmış işte gençliğinde, şimdi neresinden baksan ellisinde kadın. Hem asıl böyleleri yaşlanınca iyice namaza, abdeste verirler kendilerini. Bakma sen!”

Annemin neye bakıp, neye bakmayacağını kökenlerini Kantçı ahlak felsefesinde aramak o zaman aklıma gelmemişti, bugün de gelmiyor. Annemin hayattaki davranışlarının nedeninin aranacağı tek bir motif vardır bu dünyada: Çocukları. Ve annem daha kaç tane iğne olacağı belli olmayan çocuğuna, düzenli olarak gelip her gün iğnesini yapan, eli hafif bir iğneci kadından kolay kolay vazgeçmeyecek ve “Allah bilir, günahı boynuna, boşver” diyerek “bu konuyu kapatacaktır.”

Bu kırkbeş günde Kübra Hanım'dan daha enteresan bir şey geçmedi. Dedim ya: Alnım cama dayalı, can sıkıntısı ömür boyu.

“Şahabettin; Şurubettin, ayıbettin, vidaları gevşettin” diye bağırın koronun, yazın, sokağın, öbür sokakların çocuklarıyla başlayan gazoz kapakları savaşlarının sesi o haziran ortası evi doldurduğunda, hiç duraksamadan fırlamıştım yatağımdan. Günlerdir yatağımanın kenarında her ihtimale karşı her an hazır bulundurduğum cepli, basma elbiselerimden birisini hemen giyinmiş, pencerenin önünde aylardır bekleyen gazoz kapakları torbam elimde mutfak kapısının önünde durmuş, beni hiç görmüyormuş gibi davranan anneme tek bir söz söylemeden gözlerimi dikmiş hakkımı arıyordum. Şimdi de “bak hiç olmazsa yirmi kilo oluncaya kadar bekle...” ya da “bakalım idrar tahlilin bu hafta da normal çıkarsa...” ya da “canım şimdi okul vakti, kimse yok ki sokakta...” diyecek cesareti gösterebilecek miydi annem? Bahar aylarının olağan ikindi sessizliği olsa gösterebilirdi bu cesareti belki de, ama pencereler açıktı artık, ikindi güneşi mutfağı dolduruyordu, yazdı ve koro neredeyse evin önündeydi. “Sunaaaaaa, Sunaaaaa” diye bizim balkona doğru bağırıp beni çağıracaklar mıydı aralarına? Annem de ben de bu-

nu bekliyorduk işte. Bi çağırırsalar! Ama sesler uzaklaşmaya başlamıştı bile.

“Bak seni çağıran falan yok.”

“Büyük çocuklardır da ondan.”

Sessizlik... Bundan sonra ilk konuşan kaybeder!

Sessizlik, sessizlik, sessizlik....

“Üstüne bir hırka giy bari!”

Ve tartışmasız zaferim!

İkinci kat merdivenlerine geldiğimde annem hâlâ bağırıyordu arkamdan:

“Koşma çok... terletme kendini... bak hırkanı atıyorum balkondan... Sunaaaaaaaaa!”

“Bana neeeeeeeeeeeeeee!!!!”

Peki çocuklar yokluğumu hissetmişler miydi? Sorarlarsa nerdeydim diyecektim? Hastane, narkoz, taburcu, bunları nasıl anlatacaktım? Yoksa çiftlikte miydim desem? Hangi çiftlik? Ayşegül Çiftlikte? Ali Baba’nın bir çiftliği? Atatürk Orman Çiftliği? Bir yandan bunları kurup bir yandan da koşup orduya yetişmeye çalışıyordum. Ve sonunda yetişmiş, nefes nefese saflarda yerimi almıştım. Ordu bu yeni neferini, anneannemin namaz kılarken, yanına oturup onun yaptıklarını yapmaya başladığımda “seni algıladım, ama şimdi ibadetteyim” vakur bakışlarıyla selamladı. Kübra ve evin öğleden sonrası sessizliğini bölen ikinci ezanlarının yalnızlığından sonra, topraklarıma bu muhteşem dönüşümün kesinliğini yanımda yürüyen Hasan’ın bağırdıkça ağzına doğru bir ilerleyip bir gerileyen sümükleri teyid etmiyor muydu? İşte burdaydım, saflara katılmıştım, elimdeki torbayı bir yukarı bir aşağı sallayıp “Şahabettin, Şurubettin” diye bas bas bağıırıyordum, yani o halde vardım. Okula giden büyükler önde, biz okula gitmeyenler arkada son sürat Şahabettin’in bakkalına doğru yol alıyorduk. Fe-

ner alayımız bir kez daha yola çıkmıştı. Karşımızda bir haçlı ordusu eksikti.

Şahabettin'in "İtimat Bakkaliyesi" tam sokağın caddeye açılan köşesinde, yani dünyanın sınırında, yani demirperde'nin önünde yer alan son duraktaydı. Şahabettin ne kadar kapak biriktirmişti, bana kaç tane verecekti? Ben evde, hastanede irademin dışında hapis yatarken öbürleri çok kapak biriktirebilmişler miydi? Yeni kapaklar çıkmış mıydı? Canan'ı, "o olmadık yerinden" tekmelemem unutulmuş muydu? Allahım, yeniden dünya işlerine karışmam ne güzeldi!

Bakkalın önüne vardığında ordunun ajitasyon seviyesi de had safhasına ulaşmıştı. Şahabettin, her zamanki gibi mavi önlüğü üzerinde, tıpkı seçmenlerini selamlayan bir belediye başkanı edasıyla kapıya çıkmış, orduyu selamlıyordu.

"Hadi bakalım bugün iyisiniz yine. Herkes tamam mı? Hazrollllll! Şimdiiiiii..."

derken beni görmüştü Şahabettin:

"Ha, Suna... İyileştin mi kız sen, çırpı bacaklı şeytan... Amma da üzdün babanı haaa..."

Nerden çıktı şimdi bu konuşma kimse ona bir şey sormamışken... Şahabettin'in bu giriş konuşmalarına malzeme olmak ordunun bir neferinin, hele hele arka sıralarda yer alan bir neferinin başına gelebilecek en kötü şeydi. Çünkü öbürleri dağıtımın başlamasını geciktiren bu konuşmalardan olduğu kadar, bu konuşmaların öznesinden de nefret ederlerdi. Yani bu durumda benden. Şimdi güç Şahabettin'deydi, ondan nefret edecek halleri yoktu tabii. Adorno'yu da ha okumamış olduğumdan, bu dünyada başkalarının iktidarının ya da kendi öz iktidarsızlığımın beni aptal durumuna düşürmesinin çözülemez bir insanlık durumu olduğunun farkında da değildim. Hiçbir şey yapmadan varlığım nedeniyle nefret edilmek... Varlığı yokolasıca!

“İyileştim işte, bir şeyim yoktu ki zaten.”

“İyi bakalım, terleyip terleyip üşütme kendini sokaklarda!

Ye biraz ye! Gel bakalım önce sana on tane verelim.”

İtiraz dolu uğultular yükseliyordu ordudan, öne çıkmıştım, bu on tane kapak bana niye veriliyordu şimdi durup dururken? Hastalığım beni mazlum mu yapmıştı yoksa? Şahabettin kapakları torbama saya saya koyuyordu.

“Biirrr, ikiiiiiii, üççççççççç.....Hayatımın en uzun on saniyesi, yirmi saniyesi, bir dakikası? Ne Şahabettin’e, ne sağıma, ne soluma, ne de arkama bakacak cesaretim vardı. Şahabettin daha “beeeeeş” teydi, bakılacak tek bir yön kalmıştı geriye. Daha o zamanlar Adorno gibi, Allah’ın göklerde değil “heryerlerde” olduğunu, “okşizen kibin” bizi çevrelediğini anlatan Din ve Ahlak hocam Hasan Ali de hayatıma girmediği için bakışlarım göklere doğru yola çıkmıştı, ama daha hedefe varamadan bir ikinci kat balkonunda çakılı kalıverdiler. Kübra’nın ifadesiz gözleri üzerimdeydi yine. İğne yerlerimden vücuduma doğru yayılan bir ürperti Şahabettin’in ve ordunun sesini gölgeliyordu. Sokakta sadece ben ve Kübra vardık artık.

Sonra Kübra birden uçup gitti sanki.

“Suna ne var kızım yukarıda?”

“Hiç, yok bir şey.”

Gözlerimi ikinci kattan çekmeyi başardığımda gazoz kapakları torbamı elime vermişti bile Şahabettin. Dağıtım normal seyrinde gitti sonra ve ordu sokak ortasındaki karargahına doğru yola çıktı. Geri dönerken, bütün cesaretimi toplayıp o balkona doğru bir kez daha baktım. İkinci rüzgârında hafif hafif sallanan bir tül perdeden başka bir hareket yoktu balkonda.

“Anneee, Kübra Teyze’yi gördüm bugün, sana selam söylemedi.”

“Nerde gördün, konuştuğunuz mu?”

“Şahabettin’in dükkânının orda, balkonda.”

Beraber yatağımı yapıyorduk annemle. Ben annemin ağzından laf almaya çalışırken o da benimkinden almaya çalışıyor gibiydi. Ben daha bir şey anlatılacak kadar büyümemiştim, sadece ağzımdan laf alınacak yaşıydım.

“Babam yatağın önüne sandalyeleri koymayı unutmasın.”

“Tamam, koyar şimdi. Hadi bakalım, iyi geceler.”

“Kapıyı kapatma tamam mı?”

“Tamam.”

“Ablam niye yatmıyor peki, o niye sizle oturuyor?”

“O da gelir biraz sonra, biz de yatacaz zaten, balkonda oturuyoruz. Şimdi sen gelersen üşütürsün bir de.”

“Peki siz ne konuşuyorsunuz orda?”

“Hiç canım. Hadi iyi geceler.”

“İyi geceler.”

O gece, aylar sonra yaşanan bir sokak akşamında, görevini yapmış bir askerin iç huzuru içinde derin derin uyumuş olmalıyım ki, gece olanların hiçbirisini duymadım. Sabah uyandığımda ablam karşı yatakta hâlâ uyuyor, annemle babam ise holde fısıldaşıyorlardı. Apar topar kalkıp yanlarına gittim.

“Geceleri balkon kapısını da kilitlememiz lazım, tehlikeli bu iş” diyordu babam. Annemin bakışları da en az babamınkiler kadar endişeliydi ama gülüyordu bir yandan da, “ay valla bu çocuklar bir alem oldular” diyordu. ...Nereye kaldar gidip geldi acaba? “Türkan Hanım vallahi bu işin şakası yok bak, ya bir şey gelseydi başına, kilitleyelim bütün kapıları yatmadan. Hatta akşamdan kilitleyelim. Anahtarları da alalım yanımıza.”

Beklenen hırsız gelmişti anlaşılan, kaç yıldır bütün mahalle onu bekliyorduk ama daha hiç gören olmamıştı. Alacağım olumlu cevabın umuduyla sordum:

“Baba, hırsız geldi mi yoksa?”

“Yok kızım, ablan.”

“Ablan gece bir yerlere gitti geldi ama nerelere gitti bilmiyoruz” diye diye gülüyordu annem hâlâ.

Annem geceleyin sesler duyup uyanmış, merdivenlerden birisinin ayak sesleri geliyorunuş. “Çaaat, çaaat, çaaat topuklu ayakkabılar.” Önce Solmaz Hanımlar tiyatrodan dönüyorlar zannetmiş, ama bir de bakmış ki bizim sokak kapısı aralık. “Hırsız” diye bağırmasına kalmadan ablam kapıdan içeri girmiş, annemin ince topuklu, siyah yazlık ayakkabılarını çıkarıp, “gayet normal, doooğru” yatağına gidip yatmış. Annemi en çok güldüren mesele ablamın üzerinde gecelik, altında ise “yazlık, ince topuklu ayakkabılarla” dışarlarda dolaşıp gelmesiydi.

Ablam uyandığında hiçbir şey hatırlamıyordu tabii ki, benim kafamda ise yeni bir bilinmezlik yumağı daha ortaya çıkmıştı: “Uyurgezer, uyurgezer, uyurgezer” nakaratı kafamda dörtlüyle koşuyordu. Çaresiz onu da misafir odasının, Kübra’nın, Moşe Dayan’ın yanına koydum. Bir gün anlayacaktım hepsini nasılsa! Artık önemli olan tek şey “can sıkıntısı saatlerimin” azalmış olmasıydı. Yaz gelmiş, sokak hayatım tekrar başlamış ve hatta güneş o kadar ısıtmaya başlamıştı ki, tiritimi elime alıp, kaldırımın kenarında bir minderin üstünde oturup, gelene geçene baka baka yiyebiliyordum. Sabah güneşi saçlarımda, saçlarım gözlerimin üzerinde saatlerce oturuyordum orda. Saçlarımı çekmiyordum gözlerimden, çünkü sarı ışıltılar görüyordum aralarında. Bazen gelen geçen bir tanıdık görürsem, o tutamı, gözümün üstüne düşen o ışıltılı tutamı kaldırıyor ve güneşe doğru tutup soruyordum: “Benim saçlarım sarı, di mi?” Gülüyorlardı sorduklarıma, en çok da annem gülüyordu. “Mavi” diyordu annem, “mavi siyah senin saçların!” “Hayır bazen sarı oluyor” diyordum, “güneşte sarı oluyor.” Annem “güne-

“Şe çıkınca babana çekiyorsun demek ki” deyip gülmeye devam ediyordu.

Bu soruyu postacıya sormuyordum hiç, korktuğumdan ya da çekindiğimden değil, ona sorulacak sadece bir soru hakkım olduğunu düşünüyordum çünkü:

“Bize mektup var mı?”

“Ne senin babanın adı bakiim?”

“İbrahim Esen.”

Seyrek de olsa, arada bir, bir mektup oluyordu, boşuna sormuyordum yani. Dayım kartlar gönderiyordu, Fransa’da oturan, ne yaptığını, ne okuduğunu kimsenin tam olarak bilemediği Ömer Dayım. Anneannem kızıyordu bu konuda “laf dokundurulunca.” “Okuyor çocuk” diyordu. “Ne bitmez bir okulmuş bu” diyordu büyük dayım. “Burada üniversite yok mu” diyordu ardından teyzem, “bizim okuduğumuz okul okul değil mi?” Sonra susuyorlardı birdenbire. Anneannemin üzüldüğünü görüyorlar, ağlamaya başlamasından korkup susuyorlardı. Bu suskunluğun orta yerinde annem masadan kalkıp “ben bir kahve yapayım” diyordu, “benimki sade olsun Türkan Hanım” diyordu babam ve bir saniye önce havada asılı gibi duran, insanın ayağına bir asker postalı kadar ağır gelen hayat birdenbire normale dönüyordu. Kırgınlıklar, söylenmemişlikler, biraz önce nasıl olduysa ağızdan çıkıverenlerle birlikte koyu kahve tavelerine gömülüyordu az sonra.

Ben kahve içemiyordum onlarla, çocuklar içmez, kararır- lar sonra diyorlardı. Bu yüzden Mabel sakızı da almıyordum artık. Paketin üstündeki Arap kızı gibi olurum diye korkuyordum. Ben Kent sakızı alıyordum. Önceleri sırf ablam Melek aldığı için. Ama sonradan gizli gizli sevinmişim bu duruma, çünkü Melek’ten hep Türkan Şoray çıkıyordu. Ben Hülya Koçyiğit’i seviyordum. “Asil kadın” diyordu babam da onun için. Annem bu konuda babama hak verir gibi gö-

rünse de yine de Türkan Şoray'ı seviyordu aslında. *Sürtük*'e gitmiştik annemle geçenlerde.

"Sürtük ne demek anne?"

"Kötü kadın demek."

"*Vesikalı Yarım*'e de kötü kadın demiştin, Türkan Şoray kötü bak demek ki. (İyi ki ben Kent alıyorum.)"

"Film icabı öyle oluyor canım."

Sonra da kavga etmiştik annemle, karşıdan karşıya geçerken yine elimi tutmaya kalkışmıştı çünkü. Karşı çıkınca da bu sefer bileğimden tutmuştu. Kimse görmemişti gerçi, ama olsun.

Postacı bizim eve doğru yaklaşıyordu.

"Bize bir şey var mı? İbrahim Esen."

"Koş anneni çağır hadi, telgrafınız var."

Telgraf demek anneannem demekti aslında. "Yarın akşam biniyoruz. Stop. Sabah ordayız. Stop" O zaman Sağlam Turizm'in oraya gidip beklerlerdi annemle babam. Ama annem bu meseleyi hâlâ kavrayamamıştı. Her telgraf gelişinde telaşlanır, kötü bir haber gelmesinden korkar, beni ortalıktan uzaklaştırmaya çalışır ve evdeyse aramızda şu standart diyalog yaşanırdı:

"Allah hayır etsin, ne telgrafı acaba şimdi bu? Sen bekle burda, bak kapı kapanır dışarıda kalırsınız ikimiz de."

"Hayır, araya ayakkabı koyalım, ben de gelicem senle."

"Ben koyarım, hadi sen in."

Bu kez yine korka korka inmişti annem aşağıya.

"Şurayı imzalayacaksın, hanım."

Annemin eteğinden tutmuş, okuduklarını söylemesini bekliyordum. Postacı da bekliyordu.

"Anne kimden?"

"Ömer Dayın geliyormuş yarın akşam."

Postacı bekliyor hâlâ, annem onu da meraklan kurtarıyor:

"Erkek kardeşim geliyormuş da yarın akşam."

“Bir telgraf daha var ama oev boş gibi, şu karşıdaki tek katlı ev, onbeş numara. Cemil Kurtaran’a.”

“Ha Bahçeli Kôřk’e” diyor annem. “Orası boş daha, yaptırdılar ama ne zaman taşınacaklar bilmiyoruz. Mal sahipleri mi acaba? Siz bir arsanın eski sahibine sorsanız, karşıda en üst katta oturuyorlar, Hanife Hanım. Ha bak balkonda zaten.”

“Hanife Hanım, sizin arsayı sattığınız adamın adı Cemil Kurtaran mıydı? Bir telgraf var da.”

Hanife Teyze anlamıyor annemin söylediklerini. Kulakları pek iyi duymuyormuş galiba, ama daha tam “bunamamış”, Ferdane Teyze öyle söylüyordu geçenlerde. Hemen balkonun altına koşup var gücümle bağırmaya başlıyorum:

“Hanife Teyze, size de telgraf var.”

Annem arkamdan geliyor, tekrar soruyor:

“Sizin arsayı alanlar kimlerdi?”

Hanife Teyze aynı İrfan Amca cinsinden, onun kadını. şapkasız ama, tûlbentlisi. “Naapıcaksın?” der gibi bakıyor, süpürgesiyle yukarıdan. Sadece bakıyor, konuşmuyor bizimle. Aynı İrfan Amca gibi, bakıyor sadece. Kûbra da konuşmuyor ama onun konuşmaması insanın içini ürpertiyor, hemen orda görünmez olmak geliyor insanın içinden. Onun söylemediklerinden korkuyorum, bunun söyleyeceklerinden: Kûbra’nın ki suskunluk, Hanife Teyze’nin ki ise nemrutluk. Tehlikesiz yani. Annem biraz daha üsteler gibi oluyor ama sonunda pes ediyor:

“Ferdane Hanım evde mi? Bir çağırırsan evdeyse.”

“O benden daha mi iyi bilecek sanki” diye homurdanıyor Hanife Teyze yukarıdan.

Soruyu anlamış meğ er, cevabı bilmemekmiş onu böyle akşileştiren. Daha da fenası Hanife Teyze’nin bilmediğini, gelin Ferdane bilecekmiş. Annem yangına kôrûkle gidiyor yine. Hanife Teyze elinden süpürgeyi atıp, hiçbir şey demeden gi-

riyor içeri. Dışarıdan Ferdane'yi çağırması hepimizin önünde yenilgiyi kabul etmesi olacak belli ki.

Postacı, annem ve ben bekliyoruz, gözlerimiz yukarıda. Ellerimizle gözlerimizin üzerine gölge yapıyoruz, Hanife Teyzeler'in yeni yıkanmış balkonunun huzurlu serinliği çarpıyor yüzümüze, sokağın sabah sessizliğinde bir olayın tam ortasındayız. Tek umudumuz Ferdane ve Ferdane az sonra görünüyor balkonda. Sabahlığı üzerinde, gözlerini oğuşturuyor, o kadar şişman görünmüyor bu uzun sabahlıkla. Yoksa Ferdane aslında Çıralı Fırını'nın sahibinin karısından da şişman, ondan da kırmızı. Kan fışkırıyor ikisinin de yüzünden.

Ablamla bazen ekmek almaya Çıralı Fırını'na gidiyoruz. Çıralı Fırını'nın sahibinin karısı orda olsun diye dua ede ede gidiyoruz. Güçlü kollarıyla kavradığı koca bir kürekle ekmekleri fırından çıkarıyor bu kadın, yüzü kıpkırmızı, "kan damlıyor sanki yüzünden." Sonra hızla sepetlere dolduruyor ekmekleri, ekmekler nerde bitiyor, kadının kolları nerde başlıyor ayırdedemiyoruz. İkisi de o kadar beyaz, ikisi de o kadar kırmızı ki o anda ne tam olarak kola, ne de ekmeğe benziyorlar. Orda öylece mihlanıp, seyrediyoruz. Başını bile kaldırmadan "kaç tane" diyor kadın. Toparlanıyoruz hemen ve bir tane, bir tane diyoruz ablamla hep bir ağızdan. Parayı bırakıp, hızla fırından çıkıp koşmaya başlıyoruz, benim gücüm yetinceye, böğrüm ağrı girinceye kadar koşuyoruz ve sonra durup katılarak gülmeye başlıyoruz. İşte Ferdane bu kadından da, gidip, hayret, hayranlık ve dehşet içerisinde seyrettiğimiz bu kadından da şişman.

Su içse yarıyor Ferdane'ye. Ama Hanife Hanım anlamıyor bunu, her akşam oğluna şikâyet ediyor, seninki yemeği pişirirken yarısını yiyor diye. Oğlu aldırıyor annesine, Ferdane'yi de seviyor sevmesine ama... Mesela şu sattıkları arsaya kendileri bir ev yapamazlar mıydı sanki, hadi o da olma-

dı, şimdi hazır boşalmış, şu arka sokaktaki orta kata taşınmaya da yanaşmıyor Salih. “Hiç olmazsa bir çocuk olsaydı taşınırdı belki de annesinin yanından” demişti Ferdane aneme, ağlamıştı sonra da. Belki de bu yüzden annem biraz çekingen, sanki ne söyleyeceğini birdenbire unuttuymuş gibi duraklıyor. Tülün arkasında dışarıyı dinleyen Hanife Hanım’a gelininin “aile meselelerini” “her yerlerde” anlattığını belli edecek bir ipucu vermekten korkuyor, sanki bilmiyormuş gibi soruyor:

“Ferdane, sizin arsayı alanlar kimlerdi.....?”

Sabah sabah, hâlâ uyku mahmurluğuyla esneyen Ferdane’ye annemin bu kaygıları tuhaf görünüyor:

“Ben anlattım ya daha sana geçenlerde.”

Bu kadının bir düşüncesi yoksa annem ne diye dert etsin ki şimdi bunu. Annemin az önce ne diyeceğini bilemeyen, cümle sonlarına doğru giderek cılızlaşan sesi normalle dönüyor:

“Unutmuşum işte canım. Neydi? Cemil Kurtaran mıydı?”

Ferdane yine ağzını aç aça esniyor:

“Haa, öyle bir şeydi galiba, n’oolucak?”

“Telgraf var, birinin imzalaması lazım, belki mühim bir şeydir.”

“Adam kendi gelmeden telgrafı geliyor, dur iniyorum aşağıya.”

Hanife Hanım’ın içeriden bağırان sesi geliyor kulaklarımıza. Annem postacıdan utanıyor söylenenleri duyunca, benim elimi tutuyor, bu kez elimi kurtarmaya çalışmıyorum annemin elinden:

“Elin adamlarının karşısına bu sabahlık mıdır nedir onla çıkmaya utanmıyor musun sen, ahlaksız...Bari doğru dürüst bir şey giyin sırtına da öyle in.”

Postacı gitmiş sokakta uçümüz kalmıştık. Annemle Ferdane birbirlerine bakıyorlardı.

“Hadi canım, açıp okuyalım” dedi Ferdane. “Sonra yeniden katlayıveririz.”

“Oku bakalım” dedi annem ve telgrafı uzattı.

“Gülay, iki gözüm. Sağ salım gelip yerleştiniz mi? Aşğıdaki adrese hemen bildirin, meraktayım. Cemil. Aaaa-aaa, koca adam be bu, moruğun da teki ha, hâlâ iki gözüm diyor karısına, gördün mü Türkan Abla, ne kocalar var şu dünyada.”

“Yaşlı mı hakaten o kadar?”

“Emekli oluyor be adam bu sene. Kaptan mıymış, neymiş işte. Yakında görürüz artık şu iki gözüm nasıl bir şeymiş. Hadi gel bir sabah kahvesi içelim.”

“Olur” diyor annem.

Onlar Ferdaneler’in evine girdikten sonra öğlen sıcağının sessizce mayalandığı o tekdüze haziran sabahını birdenbire renklendiriveren bu olayın bitişinin yarattığı sıkıntı, hemen Ömer Dayım’ın ertesi gün geleceğı düşüncesiyle kayboluveriyor.

Dayımı hiç hatırlamıyordum, ama bana anlatılanlardan olmalı - ya da annemin zarftan çıkarır çıkarmaz aynanın yanına iliştiirdiğı o resminden - hatırladığımı sanıyordum hep. Annem bazen “hadi gel resimlere bakalım” derdi. Bu sözleri duyar duymaz albümü almaya koşardım. Büfenin dolabında, sol tarafta, siyah, ağır, kocaman bir albüm, babam almış. İlk resimde babam, amcam ve babaannem bir ağacın altında gülümseyerek objektife bakıyorlar. Resmin üzerinde 1955 yazdığını söylüyor annem, babam yazmış tarihini, yani “ne zaman” diye soruyorum, “sen o zaman doğmamıştın bile, aklımızda bile yoktun” deyip gülüyor annem. “Nasıl yani” diyorum, “öyle işte” diyor. Hep aynı, hiçbir zaman doğru soru-

yu bulamıyorum. Bunalıyorum, içim ne içime ne de dışıma sığıyor - büyümem lazım belki de - ama her seferinde doğru soruya biraz daha yaklaşmış hissediyorum kendimi ve biraz rahatlıyorum. Aceleyle o sayfayı çeviriyorum. “Peki bunlar” diyorum. Aslında bunlar hemen bitmesini istediğim, çabucak çevirdiğim sayfalar. Ama bu sayfaları atlamaya da cesaret edemiyorum, büyünün bozulmasından korkuyorum. Büyü, bütün resimlere tek tek bakmak, eğer bir resme bakmazsam o resimdeki insanlar belki de üzülürler, ya da küserler ya da hep kıyısından döndüğüm o korkunç düşünce: Yok olup giderler belki de. Ama bunu açıklamamak da büyünün bir parçası. Babamın arkadaşları bunlar, hepsi üniformalı, annem de tanımıyor hepsini, “akşama babana sorarız” diyor annem, ama ikimiz de akşama babama hiçbir şey sormayacağımızı biliyoruz, belki bu da büyünün bir parçası. Üç dört sayfa sonra nefesimi tutmaya başlıyorum, az sonra bu oyunun en güzel bölümü başlayacak. Annem parmağıyla, bir taşın üzerine oturmuş yüzü belli belirsiz görünen, küçük bir kız çocuğunu gösterecek ve “bak ben” diyecek. Çocukluğun, kimse-nin dokunamayacağı ve sadece ve ama sadece kendi hayatını sürdüren rüyasının neresinde yer açar insan bu gökten zembille iniveren gerçeğe? İlk zamanlar rüyamı korumaya çalışır, “yalan söylüyorsun, yemin et” derdim. Annem “vallahi billahi benim bu” derdi. Artık itiraz etmiyordum, çünkü o resimdeki çocuğa bu rüyada, bu içinde koltukların konuştuğu misafir odasında yer açmaktansa onu onların misafir odasında ağırlamayı öğrenmiştim zamanla. “Oooooo, buyrun hoşgeldiiiiiz, buyrun buyrun şöyle oturun, size de hemen şimdi bir şemsiye çikolata getiriyorum, aman yaldızını yavaş açın, yırtılır, parlatıp kitapların arasına koyamayız sonra” demi-yordum ama, ona bir başka odada, bir başka dimağda yer olduğunu, orda bir yerlerde onlarla birlikte “telveli olsun” kah-veler içtiğini seziyordum.

Sonra birden “bak bu da sensin işte” diyor annem ve kalbim artık küt küt atmaya başlıyor. Ben... ben...her şeyin en başı ben! Küçük bir çocuğum resimde, bir divanın üstünde ablamla yan yana oturuyorum. Ablam gülümsüyor, benim suratım karmakarışık, ya yeni susmuşum ya da bir saniye sonra basacağım feryadı.

“Bak anne, gördün mü, ne kadar büyümüşüm işte.”

Annem tabii büyüdün çocuğum diyor ve öpüyor saçlarımdan, evde olduğum için, güneşte olmadığım için yine siyaha dönüveren saçlarımdan. O kurtulamadığım mavi siyahtan.

Ömer Dayım’lı resimler başlıyor nihayet. Bir trenin önünde el sallıyor dayım. Siyah, kırçilli bir palto var üzerinde, bir elinde de kitaplar.

“Burda İstanbul’a mı gidiyor dayım?”

“Hayır Fransa’dan yolladı bu resmi, ilk gittiği zamanlar.”

“Nasıl Fransa?”

“Avrupa, ecnebi memleket.”

“Peki dayım ecnebi mi, o yani ecnebi film mi anne?”

“Hayır canım olur mu? Dayın ya o senin, ne ecnebisi!”

Bir başka fotoğrafta geniş bir caddede yürüyor dayım, yanında bir sürü insan yürüyor, yan yana yürüyorlar, dayımın elleri paltosunun ceplerinde. Kalın bir kaşkol kapatıyor yüzünün yarısını. Anneannemlerle bakmıştık bir kere bu resimlere, tam bu resimde birdenbire ağlamaya başlayıvermişti anneannem:

“Yavrum, o soğuklarda ne yapıyor kimbilir? Burası gibi değilmiş ki oralar, kışı çok soğuk oluyormuş. Eldiveni de mi yoktur, nedir? Baksanıza ellerini nasıl sokmuş ceplerine. Üşümüüüüş, besbelli ki üşümüş, bir eldiven bile alamamış kendisine.”

Fikret Dayım hışımla kalkmış, bir sigara yakmıştı:

“E istersen bir tarla daha sat da yollayıver bir çift eldiven.

Oğlun oralarda gününü gün ediyor be anne.. Sen da buralarda ağlıyorsun işte böyle. Bırak allahaşkına, konuşturma beni şimdi.”

Anneannem başörtüsünün ucuyla gözlerini silmiş “sizin hakkınıza dokunmuyorum oğlum” deyip, sessizce Yenicce paketine uzanırken, annem “dur anne, ben bir kahve yapayım da kahvenle iç sigaranı” demiş, durumun gerginleştğini hissedenden Tülin Teyzem de içeriden, okuduğu mecmuasından başını kaldırmadan “ağbi bak sen asabileştin yine” diye bağırmıştı.

Sonra herkes susmuş, anneannem sigarasını yakmış ve:

“Yok kahve mahve istemem Türkan, ağzımızın tadı mı kaldı ki kahve içelim” diye mırıldanmıştı. Bunun üzerine Fikret Dayım anneannemi öpmüş ve:

“Anne ben kötülüğünü mü istiyorum ki Ömer’in, şurda yanımızda olsa kötü mü olurdu şimdi, hadi artık üzülme. Abla, hadi yap bir kahve de içelim” deyip oturmuştu tekrar yerine.

Onlar kahvelerini içtikten sonra, hep birlikte Gençlik Parkı’na gitmiştik, Ulus’tan geçerken Atatürk heykelinin önünde bir adam bağıra bağıra *Akşam* gazetesi satıyordu: Rus tankları Çekoslovakya’ya girmişlerdi.

Anneannem ve ben Çekoslovakya’nın Fransa’da olmadığına çok sevinmiştik.

Ömer Dayın geldi!

Her gün uyandığımda yaşadığımı, sadece yaşadığımı, varlığımdan başka hiçbir şeyi hissetmediğim o ne mutlu ne de mutsuz anın hemen arkasından başlardı hayat. Eğer hayatım o gün gözüme yirmi yıl ağır “canım sıkılıyor” cezasına çarptırılmış bir mahkûmun hayatı gibi görünmüyorsa, gözlerimi açıp evdeki sesleri dinlerdim.

Kim kalkmış, kim ne yapıyor? 7.30 ajansı başlamış mı, çayın suyu kaynıyor mu? Ablam çantasını çıt diye çoktan kapattı mı yoksa?

Pazar sabahları sıkılırdım, o sesler başlamak bilmezdi çünkü, ne yapacağımı bilemezdim. Hayal kurmayı öğrenmişim teyzemden, ama bunun için geceleri daha uygun görünüyordu gözüme. Gözlerimi kapatıp “şimdi hayal kuruyorum” diyordum kendi kendime. Parmağımla hafifçe göz kapaklarımı ovuşturuyordum, renkler uçuşmaya başlıyordu gözlerimin önünde, daireler halinde gidip gidip geliyorlardı, dairelerin nereden çıktıklarını bulmaya, hayallerimi sevmeye, onlardan sıkılmamaya çalışıyordum.

Ama o gün o her gün yaşadığım kısacık “yaşıyorum, ben

Suna" anının ardından holden farklı bir ses geldiğini fark etmiştim. Ablam yatağında yoktu, yabancı bir ses bir şeyler anlatıyordu gülerek. Bir ben uyuya kalmıştım işte. Yabancı ses gülüyordu, ablacım valla çok güzelleşmişsin görmeyeli, Işık da kocaman kız olmuş diyordu. Benden söz eden yoktu. Beni öylece bırakmışlardı, uyumuştum. Geç kalmaya başlamıştım işte, hal ve gidiş notlarım belli olmaya başlamıştı. Her şeyin bir ilki, her çıkışın bir inişi...

Yatakta doğruldum, yeşil perdeler kapalıydı hâlâ, perdele-
rin arkasında sabahı müjdeleyen o huzurlu ışık bile dindire-
miyordu hırslımı. Hınçla bağırdım kapıya doğru:

"Anneeeeeeeeeeeeeeeeeee."

"Gel, bak Ömer Dayın geldi."

Hızla fırladım yataktan ama kapıya geldiğim an durakla-
dım birdenbire, kapıyı açmaya cesaretim yoktu. Kapı kolu-
nu yavaşça indirip, yere çömeldim, kapının aralığından hole
doğru baktım. Annem çay koyuyordu bardaklara, babamın
yüzü görünüyordu, Ömer Dayım'ın arkası kapıya dönüktü.
Çıkmaya cesaretim yoktu ama annem çoktan görmüştü ara-
lanan kapıyı:

"Gel bak, Ömer Dayın sana ne güzel bir şey getirmiş."

"Ablama ne getirmiş peki?"

Birden kahkahalar yükselivermişti holden.

"İşte Ömer böyle bu. Kendi saçı kesildi mi, ablasınıninki de
kesilecek, her şey önce ona alınacak, geçen sene Anafartalar
Çarşısı'nı birbirine kattı, önce Işık'a ayakkabı bulundu di-
ye. Sonra bir mızıka aldım buna, o zaman her şeyi unuttu."

Hayır unutmamıştım, ne o ayakkabıyı ne de o mızıkayı
unutmuştum, ama sırası değildi şimdi bunların.

"Gel kızım gel" dedi babam. "Senin hediyen daha güzel."

Yeterince önemli olmuştum artık, çıkabilirdim.

Dayım kucaklayıp öptü yanaklarımdan, kucağına oturttu
sonra. Saçları babaminkiler gibi ne kısa ne de arkaya taran-

mişti. Kulaklarını örtüyordu saçları ve mavi siyah değildi. Çok güzel gülüyordu, ama galiba o zaman bana herkes çok güzel gülüyor gibi geliyordu. Kübra gülmüyordu, İrfan Amca gülmüyordu, Hanife Teyze gülmüyordu. O yüzden nasıl güzel gülünemeyeceğini bilemiyordum henüz. Dayımın gözlerinin ela olduğunu öğrenecektim sonradan, elanın güzel bir renk olduğunu ve boyunun hiç de uzun olmadığını, sadece bana öyle geldiğini.

Sonra hediyem çıktı ortaya, o güne kadar aldığım en büyük hediye paketi. Hemen açmak istemiyordum, ellerim titriyordu. Hadi açsana diyorlardı. Açtım. Sapsarı saçlarıyla kutuda uyuyordu hediyem. Pembe, uzun bir elbise vardı üzerinde, bana bayramlarda dikilenler gibi. Göğsünde pliler, omzundan eteklerine kadar uzanan simler. “Ama kirpikleri mavi siyah” dedim. Gülmeye başladı annem. “Hadi al eline” dedi dayım. Gözleri açılıverdi kaldırınca. Gözbebekleri lacivert bir çift yeşil göz bana bakıyordu şimdi. Bir yerlerden tanıyor muydum bu bakışları? Sonra dayım aldı hediyemi ellerine. Hediyem ağlıyordu. Bir bebek gibi sesler çıkarıyordu. Kaptım elinden dayımın, ağlamasın dedim ve tabutuna tekrar yatırdım. O kıyafetle yatması biraz garip gelmişti ama....

İnsan nasıl bazı kitapları çok severek okusa da, bir süre sonra neler olduğunu unuttur ve o kitaptan sadece bir duygu kalırsa geriye, o günden de bana sadece bir duygu kaldı. O güne ait, bir daha hiç yaşanması mümkün olmayan, ama hafif bir meltemle gelen ve nereden geldiği belli olmayan bir yasemin kokusu gibi. Oturduk, yemek yedik, bahçeye çıktık, pazar yerine kadar yürüdük ve eve döndük. Dayım üniversiteye müracaat etmek istiyordu. Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde bazı hocalar vardı, onlardan randevu isteyecekti gidip.

Anneannem dayımın kaymakam olmasını çok istiyordu ama dayım istemiyordu kaymakam olmayı. O kendisi için

her şeyin, hatta hayatın üniversitede olduğunu biliyordu. Yani benim için sokak neyse, dayım için de üniversite oydu. Taze beyinlerin yetişmesinde rol almak istiyordu, dünya değişirken biz böyle kalamazdık.

Fikret Dayım Allahtan fakülteyi istiyor, bu kafayla ya “Çalikuşu” gibi bir de Anadolu yollarına vursaydı ne yapacaktık diyerek anneannemi sakinleştirmişti. Peki askerlik ne olacaktı? Babam da bunu bilmek istiyordu işte. Ama dayım Mayıs’ın içinden çıkıp gelmişti, askerliğin şimdi sırası değildi.

Sokakta savaş akşam uzatmalarıyla beraber bütün hızıyla devam ediyor, dayım fakülteye, bakanlıklara gidip bir sürü haberle geri geliyor, İrfan Amca’nın kirazları giderek kırmızı ve dayanılmaz bir hal alıyor, annem ise her iyi çıkan idrar tahlilimin arkasından beni daha da bir rahat bırakıyordu. Ablam ise nedense savaşı mavaşı boşvermiş sürekli bir kitap okuyordu. Uzun ve meşakkatli gazoz kapağı savaşlarından yorgun argın ama görevini yapmış bir kumandan edasıyla - oysa hâlâ zayıflığım ve ufaklığım nedeniyle arka safalarda çarpışan küçük bir erdim, ama olsun hırsım ve savaşkanlığım sayesinde orduya kabul edilmiştim - eve dönüyor ve onu nerdeyse arzumun dayanılmaz nesnesi haline gelmiş o kitabın başında buluyordum. Günlerce yalvardım, “sen anlamazsın daha bunu” diyordu. Bir akşam son kozumu oynamaya karar verdim:

“O zaman Kaşağı’yı oku bana. Hani ağbisi kardeşine nasıl kötü davranıyordu da çocuk kuşpalazı oluyordu. Sonra da ölüyordu. Hatırladın mı?”

“Sen iyileştin” dedi ablam ve bana daha fazla bakmaya bile tenezzül etmedi.

İyileşmediğimi iddia etmemin sonuçlarına katlanamazdım. Daha bugün ondördüncü sıradan onüçüncü sıraya ter-

fi etmiştim. Akşamları, yemekten sonraki uzatmalarda, akşamları bir daha sokağa salınmayan çocuklar yüzünden sekizinci sıraya kadar yükseldiğim oluyordu. Daha fazla ısrar etmeden çıktım gittim odadan. Hiçbir şeye, hiç kimseye ihtiyacım yoktu benim, ben ordunun onüçüncü sırasının gururlu, yenilmez, bugün düşman topraklarından tam onsekiz gazoz kapağı toplamış bir neferiydim ve her şeye muktedir o asil kan damarlarımda mevcuttu.

Yemeğimi çabucak yiyip, çişimi yapıp, ganimetlerimle birlikte sekizinci sırada silah altına girmek üzere garnizonuma doğru yola çıktım. Merdivenleri inerken dünyanın en kötü insanı ablamdı, sokağa adımımı attığım zaman ise bu kötü-lüğün adı yolu kapatan o kamyon olmuştu. Savaş kesilmişti, herkes aynı noktaya dikmişti gözlerini, kamyon manevra yapıyordu. Yükünü tam Bahçeli Köşk'ün kapısına doğru çevirince sokak tamamen kapanmış oldu. Kamyonun arkasından iki siluet çıkmıştı yavaş yavaş ortaya, alacakaranlıkta. O an, güneş olmadan da sapsarı parlayan, upuzun saçlarını gördüm bir çocuğun. Kırmızı bir elbise, dizlerine kadar beyaz çoraplar ve bana göre numarası bir türlü bulunamayan o kırmızı rugan ayakkabılardan giyinmişti. Ne savaşla, ne orduyla, ne de gazoz kapaklarıyla ne ilgilenir ne de ilgilenecekmiş gibi bir hali vardı. Annesi karşıdan karşıya geçmedikleri, hatta yürümedikleri halde elinden tutuyordu ve o buna karşı olduğunu gösteren en ufak bir direniş göstermiyordu.

Anne topuzluydu, Hülya Koçyiğit'in topuzu gibi bir yanı hafifçe yüksekti topuzunun. Annemin gezmeye giderken giydiği yazlık, siyah ince topuklu ayakkabılara benzer ayakkabılardan giyinmişti. Elinde tıpkı çocuğu tuttuğu gibi dalgın dalgın tuttuğu siyah bir çanta vardı. Mavi elbisesiyle Alemdar sinemasının beyaz perdesinden çıkmış gibiydi.

İkisinde de yabancı olan bir şeyler vardı, tek başına güzel-

lik değildi bu, başka bir şeydi. Kübra'nın uzaklığı gibi de değildi, bir ordunun orta yerine düşmenin şaşkınlığı da yoktu ifadelerinde. Hayatın dışındaydılar sanki, hiçbir yere bakmıyor gibiydiler. Hepimiz büyülenmiş gibi ağır çekimde onları seyrederken birden sahne hayata karıştı. Kamyoncu atlamıştı aşağıya, bize doğru geliyordu. Eşyalar indirilecekti birazdan, burda nerde hamal bulunurdu? Birimiz gidip anasına babasına bir sorsundu bakalım. Bazı anneler babalar kamyonun gürültüsünü duyup balkona çıkmışlardı bile. Ferdane:

“Sunaaaaa.”

Balkonun altına doğru gittim.

“Ne oluyor orda?”

“Bir hamal sorun dedi kamyoncu.”

“Gitsinler Akın Caddesi'ndeki kahveye sorsunlar, nerden bulunur ki bu saatte hamal, bir adam da yok başlarında herhalde” diyen Ferdane Teyze birden olaya müdahale etmeye karar vermişti, kamyoncuya doğru seslendi:

“Kardeeeş, baksana sen buraya!”

Kamyoncu da balkonun altına doğru geliyordu. Kadın ve çocuk hâlâ el ele orada, öylece mihlanmış gibi kıpırdamadan duruyorlardı. Kamyoncu:

“Abla, hamal bulabilir miyiz bu saatte buralarda. Bir kişi daha bulsak yeter.”

“Bunlar Cemil Kurtaran'ın eşyaları değil mi?”

“Evet, ama kendisi gelemedi, hanımıyla çocuğu burdalar.”

Ferdane önemli bir şey söyleceğini düşündüğü zamanlardaki gibi başı, vücudunun üst kısmı ve göğüsleriyle bir sağa bir sola sallanarak:

“Bizde bir telgraf var Cemil Kurtaran'a. Bak atıyorum aşağıya! Sen en iyisi şurdan caddeye çık, orda bir kahve var, oradan sor, belki bulunur birileri, bu saatte de zor ya.”

O sırada annemle, dayım da bizim balkonda görünmüşler-

di. Babam nöbetçiydi o akşam. Ferdane bu kez bizim balkona doğru seslendi:

“Salih bugün geç gelecek, sizinki götürürse bari şunları kahveye kadar.”

Annem:

“Bizimki de nöbetçi bugün.”

Ömer Dayım karıştı bu kez lafa:

“Ben biliyorum kahveyi, ben götürüvereyim.”

Az sonra aşağıya inmiş ve kamyoncuyla birlikte yola koyulmuştu bile. O kamyonun böyle yol ortasında durup, yolu kapatması herkesin oyun hevesini de kırmıştı. Sümüklü Hasan bu durumu kavramış ve bağırmaya başlamıştı bile: “Evli evin-eeeeeee, köylü köyün-eeeeeee!”. Sonra hep beraber: “Ev-i ol-ma-yan, sı-çan deliğine”

Böyle zamanlarda eşya seyrederdik aslında hep. Taşınanların neleri varmış diye bakardık. Bazı çocuklar sokağın başına bile giderlerdi eşya seyretmeye, ben sadece sabahları, eğer sokakta kimse yoksa seyrederdim o heyecansız büfeleri, koltukları, vitrinleri, masaları. Sadece onları seyretmenin hiçbir şey yapmamaktan daha iyi olduğu zamanlarda. Annem “ayıp” derdi, “bakılmaz öyle” ama yine de bizi zorla içeri almaya kalkışmazdı. Bugün bu iş için bizim balkonda oturmak bile yeterdi, belki ablam da seyrederdi benimle birlikte. Evin kapısına doğru giderken, Ferdane yusuvarlak bedeniyle bize doğru geliyordu. Beraber merdivenleri çıktık, kapıyı çaldık ve Ferdane soluk soluğa içeri yuvarlandı:

“Türkan Abla, ne diyeceğimi şaşırdım ayol, kadın put gibi duruyor ortada, ne selam var ne sabah. Şöyle bir etrafına bakınsa çağırıp bir şeyler ikram ederdik değil mi? Onlar yol yorgunudur da şimdi. Bak bakiiiiim şunlara bir balkondan, duruyorlar mı hâlâ orda? Ya da dur dur... ben tülün arkasından bakayım!” deyip oturma odasının penceresine doğru gitti. Annem:

“Valla ben de anlamadım bu işten bir şey, pek de genç duruyor bu kadın. Sen adam bayağı yaşlı demiştin.”

Ferdane içeriden:

“E adam yaşlı yaşlı olmasına ama zengin de... Aaaa, yok olmuşlar, boş eve girdiler, orda bekliyorlar herhalde.”

Annem:

“Ömer gelir şimdi, sorarız. Otur da bir akşam çayı içelim.”

Ferdane Teyze holdeki masaya otururken, ben bir kez daha tülün arkasından sokağa baktım. Gerçekten de sokakta yoklardı, yok olmuşlardı. Az sonra annem çayı koymuş, demlemiş, masaya getirmiş, babamın Yenice sigaralarından birini açmış ve Ferdane ile karşılıklı tüttürmeye başlamışlardı bile. Ben de annemler gibi dayımı bekliyordum beklemesine ama dayım gelmek bilmiyordu. Annemlerin konuşmalarında da çekici, bilmediğim bir mevzu yoktu, gidip balkonda, salıncağımda oturmaya karar verdim, ama balkona çıkmamla, içeri girmem bir oldu, çünkü merakla beklenen dayım, kamyoncu ile birlikte büyük bir masayı Bahçeli Köşk’ün kapısından içeri taşıyordu. İçeri koşup haber verdim. Annem:

“Eh hamal bulamadılar tabii bu saatte, bizim yufka yürekli Ömer de adama yardım ediyordur, naapsın... Ferdane, hadi biz gidip yine de bir soralım, bir şeye ihtiyaçları var mıymış, kadın soğuk nevalenin tekine benziyor ama biz yine de bir teklif etmiş olalım, komşuluk yapıcaz şurda, hiç olmazsa bir sūrahi su falan götürelim.”

Ferdane’nin yerinden kalkmaya hiç niyeti yok gibiydi ama yine de oflaya puflaya kalktı yerinden. Annemler çıkmaya hazırlanırlarken ben de tokyolarımı aramaya başlamıştım. Sonra birden o kırmızı rugan ayakkabılar geldi gözlerimin önüne, sapsarı saçlar.. Saçlarım umutsuzdu ama benim de hiç olmazsa kahverengi rugan ayakkabılarım vardı, onlarla gitmem lazım diye düşündüm. Yere oturmuş, ayakkabılarımı giymeye çalışıyordum. Annem:

“Sen nereye?”

“Ben de gelicem, orda sarı saçlı bir çocuk var.”

“Yok, olmaz” dedi annem, “ilk günden çoluk çocuk gitmeyelim, sonra tanışırsın nasıl olsa!”

Ve ben böylece o akşam evde kaldım. Oysa o saatlerde, Ankara’nın en sıradan memur sokaklarından birinde film çoktan başlamıştı bile. Ben filme geç kalacak ve ancak karanlıkta girip yerimi bulmaya çalışacaktım.

Mahalleye dün gece Katrin Denüv taşındı be abla!

Sarı saçlı, kırmızı rügan ayakkabılı kızın görüntüsüyle uyan-
dığımnda, geldiğinden beri elime almadan sadece seyrettiğim
bebeğe bakmak istedim önce. Ablam bu bebeğe bir isim koy-
mamı söylemişti birkaç kere, dayım “Mişel olsun” demişti,
onların sınıfında çok güzel bir kız varmış, adı Mişel’miş. Ha-
yatımda zaten yeterince isim muamması olduğunu düşün-
düğümnden olsa gerek, sessizlikle geçiştirmiştim bu öneri-
yi. O zamanlar Kızılderililer gibi bekleyip insanın hayatının
bir noktasında, yaşadıklarına, yaptıklarına ya da özellikle
rüne göre kendi ismini kendisinin yaratacağından da habe-
rim yoktu, ama içimden bir ses bu isim verme merasimi ko-
nusunda fazla acele etmemem gerektiğini söylüyordu. Ayırı-
ca bu bebeğe bir isim vermeye bünyem de hazır değildi da-
ha. Zaten ona isim verince yakınlaşacaktık, hayatıma karı-
şacaktı, belki onu yalnız bırakmak istemeyecektim, onunla
konuşmaya başlayacaktım, aklımdan cevaplar verdirecektim
ona, sonra o da Nesrin gibi olacaktı.

Nesrin’i hastanede kaybetmiştim, çok aramıştım sonra,
gizli gizli gözlerim dolmuştu. Onu annemle Şahabettin’den

almıştık. Öbür bebeklere hiç benzemezdi Nesrin. Yaşlıydı, saçları beyazlaşmıştı, süslü, püslü elbiseleri yoktu. Gecele-ri pazen geceliğini giyer otururdu. Bazen benimle birlikte iğne de olduğu olurdu. Hastanedeki şeffaf gecelikli Mehli-ka'nın Debi ve Kendi dediği kâğıt bebeklerinin yanında iyi-ce anlardım değerini. Siyah, insana bakmayı bilen büyük gözleri vardı. Anlardı halimden hep. Onu bırakıp, sokağa çıkarken vicdan azabı çekmezdim hiç. Nesrin bebektir, bu seyrettiğim şey ise bir taşbebek. Gönül Yazar da taşbebektir. Teyzemden duyduğum Taşbebek Gazinosu vardı bir de. Bu düşünceler içerisinde dalgın dalgın kutuya bakarken evde-kiler kahvaltıya başlamışlardı. Dayımın neşeli sesi geliyor-du holden:

“Mahalleye dün gece Katrin Denûv taşındı be abla. Ne gü-zel kadın o ya!”

Annem Katrin Denûv denince gözünün önüne neyi getir-mesi gerektiği konusuyla ilgilenmekten çok, kafasını haya-tın pratik meselelerine yoruyordu yine:

“Allah sahibine bağışlasın, n'aapalım.”

Dayım ısrarlıydı:

“Ya sahiden bu kadın niye böyle bir çocukla, bir başına taşındı buraya? Kocasını nerdeymiş? Akşam sormadınız mı? Neydi sizin şu komşunun adı? Hah Ferdane.. O biliyordur işte işin aslını.”

Annem akşamki ziyaretin sonuçları konusunda kuşku-luydu:

“Valla Ömer, sormadık. Komşuluktandır deyip çağırdık, daha ilk görüyorum kadını hayatımda. Ayaküstü birkaç laf ettik işte. Kocasını gemi kaptanı mıymış neymiş, sefere çık-mış, bir aksilik olmuş dönememiş vaktinde.. Sunaaaaaa, ha-di kahvaltı ediyoruz, çayın soğuyor bak.”

Dayım kendi kendine konuşuyor gibi:

“Gemi kaptanı ne arıyormuş Ankara'da?”

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Annem bir yandan çay koyarken bir yandan da dünyanın en olağan durumlarından birinden söz edermişçesine vurucu gerçeği açıklıyordu dayıma:

“Emekli oluyormuş adam, yaşlı galiba kadından biraz.”

“Yazık abla be kadına, yani adam hakikaten öyle yaşlıysa.”

“Canım belki de iyi bir adamdır, hem el üstünde tutuyor galiba karısını.”

Annemin küçük dozlar halinde verdiği bu bilgiler konuşmaya hem tatlı bir gerilim getiriyor, hem de “dikkat, evli” tabelasının ucunun yavaş yavaş, ama dayımın gözüne gözüne sokmadan ortaya çıkarılmasına yarıyordu.

O sabah kahvaltı masası toplandığında, Gülay Hanım’ın tartışmasız bir şekilde çok güzel bir kadın olduğuna (dayım, annem), ilk intiba önemli (annem) de olsa insanların belli olmayacağına (dayım), yani belki de Gülay Hanım’ın o kadar da soğuk bir kadın olmadığına, “böyle kibar bir hali” olduğuna (annem) ve bana yeni bir arkadaş geldiğine (kesinlikle oybirliği) karar verilmişti. Yalnız bu yeni arkadaşın adı bilinmiyordu, dün gecenin en önemli sorusunu pas geçmişlerdi annemle dayım yine. Ben tirit tabağımı alıp, kaldırımda oturmaya gidecek ve hemen bu gerçeği ortaya çıkarmaya çalışacaktım. Ablam yavrukurt olarak okula gidecek, dayım fakülteye uğrayacak, annem de çarşamba pazarına gidecekti, pazar pazarı kalabalık oluyordu. Ha bir de sokağın başında oturan Dil-Tarihli kız meselesi vardı, ben onu belki de dayıma gösterebilirdim, nasılsa her gün görüyordum geçerken.

Bahçeli Köşk karşı kaldırımda, bizim evin sol çaprazındaydı. Oraya kim bu adı vermişti bilmiyordum, orada Bahçeli Köşk’ten önce ne olduğunu da hatırlamıyordum aslında. Ablam eski bir evin olduğunu söylüyordu, ben de hatırlıyormuş gibi yapıyordum, ya da aslında öyle sanıyordum. Benim sokak kariyerimin başlaması, o inşaatın başladığı sı-

ralara denk gelmiş olmalı ki, ben o inşaatın önemini ancak tamamlandığı ve kum, kiremit, taş gibi önemli hammadde-lerimizin kökünün kuruduğu günlerde kavramıştım. O güne kadar Bahçeli Köşk'e kimler taşınacak sorusunu duyuyordum hep, ama tıpkı inşaatın başlangıcı gibi, yine öncesiz sonrasız bir durumdan söz edildiğini düşündüğüm için bu soruyu hayatıma dahil problemler içerisinde telakki etmiyordum. Ama artık istesem de istemesem de girmişti bu soru hayatıma: Kimlerdi bu insanlar, o sarı saçlı çocuğun adı neydi, Gülay Hanım bir soğuk nevaleydi, nevale neydi?

Kafam bu sorularla karmakarışık, kaldırıma oturup tiritimi yemeye başladım. Annem pazara giderken altıma minder de getirmişti, bu elimi tutmasından bir derece daha az kötü bir şeydi ama yine de pek söylenmeden oturdum minderin üstüne, kafam Bahçeli Köşk'e takılıydı, annemle ve takıntılarıyla uğraşacak halim yoktu şimdi.

Birkaç komşunun filelerle pazara gittiğini gördüm, İrfan Amca gazeteciden Akşam gazetesi alıp döndü, Hanife Hanım söylene söylene balkonu yıkadı, Dil-Tarihli kız bana gülümseyerek geçti. Bu kız acaba yirmi yaşında mıydı? Yani, sanki, hakikaten yirmi yaşında gibiydi, saçlarının alt kısmı yukarıya doğru kıvrılmıştı, elinde hem çantası hem de kitapları vardı, Dil-Tarih meselesi vardı, ne mahalledeki büyük kızlarla ne de annemlerle arkadaştı. İşte yirmi yaş böyle bir şey olabilirdi. Hem çanta, hem kitap taşıyacaksın ve de ne annemlerle ne başkaları ile arkadaş olacaksın; kararım doğrudu.

Bu düşünceler arasında o günkü asli görevimi unutmuş değildim, arada bir Bahçeli Köşk'e bakıyordum, ama ne beklediğimi tam olarak bilmiyordum, sarı saçlı kızın evden çıkmasını bekliyordum galiba, daha sonrasına ilişkin bir plan yoktu kafamda.

Güneş biraz daha yükselip mavi siyah olduğu iddia olu-

nan saçlarımdaki sarı pırıltılar ortaya çıkarken köşkün kapısının açıldığını ve Gülay Hanım'ın çıktığını gördüm. Yalnız başınaydı ve bana doğru yürümeye başlamıştı. Akşamki mavi elbisesini çıkarmış, pembe çiçekli bir elbise giyinmişti bu sefer, güne gider gibi bir hali vardı. Yanıma geldiğinde gülümsüyordu. İşte maddenin dördüncü hali böyle bir şey olmalıydı. Topuzlu bir şey olmalıydı. Kaşları hiç inmeyecek gibi şöyle bir yukarı doğru çıkıp sonra birdenbire aşağıya doğru inmeli, gülünce yanaklarında çukurlar belirmeli, insan hep bu gülüşü beklemeli ve tatlı bir sesle:

“Küçük, biliyor musun buralarda nerede bakkal var?” demeliydi.

Küçük hemen cevap verdi:

“Şurdan gidince, orda.. Şahabettin'in bakkalı var, İtimat Bakkaliyesi yazıyor, ama taze ekmek alacaksanız Çıralı Fırını'na gitmeniz lazım, o caddede.”

“Peki canım” dedi tatlı ses ve caddeye doğru uzaklaştı.

Sağ elim tirit tabağımın içinde kalakalmıştı, sol elim de uyuşmuştu sanki. Daha sonra, kendime geldiğimde sol elimi hâlâ saçlarımı güneşe doğru tutarken bulacaktım. Galiba bu yıllar sonra hayranlık ve hayaller içinde ümitsizce seviyecek bir insanla ilk defa, olabilecek en iğrenç ve en aşağılık durumda; salonun ortasında kıpkırmızı bir kıymayı yoğunurken karşılaşılacağıının ilk habercisiydi - hiç olmazsa yağsız dana etiymiş diye avutmuştum kendimi sonradan - ama Gülay Hanım giderken aklıma o rezil durumumu hafifletecek bir mazaret gelmedi, aramadım da, rasyonalizasyona ihtiyacım yoktu o zamanlar.

Ne kadar zaman geçmişti acaba? Saatlerle de işlemiyordu ki kafam. En uzak zaman dilimi yarındı, en güzel şeyler beş dakika sonra olacaklardı, öğleden sonra belki beklenebilir bir şeydi, akşama doğru ise hâlâ belirsizliğini koruyordu.

Gülay Hanım tekrar sokağın başında elinde filelerle gö-

ründüğünde annem henüz pazardan dönmemişti, yani demek ki hâlâ sabahtı. Bu kez kaldırımın karşı tarafından yürüyordu ve bana yine gülümsemişti. Nihayet az sonra “kara göründü”. Saçlarını güneşe tutmadan da sarı saçlı olabilen kız çocuğu bahçedeydi, şemsiye çikolataların altın yıldızları kadar parlak, sapsarı bir altın örgü sallanıyordu arkasından. Elinde bir şey taşıyordu. Hızla merdivenleri çıkıp, minderi ve tabağı evin kapısının önüne bırakarak son engelleri de bertaraf ettiğim düşüncesiyle tekrar sokağa indim, ama bu kez de Bahçeli Köşk’ün demir kapısı aramızda duruyordu.

O ev dışında hiçbir evin böyle bir kapısı yoktu sokakta. Sadece üzerlerinden atlanabilecek alçak duvarlar vardı, bu duvarların tam evlerin kapılarına karşı gelen kısımları bahçe kapısı olarak açık bırakılmıştı. Ha bir de İrfan Amcalar’ın arka bahçelerinin tam köşesindeki kiraz ağacının arkasına yaptırdığı yüksek tel örgüler vardı. Bunlar da bir süre sonra caydırıcı olmaktan çıkıp, tırmanılabilen yararlı araçlara dönüşmüş, yani İrfan Amca’nın geri tepen silahları olmuşlardı.

Demir kapı canımı sıkırsa da, bu çocuk için bana daha bu sabah “sana yeni arkadaş geldi” dememişler miydi? Bütün cesaretimi toplayıp Bahçeli Köşk’e doğru yürümeye başladım. Kapının önüne geldiğimde çocuk hâlâ beni fark etmemişti, bütün dikkati, elinde bir sağa bir sola sallayarak uyutmaya çalıştığı bebekteydi. Ben Nesrin’i hiç böyle uyutmazdım, taşbebek olmadığı için herhalde. Sadece yatağına yatırır üstünü örterdim. Nesrin uyurdu hemen, beni hiç yormazdı.

Ben “beraber oynayalım mı?” ya da “senin ismin ne?” arasında bocalarken, bakışlarımı fark eden iki büyük yeşil göz-bebeği bana doğru çevrilmişti.

“Senin ismin ne?”

“Susssss.. gürültü etme, bebeğimi uyutuyorum.”

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

yor, “ver beş kuruşu, bir dene şansını, kısmetin en kötü ihtimalle o tatsız tuzsuz, bayat gofretlerden birisi olur” diyordu. “Çıkış” olarak kullanılmayacağı ancak içeri girildikten sonra anlaşılan “giriş” gişelerinde biletler kesilmiyordu daha... Girdim içeri.

“İsmin ne bakalım senin”?

“Suna” dedim ve benden en az bir karış uzun ve kesinlikle yirmi kilonun üstünde olan “yeni arkadaşına” döndüm:

“Senin ismin ne?”

“Emel. Senin de bebeğin var mı?”

Ya dayım o bebeği getirmeseydi, şimdi ne yapacaktım?

“Var, ama evde şimdi.”

“Uyuttun mu?”

“Hep uyuyor zaten.”

Emel yine yeşil gözlerini açmış derin bir merakla yüzüme bakıyordu. Gördüğüm en güzel çocuk yüzü, en güzel renkler... Sarının, yeşilin ve kırmızının o güne kadar gördüğüm en güzel tonları, elma şekeri hissi, ne diyeceğimi bilemiyordum. Gülay Hanım imdadıma yetişti:

“Hangi evde oturuyorsunuz siz?”

“Karşıda şu yeşil evde, üst katta.”

“Aaaa, dün akşam baban bize çok yardım etti, annen de geldi sonra.”

“O benim babam değil, Ömer Dayım, bizde misafir.”

“Öyle mi? Hadi siz oynayın biraz Emel’le. Hadi Emel çikart oyuncaklarını. Güzel güzel oynayın e mi?”

Az sonra Emel oyuncak diye bildiği nesi var nesi yoksa bahçeye, duvarın dibine yığmaya başlamıştı. Bu misafir odası, bu yatak odası, bu dolap deyip bir takım küçük boyutlu oyuncak eşyaları önüme koyup koyup tekrar kayboluyordu. Ben gördüğüm bu şeylerden etkileniyordum etkilenmesine, ama bunlarla ne yapacağımızı bilemiyordum. Son olarak bir kilim getirip serdi Emel. Şimdi evi yerleştirmemiz lazımdı.

Bizim büfedeki likör bardaklarının yarısı kadar bile olmayan bardakları koyuyordu masaya, onlarla çay içecektik sonra. Emel hiç konuşmadan koltukları şuraya, büfeleri oraya yerleştiriyor ben bu yaptıklarımızı anlamaya çalışıyordum. Sonunda anladığım şu oldu: Ben ona misafir gelmiş olacaktım. Peki sonra ne olacaktı? Bir süre sonra soru sormaktan vazgeçip ne istiyorsa yapmaya karar vermiştim artık, daha sokak saati gelmemişti nasılsa.

Aslında bu saatlerde en sevdiğim şey fırın yapmaktı benim, eğer sokakta bir çocuk bulursam. Sonra annemden yalvar yakar bir patates alıp pişirmeye çalışmak ve gerçek savaş saatinin gelmesini beklemek. Sonunda dayanamayıp bu oyunu bozmaya karar verdim:

“Gel fırın yapalım bahçede.”

Emel anlamamıştı ne dediğimi.

“Nasıl yapıcaz?”

Etrafıma bakındım, toprak ve su lazımdı. Kısaca gerekli işlemleri açıkladım. Ama Emel ne yapacağımızı anlayınca çekildi geri, ta evin kapısına kadar. İsrar edersem hemen içeri girip kapıyı kapatacak gibi görünüyor ve:

“Yok, ben pis çocuklar gibi toprakla oynayıp ellerimi kirletmem” diyordu.

Ben durumu yine kavrayamıyordum. Kimsenin bizi görme tehlikesinin olmadığı bir anda, bir insan nasıl kendi kendine ellerimi kirletmem diyebiliyordu. Bu durumlardaki tek tehlike, fırın yapımının ortasında kendini bilmez bir annenin birden ortaya çıkıp bağırmaya başlamasıydı. Ortaya çıkıp bağırان anneler de artık işin işten geçtiğini çarçabuk anlarlar ve tehditlerini “akşam babana söyleyicem”e kadar bile vardırmandan ricat ederlerdi genellikle. Gerçi sonradan cezalandırılan çocuklar da olmuyor değildi, banyolara, odalara falan kapatılıyorlardı, ama annem beni, o annelerin çocuklarını ciddiye aldıkları kadar ciddiye almadığı için benim ba-

şıma böyle şeyler gelmiyordu. Buna bazen alınmıyor değil-
dim, ama sonuç olarak durumumdan şikâyetçi de değildim.
Bir yerlerimi üşütmedikçe, kendimi istediğim kadar çamura
bular, istediğim bidonların içinde yuvarlanır, istediğim sava-
şa girerdim. Dünyanın bize sunduğu ender zevklerden ken-
di isteği ile feragat eden bu çocuk bir tuhaftı.

Hastanede aynı koğuştta yattığımız şeffaf gecelikli Mehlika
ile karşılaştıramazdım onu. Mehlika cırlak sesliydi, kendi-
ni bir şey sanıyordu, kötüydü. Nesrin'le alay ederdi, iğne ol-
duğunu saklardı. Kendi idrar tahlillerinden bile haberi yok-
tu onun, albüminin kaç senin desen alık alık insanın yüzüne
bakar, benimki yüzbine çıksa bile aldırılmazdı. Ama en kötü-
sü, geceliğinin altından hep donunun belli olmasıydı.

Yeşim ya annesine ya ablasına güvenir, istopta topları Ye-
şim'in yerine ablası tutardı. Sonra da ikisi birden bunun sa-
yılmasını isterler, hatta bunun tartışılmadan kendiliğinden
gerçekleşmesini beklerlerdi. Yeşim bundan rahatsız olmaz-
dı. Beni Esin'e karşı çok kıskırtmaya çalışmıştı. Gerçi bir
gün, zayıf bir anımda beni Esin'i bir daha bizim bahçeye al-
mamama bile razı ediyordu az kalsın. Ama sonra annem
bahçeye çamaşır asmaya indiğinde olanları görmüş ve engel
olmaya çalışmıştı. Esin küsüp gitmişti o gün, ertesi gün gel-
diğinde öpmüştüm ben de Esin'i. Bir daha yapmayacağımı
anlamıştı, ama sonra tayin olup gittiler. İşte Emel bu Esin'e
de benzemiyordu. Ona aynı şeyi yapsam ne yapacağını kes-
tiremiyordum.

Atiye ve Nebahat ip atlamaktan başka bir şey bilmezler,
akşam babaları gelmeden elbiselerinin altına pantolon gi-
yerlerdi. Sonradan Kuran kursuna yollamıştı anneleri onları,
ben bütün yalvarmalarıma rağmen yollanmamıştım ve böy-
lece onlarla yollarımız kesinkes ayrılmıştı.

Geri kalanlar da ya oğlan çocukları ya da varlıkları haya-
tımda hiçbir iz bırakmadan bir görünüp bir yok olan diğer

kız çocuklarıydı. İşte bu yüzden Emel kafamdaki “ben ve onlar” kategorisinin dışında, varlığını ne benimle ne bana rağmen değil, benim dışımda sürdüren üçüncü türün ilk habercisiydi. Onun öylece gözlerinde derin bir dikkatle ve tek bir kas kıpırdamayan yüzüyle kapının önünde duruşu, neredeyse noktası bile duyulan kesin, düz cümleleri kafamı karıştırmıştı. Orda kalıp onun istediği gibi oynamaya devam etsem “kaybetmişim” gibi olmayacaktı, ama eğer çekip gidersem de bu küstüğümüz anlamına gelmeyecekti. Bu tanımadığım bir boşluktu.

Sessizliğimizi annemin “Sunaaaaa” diye bağırان sesi bozdu. Annem pazardan gelip de beni sokakta göremeyip, bir de kapının önünde benim tabağımı ve kendi minderini bulunca balkondan seslenmeye başlamış, Gülay Hanım da sesi duyup dışarı çıkmıştı:

“Suna, bak annen seni çağırıyor, git bir haber verip, yine gel istersen.”

Emel önüne bakıyordu. Kararını değiştirmemişti. Benimse sakın kafayla bu yeni tür üzerine spekülasyonlarda bulunmaya, hatta gerekirse durumu ablamla, annemle ve belki de dayımla birlikte mütalaa etmeye, yani “zamana” ihtiyacım vardı. Bu yeni hayat türüne “hazır değildim.”

“Ben yarın yine gelirim, şimdi annem merak etmesin.”

İkisi birden “güle güle” dediler ve ben demir kapıdan çıktım.

Akşam yemeğinde babama dün gece olanları, yani yeni komşularımızı anlattık. Ömer Dayım’ın eşyaların taşınmasına yardım edip, geceyarısı eve döndüğünü, Gülay Hanım’ın ne kadar güzel olduğunu konuştuk. Sabah olanları anlatmak istemediğimden değil, nasıl anlatacağımı bilemediğimden Emel’den söz etmedim hiç. “Oynadık” dedim sadece.

Yatmadan önce balkonda çay içen annemlere iyi geceler

demeye gittiğimde babam ihtilalden, dayım hadiselerin çoğaldığından, annem Menderes'ten ve yine babam öğrencilerin hayalciliklerinden, dayım öğrencilerin haklarından ve annem yine Menderes'ten bahsediyordu. Ömer Dayım DEV-GENÇ diyordu hep arada, TİP'in "miadı dolmuştu". Babama göre dayım haklı olmasına haklı olabilirdi, ama bu millet daha bunlara hazır değildi, tıpkı benim Emel'e hazır olmamam gibi. Balkondan eğilip baktığımda Bahçeli Köşk'te yanan ışığı gördüm, pencereler şimdilik çarşafla örtülmüştü.

"İyi geceler."

"İyi geceler çocuğum."

"İyi geceler kızım."

"İyi geceler Suna."

Ankara gezintileri

O gezintiler nasıl başlamıştı, ben olmasaydım başlar mıydı? “Suçluluk duygusu”, “vicdan azabı”? Hayır. Bunların adı konulursa daha mı az acı çeker insan? Evet.

İkili bir hayat yaşamaya başlamıştım: Sabahları Bahçeli Köşk, öğleden sonraları ise sokak. Yalnız Bahçeli Köşk karım mı yoksa metresim mi onu bilemiyordum. Sokak o güne kadar hem mahalleden arkadaşım, hem karım, hem de metresim olma statüsünü korumuştı.

Bahçeli Köşk mahalleden arkadaşım olamazdı, çünkü varlığında sümük, tükruk, çiş, çamur, zulüm, kötülük için kötülük ya da itilaf ve ittifak kuvvetleri gibi ana bileşenlerden hiçbirisini barındırmıyordu. Bunun yanında ne karım olacak kadar bir teklifsizlik vardı aramızda ne de metresim olacak kadar bir tutku. Bahçeli Köşk yirmi yıllık evliliklerin tatsız, ağırbaşlı, sonradan ihtiyaçtan icat olunan “karşılıklı sevgi ve saygı temeli üzerine kurulu bir ilişki bu” yalanı da değildi. Bahçeli Köşk ikili hayatın gizemi, bu hayatın ayrıcalığıydı. Merak, daha fazla yaşamak, hiçbir şey kaçırmamaktı sanki.

Her şeyden önce babasız bir dünyaydı burası. Emel sorunca babasının yakında döneceğinden söz ediyordu. Ama bu normalizasyon müjdesi, günün her saatinde topuzlu dolaşan bir annenin gölgesinde hemen eriyip gidiyordu. Bu topuz gerçek bir topuzdu, öyle hemen firketelerle tutturulmuş bir şey değildi. Hülya Koçyiğit ya da Filiz Akın bile her an böyle topuzlarla dolaşmazlar, dolaşırlarsa da genellikle o gün nişanlanmaları gerekirdi.

Ayrıca özür de dileniyordu burda. Emel elinden su bardağını düşürüyor, hemen suç mekânından uzaklaşmadığı gibi, aksine koşa koşa annesine gidiyor ve “Anne, özür dilerim, bardağı kırdım” diyordu. Bu “özür dilerim” büyü, her derde deva bir etki yapıyor olmalıydı bu dünyada, olay oracıkta kapanıveriyordu hemen. Ne “ah ah ah.. ayaklarına bir şey giy çabuk, basma sakın camlara” diye bağırlıyor ne de “bak en güzel takım bozuldu” oluyordu. Çaaaaat diye bardağı düşür, tuzla buz olsun, sonra hemen “özür dilerim” de ve olay sanki hiç olmamış gibi kapansın. Evde araştırmam lazımdı bu durumu. Bu tür tartışmaların en verimli geçtiği zamanlar akşam yemekleriydi. Ömer Dayım da olacaktı hem, farklı fikirler ortaya çıkabilirdi.

Bir Cuma akşamıydı. Sorunun ortaya atılmasının hemen ardından annem şöyle girdi konuya:

“Özür dilemek yani affedersin gibi bir şey.”

“Yani anne, nasıl?”

“Canım, mesela.....”

Babam girdi araya:

“Mesela sen okula gittin diyelim. Orda birisiyle kavga edersen, öğretmeninden özür dilemek zorunda kalırsın.”

Dayım:

“Yani isteyerek yapmadım, bir daha yapmıyacağım manasında.”

Ablam:

“Nerden çıktı şimdi bu? Kimden duydun? Yeşim ablasından özür dilemiştir Allah bilir.”

Neden ablam böyle can alıcı ve can sıkıcı soruları sorardı ki hep.

“Hayır, duydum işte bir yerden, sana ne!”

Ablam zafer dolu bir edayla bütün bir zeytinyağlı yaprak dolmasını ağzına atıp, yüzüme bakarak yavaş yavaş çiğnemeye başladı:

“Mesela, böyle konuştuğun için hemen benden özür dileyebilirsin istersen.”

“Dilemem hanfendi.”

“Neden?”

Babam başarıyla konuyu değiştirdi:

“Ha çocuklar, ben yarın nöbetçiyim, Gençlik Parkı işi yapıyor yine.”

Bu sözler ablamla kaderimizi birleştirmişti işte yine. İkimiz de unutmuştuk az önce aramızda geçenleri, ikimiz de üzgündük. Birbirimize baktık. Ballerina’yı düşündük, Şişman’ın dondurmasını. Ömer Dayım havaya çöken “hüznü” fark etmişti:

“Enişte, ben götürürüm yarın çocukları.”

“Tabii canım, biz şurdan bir troleybüse biner gideriz” dedi annem.

Neşemiz yerine gelmişti yine.

Yine bu konuşmaların neresinde ve nasıl o noktaya gelindi ve kimin fikriydi hatırlayamıyorum ama babam sonunda “Yazık kadıncağız yalnız, Ankara’ya da yabancı, bir sorun bakalım, belki onlar da gelirler sizinle” diye sözünü bitirdiğinde benim yarınki ilk görevim de belli olmuştu. Gülay Hanım’a da bir sorulacaktı, belki onlar da bizimle gelmek isterlerdi. “Sen bırak” dedi annem, “ben sorarım.”

Ertesi gün Ankara ağustos sıcaklığında kavruluyordu. Annem japone kollu sarı elbisesini giyinmişti. En sevdiğim elbisesiydi bu annemin, japone kol muammasından değil sadece. Tarif edilmesi zor bir sarıydı bu. Kanarya sarısı değildi, kirli sarı da değildi, galiba kırık sarıydı. Kırık beyaz geçiyordu hep Nezaket Hanım'ın konuşmalarında, neden kırık sarı olmasındı ki. Asıl sarıya küsmüş bir sarıydı yani bu. Elbisenin üzerinde belirsiz şekiller vardı. Bu elbise aynı limon kolonyası gibi bir ferahlık veriyordu içime. Hayat hemen oracıkta, kolonyalı ellerimi koklarken yeniden başlıyordu sanki.

Annem yine annemi annem yapan kırmızı rujunu sürmüş, siyah, ince topuklu, açık yazlık ayakkabılarını giyinirken vurdu Emel kapıyı. Aşağıda bekliyordu annesi. Sarı saçlarını açmıştı Emel, annemin sarı elbisesi kadar güzeldi. İkimiz de sabah kararlaştırdığımız gibi kırmızı elbiselerimizi giyinmiştik. Aşağıya inerken eteklerimizi yan yana tutup gülümsedik birbirimize, kimseye söylemeyelim bunu kararlaştırdığımızı, hayatın hoş tesadüflerinden birisiymiş gibi olsun diyorduk birbirimize.

Ablam, dayım, Emel ve ben önden yürüyorduk. Annem ve Gülay Hanım çantalarını bileklerine asmışlar, ağır ağır arkadan geliyorlardı. Annemin zaten ağır olan temposunu bu siyah, ince topuklu ayakkabılar iyice yavaşlatıyordu, ama şimdi pazar ayakkabılarıyla olduğu zamanlardaki kadar kızdırmıyordu bu beni.

Annem tam bir anne güzelliğindeydi, yakınlığı İrfan Amca'nın ağacındaki kirazlar gibi göz kırptıyordu insana. Gülay Hanım'sa... Bir siyah lale. Uzak. Topuzlu. Boynunu bükmüş, vazoda tek başına duran, rengini bilmeyen bir çiçek.

Dayım arada bir durup bekliyordu annemleri, ama biz otobüs durağına vardığımızda annemler hâlâ köşeyi döne-memişlerdi. Dönüp bakalım mı diye sordum Emel'e. Cevap

vermedi Emel, Ömer Dayım'a İstanbul'u anlatıyordu. Benim sorum önemsizdi şimdi. Trolleybüs ağır ağır durağa yaklaşıırken köşeden görünmüştü annemler. Dayım şöföre "bir dakika" dedi. Biz üçümüz hemen girişteki dört kişilik koltuğa oturmuştuk bu arada.

Annemler nihayet binebildiklerinde gelip aramıza oturdu dayım. Otobüs boştu. Annem ve Gülay Hanım hemen çaprazımızdaki iki kişilik koltuğa oturacaklardı. Biletçi yanımıza geldiğinde "üç tam bir paso" aldı dayım. Gülay Hanım seslendi çaprazdan:

"Zahmet etmeseydiniz ya Ömer Bey..."

Annem dayım yerine cevap vermişti:

"A, ne zahmeti Gülay Hanım."

Gülay Hanım'ın ruju kırmızı değildi, uçuk pembe, belli belirsiz, varlığı ancak yok olduğunda anlaşılabilir bir renkti. Yeşil gözlerindeki parlaklığı iyice vurguluyordu sanki bu renk. Yeşil elbisesiyle de kopkoyu bir güzellik kazanıyordu gözleri. Annemle sessiz sessiz konuşuyorlardı. Ömer Dayım'ın bakışlarının da tıpkı benim bakışlarım gibi bu koyu yeşil sulara dalıp dalıp gittiğini hissediyordum, hepimiz susmuştuk.

Ben, Emel'e Gençlik Parkı'nda neleri göstereceğimi düşünüyordum, Şişman'ı mutlaka görmeliydi, Ballerina'yı da. Çarpışan arabaları sevmiyordum, onları Emel de görmese olurdu. Sonra en sıkıcı bölüm gelecekti: Ya Fenerbahçe ya da Galatasaray bahçelerinden birine gidip oturacak, bir şeyler içecektik.

Biletçi "son durak" der demez fırladık yerimizden. Biz önde, annem ve Gülay Teyze arkada gidiyorduk yine.

Parkta her şey düşündüğüm gibi oluyordu. Ama Emel'i ne Şişman ne Ballerina ne de çarpışan arabalar heyecanlandırmıyordu. Biz ablamla Ballerina'dan bağıra çağıra el sallarken Emel annesinin elinden tutmuş, yine mahalleye taşındıkları

o akşamüstü gibi kıpırtısız duruyordu orada. Bir tek annem el sallıyordu bize. Ömer Dayım suskundu.

Çay bahçesine oturduğumuzda akşam serinliği de çökmeye başlamıştı. Gülay Hanım “çok teşekkür ederiz” diyordu çayını içerken, bir değişiklik olmuştu işte onlar içinde. Sonra “Suna’nın” hangi ilkokula gideceğini sordu. Emel de başlayacaktı bu yıl, ikisi aynı sınıfa kaydolabilse ne iyi olurdu. Annem “birlikte götürürüz kayda, o zaman belki bir şeyler yaparlar” derken Ömer Dayım sessizliğini bozmuştu:

“Gülay Hanım, siz nerede gittiniz okula?”

Gülay Hanım şaşırmış gibiydi. Sorunun kendisinin değil, kendisine bir soru sorulmuş olmasının yarattığı o tuhaf ruh durumuydu yüzüne yansıyan:

“Ben lise sona kadar okudum” dedi mahcupça, “İzmir’de.”

Dayım başlamıştı bir kere, devam ediyordu:

“Sonra?”

Annem taktik bir manevrayla araya girmeye çalıştı, bu arada Gülay Hanım’ın safındaki yerini güçlendirmek amacıyla “siz’den” “sen’e” geçmeyi de ihmal etmemişti:

“Sonrası mı var canım? Sonra da evlendin herhalde değil mi, Gülay Hanım? Kısmet işte.. Ben de....”

Ömer Dayım yüzünü yine Gülay Hanım’a çevirmişti:

“Öyle mi?”

Gülay Hanım cevap olarak anneme bakmış ve “anlamadım” demişti sadece.

Ömer Dayım bakışlarını Gülay Hanım’dan hâlâ çekmiyordu:

“Yani kısmet mi diye sormak istemiştım.”

Gülay Hanım bu kez doğrudan dayıma dönerek, tane tane cevap vermişti:

“Evet Ömer Bey, kısmet.”

Bu daha doğarken ölen talihsiz diyalogun arkasından çöken sessizlikle birlikte annemin Emel’le benim aramdaki boşluğa takılan düşünceli bakışları, sadece o günkü Gençlik Parkı gezimizin sonunun habercisi değildi.

Annem şimdilik susmuştu.

Akşam eve girdiğimizde hava iyice kararmıştı ve annem hâlâ sessizliğini koruyordu. Ömer Dayım hiçbir şey söylemeden misafir odasına girmiş, ama az sonra annemin “aaaa.. bak gördün mü, ekmek almayı unutmuşuz” diye mutfaktan yayılan sesine “ben bakkallar kapanmadan hemen alıp gelayım” diye cevap vererek koşarcasına evden çıkmıştı. Geri döndüğünde annem konuşmaya hazırды:

“Ömer, öyle sorular sorulur mu kadına, ayıp oldu valahi.”

Dayım da konuşmaya hazırlanmıştı:

“Abla, ne sorduk ki? Niye okumaya devam etmedin, dedik. Ne var bunda bu kadar ayıp olacak?”

“Yok Ömer yok, öyle sormadın sen. Alındı gibi oldu kadın... Hem canım sana ne, okumuş okumamış, kaç kadar okumuş.”

Ömer Dayım cevap vermedi. Yemek yerken ablamın ve benim seslerimizden başka bir ses duyulmadı evde. Annemin Ömer Dayım’a, Ömer Dayım’ın ise hayata karşı günler sürecektir o inatçı sessizliği başlamıştı. Daha sonraki günlerde yine fakülteye ve bakanlıklara gitmeyi sürdürdü, ama bu sessizlik gelip yerleşmişti bir kere.

(Aşkın dili sessizlik miydi?)

Bazı günler farklı başlıyordu diğerlerinden. Olağan can sıkıntılarımın ve mutluluk anlarımdan, bilinen günlük ritminde ardarda birbirini izleyeceğini bildiğim halde, fark-

lı bir duyguyla uyanıyordum bazen. Annemin paketinden yeni çıkardığı Puro sabunuyla ellerini yıkayan ilk kişi olmanın o huzur anına benzer bir duyguysa bu. “Pembe tuvalet sabununun” kolayca ellerimde çevirebiliyordum, hayat ellerimden o köpük gibi kayıp gitse de, bir an için bile olsa kavranabilir bir şeymiş gibi geliyordu. Soap Opera denilen diziler o zamanlar hayatıma girmiş olsalardı, bu dizilerin işte o Puro sabunundan yapılmış olduklarını düşünebilirdim. Ama o zamanlar hayat daha bu pembe, küçük sabunları taklit etmeye başlamamıştı ve hâlâ ellerimde güçlkle çevirebildiğim, sade ve beyaz bir “Hacı Şakir” sabunuysa. O sabun ordaydı ve ben her zaman ellerimi yıkamak zorundaydım.

Bu Puro sabunu sabahlarında, her sabah hiç aksatmadan mesela saat tam 10.25’te köşedeki tütüncünün önünden geçen bir Kant kafası huzuru içinde olurdum. Her şey olması gerektiği gibi mükemmel ve sonsuz bir mekanizmanın kontrolünde akıp gidiyormuş gibi gelirdi. Bu sabahlarım “Hayat Bayram Olsa” şarkısıyla pencereyi açan Hülya Koçyiğit’in gülen yüzünün görüldüğü bir film jeneriği gibi başlar, hiçbir “Buruk Acı’ya” rastlamadan geçer giderdi. Yalnız olmak-tan, tiritimi yemekten, sokakta kimsenin olmamasından, ablamın benle ilgilenmemesinden rahatsız olmaz, annemin dediği gibi “vallahi akşamın nasıl olduğunu, o günün nasıl geçip gittiğini” anlamazdım. Aslında bu konuda anneannemin durumu annemden daha da vahimdi. Anneannem bir günün değil, hatta bu hayatın nasıl geçip gittiğini anlamamıştı. Hayat nerden geçiyordu? Bizim sokak bu hayatın yolunun üstünde miydi, yoksa biraz sapa mı kalıyordu? Yoksa o da fener alayı gibi sadece Akın Caddesi’nden mi geçiyordu? Eğer öyleyse gidip onun da geçişini seyredebilirdik. İşte bu fikir hafifletiyordu biraz içimi. Bir keresinde o fener alayında Hanife Teyze’nin yeğeni de geçmişti, hepimiz el sall-

miştik geçerken. İşte hayat geçerken de böyle tanıdık birileri olabilir ve biz onlara da el sallayabilirdik. Yani buna da razı olabilirdik.

O Puro sabunu sabahında, kafam fener alaylarına takılı kaldırımda oturuyordum. Sokak sessizdi. Ömer Dayım balkondan seslenmişti:

“Suna, naapıyorsun orda kaldırımda?”

“Hiç.”

Az sonra aşağıya inmişti dayım:

“Arkadaşın sokağa çıkmıyor mu?”

“Hangi arkadaşım?”

“Emel senin arkadaşın değil mi?”

“Arkadaşım ama o sokağa çıkmıyor, ben onlara gidiyorum hep.”

Dayım etrafa bakındı, kimse yoktu, ben de çocuktum nasılsa, anlamazdım: Yani verdiği zarfı, götürüp Gülay Teyze’ye vermem lazımdı.

“Ama bu bir sır olsun ikimizin arasında, olur mu?”

“Bir sırrın” açıklaması “özür dilerim”den farklı değildi, hayattan da farklı değildi. O vardı, dayım biliyordu ve ben de oyuna dahildim sonuç olarak. Yalnız tek bir problem vardı. Elbisemin cepleri yoktu. Aslında bütün elbiselerimi cep-
li dikerdi annem, cepsiz elbise elbise sayılmazdı çünkü, ama kumaş az gelince bu elbise de cepsiz olmuştu işte. Saklayacak cebim olmadığı için de bu zarfı hemen şimdi vermem lazımdı, ama bu da kurallara aykırıydı. Şimdiye kadar hiç gidip Bahçeli Köşk’ün kapısını çalmamıştım ben, Emel bahçe-
de görünmeden gitmemiştim. Sokak beklemekti zaten, kapıları çalmak değil.

Bahçeli Köşk’te bir hayat belirtisi görür görmez gidecektim. Dayım yanıma oturdu, bekliyorduk. Sokaktan gelip gelip geçenler hakkında bilgiler veriyordum. Annem dayıma “Dil-Tarihli kız’dan” söz etmişti, ama o geçmiyordu bugün-

lerde, okulu tatil olmuştu. Dayım “güzel mi” diyordu, ben “yirmi yaşımda” diyordum, dayım  steliyordu peki güzel mi diye.

“Güzel”

“Gülay Hanım mı güzel, o mu güzel?”

“Gülay Teyze. Sence?”

“Bence de”

Az sonra Emel ve Gülay Teyze görünmüştü bahçede, görev yine beni  a ırılıyordu. Koşarak bahçe kapısından içeri girdim ve dayımın söylediği gibi hiçbir Şey söylemeden zarfı Gülay Teyze’ye uzattım:

“Bu ne Suna?”

Bilmiyordum ne olduğunu, bu soru hesapta da yoktu zaten. Kesin olan benim hiçbir Şey söylemeden o zarfı uzatmamdı, muhtemel sorulara ne cevap verece imi s ylememiŗti dayım.

“Hiç” dedim, “hiç.”

Emel oyuncak sepetini almaya içeri girmiŗti, arkasından gittim. Bahçeye d nd   m zde Gülay Teyze zarfı a mıŗ, mektubu okuyordu. Okurken yüzündeki g l mseyiŗ kaybolmuŗtu. Sonra uzun ve derin bir uykudan uyanırmıŗ gibi kaldırdı baŗını, gözleri bu sefer dünyanın bütün acılarını, bütün iyiliklerini, bütün kötülüklerini bilen bir yeŗil olmuŗtu, “Hadi siz oynayın” dedi ve girdi içeri.

Emel’le onun istediği oyunları oynuyorduk yine. Bir o   retmen oluyordu bir ben. O   retmen olduğu zaman, saçlarının örgülerini açıyor, sapsarı saçlarını bir o yana bir bu yana savurarak karŗılı ını bilmediğim sorular soruyordu: Ellerimizi ne zaman yıkamalıyız, tırnaklarımızı neden kesmemiz lazımdır, diŗlerimiz neden   r r? Ben her seferinde “hadi sen söyle” diyordum. O zaman anlatmaya baŗlıyor, “ellerimizi günde    defa yıkamalıyız, tırnaklarımızı kesmezsek içine kurtlar dolar, Şekeri diŗlerimizle kırmamalıyız” diyor-

du. O anlattıkça ben bir onun sarı saçlarına, bir kendi ma-
vi-siyah saçlarıma, bir onun tırnaklarına bir de kendi tırnak-
larıma bakıp duruyordum. Sonra tonyolarımı çıkarıp ayak
tırnaklarımı da kontrol ediyordum. Gözlerini göklerden in-
dirip hadi şimdi sıra sende dediği zaman da ne anlatacağı-
mı çok iyi biliyormuş gibi ayağa kalkıyor ama hepsini bir-
den unutuvermiş gibi yapıyordum. Emel gözlerini açıp şaş-
kın şaşkın bana bakıyor, “hadi başka bir şey sor o zaman” di-
yordu. “Peki” diyordum ve bütün bilimsel gücümü toplayıp
başlıyordum sormaya:

“Günde kaç Kalsiyum Sandoz içmek lazımdır?”

“Gutın Tag ne demek?”

Emel bu soruların cevaplarını bilmiyordu çoğunlukla ama
Mehlika gibi sahip olmadığı bilgilerin önemsizliğine inan-
dırmaya da çalışmıyordu beni. Soruyordu: “Kalsiyum San-
doz nedir” diyordu. O zaman ben anlatıyordum:

“Kalsiyum Sandoz bir ilaç ama portakal gibi bir şey. Ama
çok güzel bir şey. Suyun içine bıraktığın zaman erimeye
başlıyor, o zaman bardağı gözüne iyice yaklaştırıp bakarsan
başka şehirleri görüyorsun. Anladın mı?”

“Anlamadım.”

“Ben Eskişehir’i gördüm dün, bir kere de Avrupa... Ama
en çok Ay görünüyor.”

“Bana da gösterir misin?”

“Tamam, bir gün getirip burda içerim.”

Gülay Teyze kapıda görüldüğünde Emel’in temizlik, sağ-
lık, hal ve gidiş; benim ise Kalsiyum Sandoz ve çeşitli okul-
radyosu-dil-kurslarım bitmişti. Emel’i şimdi de hiç kimse-
nin bilmediği bir dilde konuşmaya ikna etmeye çalışıyor,
“klama tabika mirotih ay popitamala katatiza son loki” gibi
cümleler kurup Emel’in beni anlamasını, hatta ve hatta aynı
dilde cevap vermesini bekliyordum. Gülay Teyze son cüm-
lemi duymuş ve gülmeye başlamıştı:

“Suna ne anlatıyorsun öyle? Bir daha söyle bakiim o söylediyini.”

Kızarmıştım galiba. Hızla yere serdiğimiz kilimi toparlamaya çalışıyordum. Haksızlığa uğramış gibi hissediyordum kendimi. Hayatta söylenecekler bittiği zaman ışıklar sönüp, perdeler inmiyordu ki Gülay Teyze’nin şimdi benden böyle bir bis istemeye hakkı olsun. Görmüyordum ama Emel’le birbirlerine baktıklarını biliyordum. Sonra bir mucize oldu: Emel’in berrak sesini duyuyordum: “Klama tabika mirotih ay popitamala katatiza son loki” demişti Emel ya da büyük ihtimalle başka bir şey demişti. Ama önemli olan ne dediği değil, ikimize, sadece ikimize ait bir dilin varlığını, olabirliğini ifade etmesi değil miydi? Üstelik ben, dilin mucidi sayılacak ben, kızarıp bozarıp kendimi kilimleri toplamaya vermişken, o, o hal ve gidiş öğretmeni Emel başı dimdik dilimizi yaşatmaya ve yaymaya çalışıyordu. Başımı kaldırdığımda bir çift yeşil göz gülerek bana bakıyordu, ben de gülümsedim.

O arada Gülay Teyze hazırlanmıştı. Ben demir kapıdan çıkarken:

“Suna, annene bir sorar mısın, Emel bugün öğlen biraz size gelebilir mi diye. Benim bir Ulus’a kadar gitmem lazım da.”

“Tamam, sorarın.”

“Sonra da bir haber verir misin bana?”

Tamam dedim ve çıktım demir kapıdan.

Eve döndüğümde annem, dayım ve ablam oturmuşlar papaz kaçtı oynuyorlardı. Beni öğle yemeğine beklemişlerdi. Gülay Teyze’nin sorusunu nefes nefese anneme ilettim. Çok heyecanlanmıştım, Emel ilk defa bize gelecekti. Annem “gelsin” der demez annemin arkamdan “Sunaaaaa... Koşmaaaa...” diye bağırmasına aldırmadan yine nefes nefe-

se tekrar Bahçeli Köşk'e dönüp kapıdan içeriye doğru bağır-
maya başladım.

"Emeel..."

İkisi kapının arkasında hazır bekliyorlarmış sanki. He-
men çıktılar. Bizim kapının önüne gelince Gülay Teyze
Emel'i sanki öpecekmiş gibi eğildi. "Sakin yaramazlık et-
me" diye fısıldamıştı Emel'in kulağına, "uslu uslu oturup
oynayın."

Emel'le eve girdiğimizde dayım kapıdan çıkıyordu, annem
dayımın çıkışına şaşırılmıştı:

"Ömer hani bugün bir yere gitmeyecektin sen, nerden çık-
tı bu böyle birdenbire?" diyordu. Dayım alelacele ayakkabı-
larını bağlayıp, "yok abla yok, böyle otur otur olmuyor, gi-
dip bir an önce halledeyim şu işleri ben, yoksa araya cumar-
tesi pazar girecek, iyice geç kalıcam" diyerek koşar adımlar-
la çıktı evden.

Öğle yemeğine taze fasülye pişirmişti annem. Sonra süt-
laç. Keşke muhallebi olsaydı, dedim Emel'e. Ama Emel "ben
sütlacı muhallebiden daha çok seviyorum" diyordu. Baba-
mın bamya sevmesi kadar tuhaf görünen bu seçimden an-
nem çok etkilenmişti nedense. Dünyada sütlaç seven bir ço-
cuğun varlığı beni ne denli hayal kırıklığına uğratmışsa onu
da o kadar rahatlatmıştı sanki. Sevinç içinde bir kase daha
sütlaç verdi Emel'e. Dünyada bütün çocuklar kendi çocuk-
ları gibi anormal değildi!

Sıra hazinelerimi göstermeye gelmişti. Emel'e en çok Kent
sakızı kolleksiyonumu, gazoz kapaklarımı, annemin ka-
uçuk, devetabanı gibi asil çiçeklerinin yanında giderek vahşi
bir hal alan nohutlarımı göstermek istiyordum ama... En so-
nunda dayımın getirdiği o taş bebekte karar kıldım.

Emel büyülenmiş gibi bakıyordu bebeğe. Kucağına alıyor,
sevgilisine ilk kez dokunan kör bir âşık gibi, ellerini dikkatle
ve hayranlıkla bebeğin tüm hatlarında gezdiriyor, kâh gözle-

rini okşuyor kâh pembe elbisesinin eteklerini düzeltiyordu, kendi dünyasına dalıp gitmiş gibiydi.

Annem bisküvit tabağıyla içeri girdiğinde ise bebeği yanına oturtmuştu Emel. Annem durakladı, o da benim günlerdir bildiğim, ama kendime bile söylemekte güçlük çektiğim şeyi fark etmişti. Bebek Emel'in ikiz kardeşi gibiydi. Sarı saçların, yeşil gözlerin ötesinde bir şeydi bu benzerlik. Aynı ifade, aynı uzaklık, aynı yalnızlık. Emel bebeğin canlanmış, yürüyen, konuşan hali gibiydi. O an bu bebeğin adına da karar verilmişti, asıl sahibinin kim olduğuna da. Hak etmediğim bir şeye sahip olmanın ağırlığı, çaresizliği, hüznü kalbimde iç içe geçmiş, bir anneme bir Emel'e bakıp duruyordum. Ikisinden birisi söyleyecek miydi bu gerçeği? Söylemediler. Merhamettenmiş gibi Filiz Akın'la evlenen o yaşlı, iyi kalpli adam gibi katlanacaktım kaderime. Murat Soydan bir gün dönecek ve bu yaşlı adam annemin mutluluk gözyaşları sandığı gözyaşları içerisinde uğurlayacaktı hayatına giren bu son güzelliği.

Dayım ne yapıyordu bu sırada? O Gençlik Parkı'nın kapısında, kafasında Katrin Denüv mü yoksa Madam Bovary mi olduğuna bir türlü karar veremediği bir hayali bekliyordu. Kendisini önce birdenbire Ankara'da, fener alayının bile uğramadığı bir sokakta, sonra da Bakanlık'lara giden bir trolleybüste bulmuş, Bahçeli Köşk'teki ışığı görünceye kadar da Madam'ın sadece kendi ruhunda gizlendiğinden şüphe etmişti. Uzun yaz öğlenlerinin yavaşlığını, sessiz kış ikindilerinin huzurunu yaşayamayan bu iki ruh şimdi birbirlerine, Emma'nın hayatın en kıyısında kalmış resimlerini göstermeye hazırlanıyordu.

Terliklerin düzeni

Emel bazı şeyleri uygulamalı öğrenmek istiyordu. Mesela ona bir evin ev olmasını sağlayan bir sürü ilişkiyi anlatmam yetmiyordu her zaman, göstermem de gerekiyordu. Terliklerin, paltoların, bardakların düzeniydi o günkü konum: Annemle babam akşam gezmeye gittiklerinde babamın terliklerinin, annemin terlikleriyle yan yana durmasının onların geri dönmeleri için şart olduğunu, evde olmadığım zamanlarda benim terliklerimin, bütün gün yalnız duran babamın terliklerinin yanına konmasının yerinde bir davranış olduğunu, eğer kışın ablamın paltosuyla benim paltomu üst üste asarsak paltolarımızın geceleri daha az üşüyeceklerini ve ertesi sabah bizi daha iyi ısıtacaklarını, mutfak rafında su bardaklarıyla çay bardakları arasındaki savaşı önlemenin tek yolunun onların belirgin bir mesafe bırakılarak dizilmesi olduğu konularında yaptığım açıklamalar Emel'i tam olarak tatmin etmemişti nedense:

“Hadi o zaman, bana da göster, içeri girelim göster.”

“Olur” dedim ne göstereceğimden pek emin olmadan.

Emel'in babasının terliklerini aramaya başlamıştık. Ben ön-

ce divanların altına bakılmasını söylüyordum, bazen terlikler divanların altına kaçarlardı, orayı kendilerinin evi zannederlerdi çünkü. Divanların altı bomboştu. Ayakkabılıkta da yoktu terlikler. Gülay Teyze'nin ve Emel'in kışlık terlikleriyle, olağan kişiliksizliklerine terk edilmiş birkaç çift misafir terliği duruyordu orada sadece. Emel'in babasının terlikleri ortada görünmese de, hiç olmazsa Emel'in ve annesinin kışlık terliklerinin öyle yan yana durmaları ferahlatmıştı içimizi bir parça. Ama zaten başka nasıl durabilirlerdi ki?

Terliklerinin bulunamaması Emel'in babasının dönme-yeceği anlamına gelebilir miydi? Emel'in bakışları mutfak-ğa yönelmişti, annesine sorulacaktı bu soru. Ben kararsızdım bu konuda, misafir odasındaki koltukların hayatı ile ilgili yeterince darbe yemiştım zaten. Şimdi aynı şeyin terlikler konusunda da başıma gelmesi fikri ürkütüyordu. "Gel" dedim Emel'e, "boşver, sonra ararız". Hayır, dedi Emel yine bakışlarıyla.

Gülay Teyze yanına gittiğimizde mutfak masasında oturmuş patron çıkartıyordu. Ben tabii ki bu karmakarışık çizgilerin o güzel elbiselerle doğrudan bağlantılı olduğu söylentisine inanmıyordum. Patron çıkartma denen şey elbiseleri dikmek için ödenmesi gereken bir bedeldi sadece, yani Yeşim'in sokağa çıkabilmek için önce iki saat öğlen uykusuna yatması gibi bir şey. İnsan önce patron çıkartır, sonra da o elbiseleri dikerdi. Bunlar birbirleriyle asla otantik bir ilişki içerisinde olamazlardı. Ama bu hayatın düzeninde bu tür otantik ilişkileri bulmak o kadar zordu ki. Zor bir şeydi hayat, babamın transistörlü radyosunun ibresini Bratislava'nın üzerine getirsek bile gelen seslerin Bratislava'nın sesleri olduğunu kimse garantileyemiyordu. Ablamın Orta Atlas'ı gibi... Bazen hem her yerde hem de hiçbir yerdeydik.

Emel annesine terlikler konusundaki bilinmeyen gerçekleri kısaca açıkladı, ama bu patron denen karman çorman

çizgileri ve şekilleri bile anlayan Gülay Teyze terlikler konusundaki endişelerimizi hiç de anlar gibi görünmüyordu. Cemil Bey'in - Gülay Teyze böyle söylüyordu - terlikleri kolilerin birisinde duruyordu, daha çıkarmamıştı, bir iki gün sonra çıkaracaktı, hem daha "Cemil Bey'in" gelmesine vardı. Ama Emel pes edecek gibi değildi:

"Kolilerin yerini söyle o zaman."

"Hepsi içerde, üst üste duruyor, şimdi indiremeyiz hepsini, hem nasıl bir oyun bu?"

"Bu oyun değil an-ne."

Bu cevap üzerine Gülay Teyze'nin gözleri bana çevrilmişti. Bunun nasıl bir oyun olduğunu anlatmamı istiyordu benden. Tekrar. Baştan. Pedagojik yeteneklerimin sınırında çaresizdim:

"Ablam okulda öğrenmiş bunu, böyle yapılması lazım."

Gülay Teyze yerinden kalktı, yatak odasına gidiyorduk, o önde biz arkada. Üst üste dizilmiş kolileri teker teker indirip açmaya başlamıştı. Az sonra Emel'in babasının terlikleri elimizdeydi. Derhal ayakkabılığa gidip terliklerin ilahi düzenini baştan kurduk.

Günümün ilk yarısını mutluluk ve iç huzuru içinde bitirmiştim. Artık Emel'in babasının dönmemesi için hiçbir sebep yoktu. Ancak eve doğru yaklaşırken bu huzur, bir akşam üstü, her zamanki gibi işini bitirip, sefertası ile evine dönen bir marangozun huzuru ile bile karşılaştırılabilecek bu mütevazı huzur, içimden, ta derinlerden bir yerlerden gelen, küçük ama küçücük bir sıkıntı ile gölgelenmişti. Hayır, hayır, "incilerimi domuzların ayakları altına atmışım" gibi gelmiyordu, çünkü söz konusu olan Yeşim'in ya da Mehlika'nın değil Emel'in babasıydı. Mesele biraz daha karmaşık, biraz daha maneviydi ve bu nedenle de aklımdaki karışıklığı bir anda tek bir cümle ile ifade etmem pek kolay değildi.

Evden içeri girip doğru balkona gittim. Son zamanlarda ne zaman kafam karışsa, ne zaman üzülssem, ne zaman kızsam balkondaki salıncağa atıyordum kendimi. Düşünce ve efkar köşesi yapmıştım orayı kendime. Gözlerimi kapadım, insan böyle daha iyi hayal kurabildiği gibi, daha iyi cümleler de kurabiliyordu. Sabahı, ayakkabılığı, Emeller’de olanları düşündüm. Düşündükçe de hayata ve söze karşı bir ihanet içinde olduğum şüphesi içimde giderek yoğunlaşıyordu. Korkuyordum. Dile getirilenden, söze dökülenden korkuyordum: “Terlikler’in Düzeni” bugüne kadar üzerinde hiç konuşulmadan, belki de tam bu nedenle bu dünyanın düzenini bilinmeyen tehlikelere karşı koruyup kollamıştı. Şimdi ise söz bu sırrın yerini almıştı. Bazı şeylerin adı konmasa daha mı iyi olurdu? Karşılıklı bir aşkın, aşkların ilk kez dile getirildiği anın hemen arkasından gelen o boşluk duygusu sarmıştı içimi. Büyü bozulmuştu. Yorgundum.

Ertesi günlerde öğretmencilik oyununa zaten az olan ilgi mi nerdeyse tamamen yitirdim. Hiçbir şey anlatmak istemiyordum, anlatmayı istemekten kaçınıyordum. Emel de bir süre sonra devamlı kendisi öğretmen olmaktan bıkmıştı artık, ama hâlâ benim sümüklü Hasan’la omuz omuza mücadele ettiğim gazoz kapakları savaşlarına karşı en küçük bir ilgi belirtisi bile göstermiyordu. Öğleden sonraki hayatlarımız birbirimiz için trafik kazasında ölmüş ve üzeri gazetelerle örtülmüş insanlar kadar yabancıydı. Sanki onları tanımaktan korkuyorduk.

Yine o günlerden birinde Gülay Teyze bana öğleden sonra Emel’in bize gelip gelemeyeceğini sordu. Ben “olur” dedim hemen, sevinmiştim. Ama Gülay Teyze anneme sorup gelmemi istiyordu, her ihtimale karşı bir sormam lazımdı. Eve geldiğimde kapıyı dayım açtı. Üzerinde hâlâ pijamaları, elinde ise ablamın mandolini vardı. Dayım mandolinle bü-

t n şarkıları çıkarabiliyordu. Bazı sabahlar mandolin sesiyle uyanıyor, dayımın hangi  arkıyı  aldığını anlamaya çalışıyordum, ama ablam her zaman benden daha hızlıydı, hemen  arkının ne olduğunu bulup söylüyordu. Bazen ikimiz de bulamıyorduk. O zaman dayım ablamın Fransızca olduğunu iddia ettiği bir takım  arkı isimleri söylüyordu. Dayıma ve mandoline şöyle bir bakıp mutfağa ko tum, dayım “yavaş ol Suna, yavaaa ” diyordu arkamdan:

“Annneee, Emel bize gelecek öğleden sonra.”

“E gelsin, annesi de gelsin isterse.”

“Tamam, ben gidip haber vereyim o zaman.”

Tekrar Bahçeli K  k’e dönüp haber vermek üzere kapıdan çıkarken annem dayıma, yüzünde geniş bir tebessümle “aman... sanki çocukların birbirleriyle oynamaları yeni bir  eymi  gibi. Yok haber verineler yok bilmemneler” deyip gülüyordu.

Bahçeli K  k’tekiler bu kez geçen seferki gibi kapının arkasında hazır beklemiyorlardı.

“Emel’i ben saat ikide getiricem Suna” dedi Gülay Teyze.

Eve döndüğümde annem masayı hazırlıyor, dayım ise pijamalarını çıkarmış, masada oturuyordu. Mavi kısa kollu gömleğini giyinmiş ama kravat takmamı tı. Annem:

“Hani Emel gelecekti.”

“Annesi getirecek, saat ikide.”

“O zaman   len yemeğini yiyip gelecek herhalde. Saat kaç  mer?”

“Biri  eyrek geçiyor.”

“Sen bir yere mi çıkacaksın? Hazırlanmı sın da.”

“Evet, dola ıcam şöyle bir. Belki fakülteye uğrayıp birkaç arkada a da bakarım.”

Yemeğimizi yedik hemen. Annem tuhaf bir şekilde suskunla mı tı,  mer Dayım zaten günlerdir suskundu. Az sonra kapı  alındığında dayım fırladı yerinden. Gülay Teyze

boynu kapalı, kolları japone, koyu yeşil bir elbise giyinmiş, kapıda en güzel haliyle gülümsüyordu:

“Ben hiç girmeyeyim Türkan Hanım, Cemil Bey birkaç parça eşya yollamış, gidip onları alıcam. Emel’i de akşamüstü uğrayıp alırım. Çok teşekkür ederim, burada hiç tanıdığımız falan yok, çocukla da otobüse in bin zor oluyor.”

“Tabii canım, hiç lafı mı olur” dedi annem. “Girseydiniz bir beş dakika.”

Gülay Teyze’nin acelesi vardı. Bu arada dayım da yerinden kalkmış çıkmaya hazırlanıyordu. Sanki Gülay Teyze ile birlikte gidecek gibi bir hali vardı. Annem huzursuzlanmıştı:

“Ömer sen şu perdeleri takıp da öyle çıksan, eniştten geç gelecek bugün, akşam öyle perdesiz perdesiz oturmayalım.”

“Tamam abla” dedi dayım.

Gülay Teyze allahaısmarladık deyip gitmişti. Dayım tekrar ayakkabılarını çıkarıp sandalyeye çıktı ve perdeleri takmaya başladı. Biz Emel’le balkona çıkmıştık. Az sonra Emel’e su götürmek için mutfığa gittiğimde, misafir odasından annemin ve dayımın fısıldaşmaları geliyordu. Emel olmasa giderdim yanlarına ama Emel su bekliyordu, tekrar balkona döndüm, salıncağa oturduk ve sallanmaya başladık birlikte.

Birkaç dakika sonra dayım Akın Caddesi’ne doğru yürüyordu. Sokağın sessizliğini dinleyip, Ankara asfaltına vuran öğlen güneşini seyrediyor, ikimiz de bu sıcağı, bu sessizliği bölen bir şeyler olsun diye bekliyorduk. Ne kadar zaman geçtiğini bilmiyorum, ama Emel’in sabırsızlıkla o anı, ikizini kucığına alıp okşayacağı o anı beklediğini biliyordum. Taş bebeği kutusuyla beraber getirip ortaya koyunca Emel’in gözleri parlamaya başlamıştı bile, o bebeği ben onu seyrediyordum. Emel bu dünyada değildi artık. Sabah tiritimi yedim de desem, akşam Tractatus-Logico’nun son sayfalarını yazdım da desem, fark etmezdi onun için.

“Bu bebek bu akşam bizde kalabilir mi?”

Sesi çekingendi, olmaz dersen de küsmem der gibiydi. Nesrin olsa başkaydı, ama bu bebeğin benim için bir adı bile yoktu hâlâ. “Olur” dedim. Daha sonraki günlerde Emel’le yeni bir ritüelimiz olacaktı. Her gün Bahçeli Köşk’ten eve giderken, tam demir kapının önünde Emel bebeğin bir gün daha kalıp kalamayacağını soracak, ben de her gün olur diyecektim.

O öğleden sonra, öyle sessiz sessiz, kendi dünyasında akıp giderken sokakta birden beklenmeyen bir hareket başladı. Uzaktan bağrışmalar duyuluyordu. Sokaktaki bu hareket üzerine, balkonlarda, pencerelerde birer ikişer meraklı yüzler belirmeye başlamıştı. Ferdane Teyze balkona çıkmıştı, Hanife Teyze ise yastığını pencereye yerleştirmiş, aşağıya bakmaya başlamıştı. Bir iki dakika sonra ablamın yavrukurt kıyafetleri içinde koşa koşa eve doğru geldiğini gördük. Tam balkonun altında durup bize seslendi:

“Çalgıcılar geliyor, körler... Hadi gelin aşağıya...”

Ben sokağa fırlamak üzere tokyolarımı ayağıma geçirirken Emel’in duraksadığını gördüm. Ne gidebiliyor ne kalabiliyordum. Bu arada annem de balkona çıkmış, ablamdan neler olduğunu öğrenmişti. “Hadi inelim çocuklar” dedi, tam çıkarken çantasından bozuk paralar aldığını gördüm. Heyecanlanmıştım, pazar meydanına gelen sirk kadar önemli bir şey olabilirdi bu. Az sonra annem, ben ve Emel aşağıya inmiş, ablamla beraber, birkaç ev ötede, çalgıcıları bir halka halinde çevreleyen kadın ve çocuk kalabalığına karışmıştık.

Halkanın ortasında üç erkek, bir kadın bekliyorlardı. Hepsi kara gözlükler takmışlardı. Kadının upuzun, ipek gibi saçları beline kadar geliyordu, uzun kollu gri bir elbise giymişti. Kalabalığın sesi yavaş yavaş azalırken, aralarında sessizce konuşmaya başladılar. Ne söyledikleri duyulmuyordu.

“Anne?”

“Efendim?”

“Niye hepsi o siyah gözlükleri takmışlar?”

“Körler de ondan. Görmüyorlar.”

Bundan sonra hangi sorunun doğru olacağını bulmaya çalışırken, boğuk bir kadın sesi öğlen sıcaklığını böldü:

“Sev-miyorum seni a-rtık, göz-lerimiiiiiiiiiii geri ver”

Ürpermiştim, üşüyordum sanki. Annemin elini tuttum. Emel’e baktım, dikkatle kadını izliyordu. Yüzünde yine o maske vardı, ilk kez o akşamüstü annesiyle el ele tutuşmuş, kamyonun yanaşmasını beklerlerken gördüğüm o maske. Emel yine kapılarını kapatmıştı. Anneme döndüm. Annem soran gözlerle bana bakıyordu, tıpkı sinemadaki gibi kulağıma eğilip “yalan bunlar çocuğum yalan, hepsi film icabı” deyip, elleriyle gözlerimi kapatmasını ve tekrar elini çektiğinde Hüseyin Baradan’ın, bu gözlerini geri isteyen kadının, bu siyah gözlüklerin, bu şarkının kaybolmasını istiyordum. Kulaklarımı tıkadım, annemin arkasına geçip, yüzümü onun yumuşacık vücuduna gömdüm.

Kendime geldiğimde annemin eline sıkı sıkıya sarılmıştım ve ikimiz birden kalabalıktan koşar adımlarla uzaklaşıyorduk. Sokakta ise yeni bir şarkı yankılanıyordu:

Gökyüzünde yalnız gezen yıldızlar,
Yeryüzünde sizin kadar yalnızım.

Daha hayatıma filmlerdeki, körlüğün gizemini pompalayan kör medyumlar girmemişti, Nabokov’un karanlıkta patlayan kahkahalarını da duymamıştım. Karanlıkla gelen bir korku muydu yaşadığım o sıcak asfaltta, yoksa o yavaşlığın orta yerinde, aniden bu yalnızlığa dokunmak mıydı bu kadar ürkütücü olan? Bunu hiç çözemedim.

O akşam ablamın girdiğim her karanlık odaya birdenbire arkamdan girip “arkanda kör var” demesiyle yüreğim yine küt küt atmaya başladı. Yine anneme koştum. Annem önce ablama kızdı, sonra bana zorla bir bardak su içirip öğleden sonra dediklerini yine tekrar etti:

“Canım onlar da gayet normal insanlar.”

“Niye o siyah gözlükleri takıyorlar o zaman?”

“Bakar kör olunca öyle gözlük takıyorlar işte.”

“Onların gözleri kapalı.”

“Canım sen hatırlamıyor musun, hani Muhterem Nur da kör olmuştu, sonra açıldı gözleri.”

Ama problem bu değildi ki zaten. Muhterem Nur gözleri açık da olsa kapalı da olsa gelip bizim mahallenin ortasında “sevmiyorum seni artık, gözlerimi geri ver” diye şarkılar söyleliyordu.

Ömer Dayım eve döndüğünde annemle konuşmalarımız olağan kısır döngüsüne girmişti. Ben bu arada siyah gözlüğü ve bakar körlüğü maddenin üç hali olduğu nasıl öğrenilip kabul edilirse öyle öğrenip, kabul etmiştim. Sadece “sevmiyorum seni artık, gözlerimi geri ver” kalmıştı geriye. Bu sorunun cevabını da dayım verecekti artık. Dayıma en baştan her şeyi anlattık. Böyle her şeyi anlatınca korkum hafiflemişti biraz, annem de fark etmişti bunu. Sıra nihayet o soruyu sormaya gelmişti:

“Niye gözlerini almışlar o kadının, kim almış?”

Dayım cevap ararken annemin gözleri parlamaya başlamış ve birdenbire “aşkın gözü kördür demek istiyorlar galiba Ömer, senin gibi yani” deyip gülmeye başlamıştı. Dayım önce ne yapacağını bilemedi, ama sonra o da gülmeye başladı. Annemle ikisi kahkahalarla gülüyorlardı. Bu kahkahalar annemin, dayımın yasak aşkına gayri resmi direnişinin sonu, yani direnişini resmileştirmesinin ilk adımıydı.

O gece annem ve dayım biz yattıktan sonra kâh fısılda-

yarak kâh bağırarak konuşmalarını sürdürdüler. Yataklarımızda bölük pörçük duyduklarımızı ablamla karşılıklı yorumlamaya çalışırken ablamın her an “arkanda kör var” de-yivermesinden korkuyordum. Birbirimize iyi geceler demeden önceki o kısa sessizlik anında korkum da iyice artmıştı. Ablamın karanlıkta sesi duyulmadan çarşafı çekmiş-tim başıma:

“Suna, hadi gel beraber yatalım istersen bu gece.”

Karşı yatağa atladım karanlıkta, ablamla birbirimize üçer kere iyi geceler dedik, “barış içinde bir arada” uyuduk.

“Pasyon Abla, Pasyooooon Pasyon!”

Ağustos ortaları olmuştu. Akşamları bir serinlik çıkmaya başlamıştı artık. Anneme göre benim duyularım bilincime yansımıyordu. Bundan çıkan sonuç hırka giymemdi, çünkü benim üşümemin ya da üşümememin hiçbir önemi yoktu. Sonuç: Ben üşütüyordum. Ellerim üşüyebilirdi ama böbreklerimi, boğazımı, göğsümü sadece ve sadece üşütebilirdim.

Dayım fakülteden haber bekliyordu. Gerçi bu memleketi sevdiği için, borcunu ödemek için dönmüştü buralara, ama bakanlıklarda çalışmak istemiyordu, “oranın kapısından içeri adımımı atar atmaz içime bir sıkıntı geliyor” diyordu. Annemin anlamadığı ise dayımın neden kaymakam olmadığıydı. Bir iki sene dışını sıkıp küçük bir yerde yaşardı, sonra nasılsa yine büyük bir şehre tayini çıkardı. Hem şu Dil-Tarihli kıza bir baksaydı ya. Gerçi bunlar kendi bileceği şeylerdi ama... Dayım susuyordu ya da gülümsüyordu sadece.

Babam kaygılıydı, seçimler yaklaşıyordu. Demirel radyoda devamlı Binali’den bahsediyordu. Binali, Şahabettin’in yeni çırağıydı. Bakkala gidip ona “radyoda çıktın” diyor-

dum. Binali önceleri heyecanlanıp “ne zaman” diye soruyordu. Ama bir süre sonra yalan söylediğimi düşünüp beni kovalamaya başlamıştı. Dünya haksızlığın kol gezdiği bir yerdi bence.

Ablam Yeşim’in ablasından nefret ediyor ve “Arzın Merkezine Seyahat” gibi adı sır dolu kitaplar okuyordu. Ben bu seyahatin ablamın daha önce okuduğu “İki Sene Mektep Tatili” esnasında gerçekleştirildiğini düşünüyordum ve ablamla şiddetli tartışmalara giriyordum. Ablam “Her şeyi birbirine karıştırıyorsun sen, ikide bir Binali radyoda çıktı diye tutturuyorsun, sonra da alakasız kitapları birbirine karıştırıyorsun, o zaman sen de Suna Pekuysal’sın” diyordu. “Arkanda kör var’ı” unutmuştu neyse ki.

Benim bu yeni kitaplarda hiç gözüm yoktu o sıralar. Beni o günlerde asıl ilgilendiren malzeme annemlerin yatağının altında gizliydi. Bunu keşfetmemiz de maalesef yine ablam sayesinde oldu.

Annemle babam Kadir Beyler’e akşam oturmasına gitmişlerdi birkaç gün önce. Annem önce “Mikrofonda Tiyatro var, bugünü mü buldun?” diye babama söylenmiş, ama sonra Kadir Beyler’in şark hizmetine gideceklerini hatırlamış ve merhamet duyguları içinde giyinmeye başlamıştı. Annemler gidince dayım misafir odasına çekilmiş, biz de ablamla yalnız kalmıştık.

Önce sandıkları açmaya karar verdik. Bu yeni bir şey değildi, yıllardır yapıyorduk zaten. İki sandık vardı evde. İki si de birbirinden güzel kumaşlar, iğne oyaları, yastık yüzleri, mendiller, dantellerle dolu iki sandık. Bu güzel şeylerin niye evde kullanılmadığını sormazdık hiç. Bunlar da “kendinde şeylerdi” işte. Her parçayı sırasını aklımızda tutmaya çalışarak iki ucundan tutar, özenle sandıktan çıkarıp yan yana annemlerin yatağına sererdik. Bir süre seyredip sonra yine aklımızda kalan sırayla tekrar yerleştirirdik. Benim en

sevdiğim parça koyu pembe bir mendildi. Kenarlarında aynı renkte danteller vardı. Bu parçaya sıra geldiğinde ablam hiç elini sürmez, ben, sadece ben, tek başına o parçayı çıkarıp yatağın üstüne koyardım. Sonra aynı özenle açar, bir süre seyredirdim. Bu esnada ablam hiç konuşmaz sabırla benim ibadetimi tamamlamamı beklerdi.

O akşam yine aynı sırada aynı şeyleri yapmanın huzuru içinde işlemleri tamamlayıp, yorganları tekrar güçlkle sandıkların üstüne koyduk. Odanın ışığını söndürüp çıkmak üzereyken ablam:

“Gel hadi yatakların altını arayalım” dedi.

Ben annemlerin karyolasının altına bakacağımızı zannediyordum, bunda değişik ne olabilirdi ki? Bir tane halı vardı işte orda. Ama sonra ablamın niyetinin bambaşka olduğunu anladım, ablam annemlerin döşəğinin altına bakmamızı istiyordu. Bunun benim aklıma gelmemesi ne hazin bir şeydi.

Güçlkle döşəği kaldırdık. Altında gerçekten de bir şeyler vardı. Eski gazeteler, mecmualar... Ne beklediğimi bilmiyordum ama yazılı olan her şeyin, o malum nedenle beni hayal kırıklığına uğratıp, hırçınlaştırdığı okul öncesi dönemimdi. Acılarım Allahın izniyle ancak bu sonbahar dinecekti. Ablamın yanımda olması çaresizliğimi biraz hafifletiyordu ama ablamın yüzü yine köşelere çekilip “*Arzın Merkezine Seyahat*’i” okuduğu o uzak ifadeyi almıştı. Önce en alttaki gazeteyi çıkardık. Beyaz, gecelik gibi bir şey giyinmiş bir adamın arkadan çekilmiş bir fotoğrafı vardı ilk sayfada, iki askerin arasında gidiyordu adam:

“Kim bu adam?”

“Menderes.”

“Nereye gidiyor?”

“İdama.”

“Sen nerden biliyorsun?”

“Yazıyor burda.”

“İdam ne demek?”

Arkamızdan bir ses “cinayet demek” diye cevapladı soruyu, bulduğumuz ne idüğü belirsiz hazineye o kadar dalmıştık ki dayımın odaya girişini fark etmemiştik bile. Bu cevap karşısında tüylerim ürpermiş, sanki Kenan Pars’ın sesini işitir gibi olmuştum. Bu durum hazinenin değerini de bin kat artırmıştı. Hayranlık ve minnetarlık dolu bakışlarımı ablamdan saklayamamış olmalıyım ki ablam “ben buldum” dedi dayıma gururla. Dayımın yüzünü hiç bu kadar ciddi görmemiştim. Yanımıza, yere oturdu. Şimdi hep beraber bakıyorduk, eski *Cumhuriyet* gazetelerine, *Hayat* mecmualarına... Baktıkça dayımın yüzü daha da asılıyordu sanki. Tekrar beyazlı adamın olduğu gazeteye döndük. Ablam “yazık” dedi. Dayım başını resimden kaldırmadan:

“Yazık tabii, insan canı bu” dedi kısaca.

Sonra aramızda anlaşmış gibi gazeteleri toplayıp yerine koyduk, yatağı örttük, ışıkları kapattık, çıktık odadan. Radyoyu açtı dayım. “Dikkat, kan aranıyor. Sıfır grubu eraş negatif kan vermek isteyenlerin....” diyordu radyoda bir kadın sesi. Tekrar kapattık radyoyu. Tam dünyanın sadece haksızlıkların değil, tanımlayamadığım kötülüklerin de kol gezdiği bir yer olduğuna inanıyordum ki anahtarın sokak kapısının kilidinde dönüşünü ve babamın hafif hafif “ha-tırla sevgilim, o mesut geceyi” çalan ıslığını duydum.

Dünya o kadar da kötü bir yer değildi yine de.

Dayım orada yatmaya başladığından beri daha gündelik bir yer olmaya başlamıştı misafir odası. Babam da o akşam geldiklerinde gidip doğru oraya oturmuştu. Hepimiz oraya gidip koltuklara yerleştik. Dayım babama:

“Enişte, iyi arşiv kurmuşsun evde. Bütün mühim hadiseler var. Çocuklar eski gazeteleri çıkarmışlar da akşam...Baktık hep beraber.”

“Ne arşivi? Benim haberim yok vallahi öyle bir şeyden.”

Annem hayretle bize döndü:

“Yatağın altındaki gazeteleri mi çıkardınız?”

Gazeteleri bulma gururu ablama ait olduğuna göre, bu sorunun muhatabı da o olmalı diye sevinip, ben de annem gibi ablama diktim gözlerimi. Ablamın cevap vermesine fırsat vermeden babam girdi araya:

“Sen mi sakladın eski gazeteleri, ne gazetesiymiş onlar?”

Dayım:

“Ohooooo....Her şey var valla. Menderes, Düşükler, Aydemir, Kenedi...”

Babam hayret ve kızgınlıkla anneme bakıyordu.

“Canım hatıra işte” dedi annem.

Annemin sesinde belli belirsiz bir mahcubiyet ve bir parça da kırgınlık vardı. Babam yine hemen yumuşamıştı annemin bu hali karşısında. Dayıma döndü tekrar:

“Ömer, ben bu ablanın iki şeyini anlayamadım azizim. Bir Menderes, bir de Nuri Sesigüzel. Ne bulur bu adamlarda bilmem ki!”

Ama annem çabuk toparlanmıştı:

“Aman İbrahim, sanki İsmet Paşa’dan bir şey gördük. Bize ne şeker verdi adam, ne de un. Bir tek memurlara verirlerdi valla, öyle değil mi Ömer?” diyerek babama sırtını dönüverdi annem. Dayım muzip muzip gülmeye başlamıştı. Doğruydu tabii annemin söyledikleri. Ama dayım daha fazla uzatmak istemiyordu bu tartışmayı. Babamın ikinci yarısına parmak basmak daha zararsız görünüyordu gecenin o saatinde:

“Nuri Sesigüzel’in nesi var enişte?”

“Bırak allahaşkına Ömer. Adamda ses mi var yahu? Ama bunlar utanmadan sabahın beşinde kalkıp Köşk Gazinosu’nun önünde, soğuktan titreye titreye kuyruğa giriyorlar o adam için.”

“E zevki orda o işin” dedi annem yerinden doğrulurken.

İşte böyle biten bir gecede dünyama giren o gazeteleri düşünüyordum o günlerde. Emel’in giderek sıklaşan öğleden sonrası ziyaretlerinden birinde ona da göstermek istiyordum bulduklarımızı. Eğer o gazeteler pazar gazeteleri gibi masanın üstünde duruyor olsalardı göstermezdim tabii, ama yatağın altından çıkarıp, oturma odasına getirip göstermek de istemiyordum. Emel onların yerini görmeliydi, beraber o yatağı kaldırmalıydık, hatta mümkünse gece olmalıydı, oyun yerinde oynanmalıydı. Bu düşüncelerle annemin evde olmadığı bir günü kollamaya başladım.

Bu arada Emel’e mahalledeki savaşlar, Yeşim’in ablasının gölgesindeki içler acısı durumu, mahalleye yeni gelen Serpil’in tutarsız davranışları, artık geçmişte kalmış gibi görünse de hâlâ ara sıra içimi kemiren Mehlika’nın hainliği gibi temel bilgileri vermeye çalışıyordum. Emel bütün bunları neden kendi gözleri ile görmek istemiyordu ki! Bana da zararı dokunuyordu böyle yapmakla. Ona hiç söz etmemiştim ama bize geldiği öğleden sonralarında sokağa çıkamıyordum. Ancak annesi döndüğü zaman inebiliyordum aşağıya. Anne me bir iki kez Emel’i öğlen uykusuna yatırıp yatıramayacağını sordum. Annem “çok ayıp, insan arkadaşını evde yalnız bırakır mı? Hem misafir o bizde” diye karşılık verip, bu kapıyı da kapatmıştı. Ayrıca belli etmiyordu ama gizli gizli seviyordu annem bu duruma, çünkü en azından o günlerde terden sıırıslık oluncaya kadar koşturup, “üşütmüyordum.” Bu arada bir yandan da annemin beni birdenbire sokaktan eve çağırıp, arkama havlu koymayı daha akıl edemediğini düşünüp şükrediyordum durumuma.

Bir çarşamba günüydü. Gülay Teyze pembe bir elbiseyle bahçede görününce, Emel’in o gün bize geleceğini, annemin

de pazara gideceğini hesaplayıp sevinmiştim. Emel'in gizli hazine hakkında fikirlerini alabilirdim artık.

Gülay Teyze o gün saçlarını açmıştı. Emel'inkiler kadar uzun olmasa da onunkiler kadar sapsarı bir güzellik güneşte ıslı ıslı parlıyordu. En güzel gülümsemesi ile bizi getirip kapının önüne bıraktı. Ben hâlâ sesi asfaltta çınlayan siyah topuklara bakıyordum eve girerken. Sokak kapısından girdiğimizde evin her zamanki öğlen sessizliğinin, üçüncü kata geldiğimizde bizim evden geldiğini anlayacağımız seslerle yırtıldığını duyduk.

"Pasyon abla, pasyon, pasyooon" diye bağıırıyordu dayım. Annemin sesi daha sakın, ama en az dayımınki kadar kararlı çıkıyordu:

"Ömer, ne pasyonu bu? Bırak bu sevdayı... Kadın evli, çocuğu var kocaman, yarın bir gün dönecek kocası."

"Ne kocası abla, adam elli yaşında."

"Elli yaşında melli yaşında.. Kocası anladın mı kocası. Bu kadın evli o adamla. Senin dengin değil, davul bile dengi dengine."

"Gülay benden küçük."

"Bari ortada çocuk olmasaydı."

"O çocuk... o çocuk da o adamdan değilmiş zaten."

"Kimdense kimden... Ben senin kötülüğünü istediğimden değil Ömer. Bir duyulursa rezil rüsva oluruz. Enişten bile anlayacak diye çok korkuyorum ben. Bir duyulursa ne yaparsınız? Kadına da yazık, Allah korusun vesika bile verirler eline."

Emel'le birbirimize bakıyorduk. İkimiz de şaşkındık, bir şey anlamamıştık, bu kavganın orta yerinde duyduğumuz o ismi bir yerlere oturtamıyorduk.

Kapıyı çalmadan seslerin kesilmesini bekledik, az sonra sesler kesilmiş, ev olağan sessizliğine gömülmüştü. Ben "çıkalım hadi" dedim. Birkaç basamak çıkmıştık ki annemin dayımın koşan ayak seslerine karışan sesini duyduk:

“Ömer şimdi yine o kadınla buluşmaya gidiyorsan eğer...”

Dayım merdiven arasından seslendi yukarıya:

“Tamam abla, dönmem bir daha...”

Biz merdivenin kenarına çekilmiştik. Dayım bizi fark etmemiş gibi koşarak çıktı gitti.

Açık kapıdan içeri girdiğimizde annem, kucagında tuttuğu bir sūrahi ile masanın başında oturmuş ağlıyordu. Bizim geldiğimizi görünce gözlerini sildi.

“Gelin çocuklar, hadi oturun” deyip mutfağa kaçtı.

İşte o an Emel’in ağlamaya başlayacağından korktum. Nedenini bilmiyordum ama ben de ağlamak üzereydim zaten. O başlarsa başlayacaktım. Mutfaka gittim. Annem salata yapıyordu sessizce.

“Anne ne oldu dayıma?”

“Hadi sen arkadaşının yanına git” dedi annem yaptığı salatadan başını kaldırmadan.

“Dayım gelmeyecek mi bir daha?” diye mırıldandım. Anneme dokunmaya bile korkuyordum.

“Olur mu canım öyle şey.. Akşama gelir” dedi annem. Bu kez kızarmış gözleriyle yüzüme bakmıştı.

Mutfakta salata yaparken ağlayan bir kadının trajedisini kavradığımdan mıdır nedir, tutamıyordum kendimi artık. Bağıra bağıra ağlamaya başlamıştım. İşin kötü tarafı, Bahçeli Köşk’te tuvalete gitmeye utandığımdan o saate kadar çişimi de tutmuştum, artık altıma kaçırıyordum ağlarken. Mutfakta yere oturmuş hem bağırıyor hem de hayretle altımda giderek büyüyen su birikintisine bakıyordum. Annem “deli valla bu çocuk” diye beni kucagina alırken, Emel’in mutfak kapısından bütün olan biteni izlediğini fark ettim. Bu da yetmezmiş gibi ben annemin kucagında yatak odasına giderken Emel beni bir bacağımdan tutmuş “ağlama Suna ağlama” di-

ye diye susturmaya çalışıyordu. Annem elbisemi çıkarmaya başlayınca kendime gelmiştim biraz:

“Ben kendim değiştiririm üstümü” deyip indirdim eteğimi.

Annem temiz iç çamaşırları ve cepli pembe elbisemi çıkarıp verdi.

Ağlamam da durmuştu artık.

“Mavi elbisemi giyinmek istiyorum” dedim bir kumandan gibi.

Annem mavi elbisemi de koydu yatağın üzerine.

İkisi de “başka bir şey?” der gibi baktılar yüzüme ve çıktılar.

Mavi elbisemle tekrar hayata döndüğümde Emel ve annem masayı kuruyorlardı. Oturduk, yemek yedik. Annem duyduklarımız hakkında bir açıklama yapma ihtiyacı hissetmedi, biz de daha fazlasını soracak yaşta değildik zaten. Annemin masaya getirdiği kirazları görünce gazeteleri Emel’e gösterme hevesim de kursağımda kalmıştı, evde kiraz olduğuna göre annem pazara sabahtan gidip gelmişti anlaşılan. Ama belki de annem bir şey demezdi Emel’e gösterirsem, ne de olsa az önce gösterdiğim zayıflık sayesinde insanın ancak sevdiklerinin yanında elde edebileceği, o en hoş iktidar elimdeydi.

“Annee, biz Emel’le sizin odada oturalım mı?”

“Olur, bugün de orda oturun bakalım” dedi annem.

İçim içime sığmaz bir halde kirazları birbiri ardına ağzıma atıp hızla yiyordum. “Yavaş Suna, boğulacaksın” dedi annem, Emel gülümsedi. Benim beş kiraz yediğim sürede o ancak iki kiraz yiyebiliyordu.

Annemlerin odasına gittik. Kapıyı tam olarak kapatmasam da, evde sanki kazara, öylesine çekilivermiş gibi duran kapıların pozisyonuna getirdim. Artık, ben doğmadan çıkan o gazeteleri Emel’e gösterebilirdim.

Emel yere oturmuş bekliyordu. Döşeği güçlkle kaldırıp teker teker, yere Emel'in önüne atmaya başlamıştım gazeteleri. Bir yandan da "ama hemen bakma" diye fısıldıyordum, gerilimi artırıyordu bu. O akşam, ablamla gittiğimiz sırada gitmeliydik, önce o askerlerin arasındaki beyazlar giyinmiş adam gösterilmeliydi.

"Bak, idam bu."

Emel gazeteye, ben Emel'in yüzüne bakarken Emel başını kaldırmadan "Men-der-es" deyiverince ne yapacağımı, ne diyeceğimi şaşırmıştım. Heceliyordu Emel, yani okuyabiliyordu. Kıskaçlıkla hayranlık arasında gidip geliyordum:

"Hani sen okula gitmiyordun" dedim hırsla.

"Annem öğretti bana ama" dedi Emel sanki bir suç işlemiş gibi.

O anda annemden, babamdan, ablamdan, hepsinden nefret etmiştim. Bana yanlış anlatmışlardı demek ki bu işi. İşte okula gitmeden de okunabiliyordu. Daha fazla devam etmek istemiyordum bu gazete işine, hiçbir zevki kalmamıştı artık. Gazeteleri hızla yatağın altına sıkıştırmaya başlamıştım bile. Sessizliği Emel'in sesi bozdu:

"Bugün sokağa çıkalım mı?"

Kulaklarıma inanamıyordum. Emel benle sokağa çıkacaktı. O anda bütün kızgınlığım geçivermişti. "Hadi o zaman" dedim. Annem küçük bir direniş gösterdi, "belki Emel'in annesi izin vermiyordur" diyordu. Emel "yok veriyor, İstanbul'da veriyordu" deyince bu engeli de aşmıştık.

Çıkıp kapının önünde beklemeye başladık, güneşin yakıcılığı bir parça azalınca çocuklar birer ikişer ortaya çıkmaya başlamışlardı. Gerekli sayıya ulaşıncı dalya oynanmasına karar verilmişti. Aldımverdim yapılacaktı. Herkes Emel'i hayranlık ve kuşkuyla süzüyordu. Ama oyun başlayınca onu büyük ölçüde kabullendiklerini anladım, herkes topu Emel'e atmaya başlamıştı. Emel ordan oraya koş-

turuyor, canla başla oynuyordu. “Çürük elma” değildi arkadaşım. Oyunu kazanmak üzereydik, Emel son dalyayı koymak için koşuyordu. Ama tam hedefe yaklaşırken birden yere kapaklandı, ağlamasa bari diyordum içimden. Emel yavaş yavaş yerden doğrulurken, yüzünde korkunç bir acı vardı. Koştum. Dizlerindeki küçük çiziklerden başka bir şeyi yok gibiydi, ama o kolunu tutuyordu:

“Kolum, kolum çok acıyor Suna.”

Oyun bozulmuştu ve bizim takımdan “tam kazanırken” diye homurtular yükseliyordu. Emel’in gözlerinden yaşlar süzölmeye başlayınca ne yapacağımı şaşırmıştım. En iyisi eve dönmek diye düşünürken birden Kübra’nın bize doğru geldiğini gördüm, yine ürpermiştim. Arkamı döndüm, ama Kübra’nın sesi çoktan kulaklarımdaydı:

“Ne oldu?” diye soruyordu.

“Düştüm, kolum çok acıyor” dedi Emel.

Kübra Emel’in kolunu eline aldı, elleriyle dikkatlice yokladıktan sonra yüzünü ekşitti.

“Kırılmış bu kol, annene haber verelim” dedi. Sesi soğuktu, buz gibiydi.

Ama haber verilecek anne o gün evde yoktu. Bize gidecektik mecburen. Kübra Emel’i kucağına aldı, yukarı çıktık. Annem ilk şaşkınlığını atlatıp giyinmeye başladığında, bir yandan “nedir bu başımıza gelen... Ben sana dedim, elalemin çocuğunu yanında sokaklara sürüme diye.. Kadın bize emanet etti çocuğunu” diye bana söyleniyor bir yandan da Emel’e başını yere çarpıp çarpmadığını soruyordu. Gülay Hanım onlar dönmeden gelirse neler diyeceğimi iki kere tekrarlatıp gittiler.

“Mühim bir şey değil, kolu incinmiş, Kübra Teyze ile annem hastaneye götürdüler.”

Gülay Teyze külçe gibi oturdu masaya. Israrla “nasıl oldu

bu?” diye soruyor ben de hatırladığım her şeyi anlatıp sonunda yine annemin öğrettiği cümleyi söylüyordum. Hangi hastane, ne zaman gittiler, nasıl gittiler sorularına verecek cevabım yoktu. Gülay Teyze’ye kiraz çıkardım, elini sürmedi. “Sen ye Suna, benim iştahım yok” dedi.

Dayım geldiğinde, ikimiz hâlâ masada oturuyorduk. Ömer Dayım manzaranın aykırılığından ters bir şeyler olduğunu anlamıştı hemen, soran gözlerle bakıyordu bize. Bu durağan resim bir saniye sonra yerini, hayatım boyunca bütün filmlerde arayacağım en gerçek aşk sahnesine bırakacaktı.

Gülay Teyze gözlerinden yaşlar süzülürken sanki başka bir dünyadan gelen bir sesle “benim kabahatim, benim kabahatim, benim kabahatim” diyordu. Dayım Gülay Teyze’nin önünde, yere diz çökmüş, bir eliyle Gülay Teyze’nin çenesini kaldırıyor, bir eliyle ise onun elini tutmuş yalvarıyordu:

“Gülay, anlatsana ne olduğunu... Allahım, ne oldu güzelim?”

Gülay Teyze’nin sessiz, mesafeli gözyaşlarının yerini hiçkırıklar almıştı şimdi. Dayımın başını kollarının arasına almış ağlıyor, dayımın “ağlama canım, ağlama, ağlama” diye tekrarlayan sesi ise giderek zayıflıyordu.

Beni unutmuşlardı. Ben onları hiç unutmadım.

Ferdane Teyze simli alacalı, yerlere kadar uzanan bir etek giymiş sabah kahvesine gelmişti. O kadar şişmandı ve o etek o kadar genişti ki gözlerimi kapayınca eteğin birden iki yana doğru açılmasını ve Ferdane Teyze'nin kocaman, pırıl pırıl bir tavuskuşuna dönüşmesini görebiliyordum. Annem se-verdi Ferdane'yi. "Dedikodusu yoktur pek" derdi.

Annem Ferdane'nin falına bakacaktı yine. Her şey bildi-gim gibi akıp gidiyordu. Annem fincandaki o anlaşılmaz şe-killeri bir bir yorumluyor, Ferdane de balıkların ağzında ge-len kismetlerin, görünen yolların, kalbine doğan ayların se-vinciyle "hakkaten mi kız Türkan abla, gördün mü?" diye-rek yerinde hop oturup hop kalkarken, annem de her sefe-rinde "tabii canım, bak işte.. pırıl pırıl çıkmış vallahi" diyor-du. Sıkılmıştım ama hava yağmurluydu, sokağa çıkamıyor-dum.

Bahçeli Köşk'e de gidemiyordum, çünkü Emel'le anne-si hastaneye gidip Emel'in kolunun alçısını aldıracaklardı. O yüzden boş boş oturmuş, annemleri seyrediyordum. Sı-ra Ferdane'nin tabağına gelmişti. Bir iki küçük can sıkıntı-

sı geçirecekti Ferdane... Ama sonunda feraha çıkacaktı yine. Bundan sonra Ferdane her zamanki gibi “ağzına sağlık Türkan Abla” diyecek, az sonra da “cadı balkonlara çıkıp seslenmeden” gidecekti. Hayat bu kadar basitti işte.

Ama Ferdane’nin daha söyleyecekleri varmış o gün.

“Türkan Abla, darılmazsan sana bir şey sorucam” diye girdi söze. Annem tahmin etmiş miydi Ferdane’nin ne soracağını? Etmişti.

“Hayırlı bir şeyse sor Ferdane” derken dudağını ısıırıyordu.

Ferdane şaşırılmıştı annemin bu beklenmedik tepkisine, belki de hevesi kursağında kalmıştı, ama kararlıydı sormakta:

“Bak şimdi... Bizimki kardeşini görmüş geçenlerde. Trolleybüste. Yalnız değilmiş.”

Sessizlik.

“Neme lazım şimdi...yakışıklı çocuk, dünya ahret kardeşim olsun ama.”

Sessizlik.

“Gülay Hanım varmış yanında.”

Sessizlik.

“Kadın da çok güzel..”

Sessizlik.

“Aman ne bileyim işte.”

Annem bana döndü:

“Suna sen gidip bir karbonat al gel bakkaldan hadi.”

“Ama yağmur yağıyor şimdi, ablam alsın gelince.”

“O zaman git o dağıttığın mandalları, kapakları topla bakiim bizim yatağın üstündeki.”

İstemeye istemeye kalktım yanlarından. Odaya gittim, içerdeki konuşmalar fısıltılara dönüşmüştü yine. Saya saya mandalları bir torbaya, gazoz kapaklarını başka bir torbaya doldurdum. Sayınca vakit daha çabuk geçiyordu. Annemin holden “hadi yine buyur gel Ferdane” diyen sesini duy-

duğumda sayım işim bitmişti. Tekrar yanlarına geldiğimde Ferdane annemin kulağına eğilmiş “benden bir şey çıkmaz, merak etme” diyordu.

Tavuskuşu nihayet havalanıp gitmişti, ama annemin yüzünde bir migren krizini biraz önce atlatmış kadınların yüzündeki gibi bir ifade, o huzur ve bitkinlik arasında bocalanmış karışık ifade vardı.

“Hadi Suna, sabah matinesine sinemaya gidelim bari. Senin okulun başlayınca gidemeyiz artık bir daha.”

“Ablam gelirse?”

“Anahtarı Solmaz Hanımlar’a bırakırız, ordan alır ablan. Hadi gel giydireyim ben seni.”

Dışarıda yağmur çiseliyordu. Zümrüt Pastanesi’nin dondurma satılan penceresi kapanmıştı, yine sinema dönüşlerinde salep içme mevsimi geliyordu. Annem dün “kışlıklarını da çıkartalım artık yavaş yavaş” demişti, önlüğümü dolaba koyarken. Çantam da hazırды. Yalnız palto konusu problemliydi. Ben, artık okula başlayacağıma göre paltomun yakasındaki kürkün ucundan sallanan ponponların kesilmesi yanlısıydım. Annemin argümanı yine, öyle tartışılmaz, öyle insanı çileden çıkarıcıydı ki, en kısa zamanda makası elime alıp bu işi babamın dediği gibi “şöyle kökünden” halletmekten başka çarem yok gibi görünüyordu. “Ama o ponponlar o paltonun havası” demişti annem. Bu “havalı” lafı zaten almış yürümüştü ortalığı.

Önce Seyran Sineması’na bakacaktık. Eğer orada oynayan film hoşumuza gitmezse, Alemdar Sineması’na gidip “artık bahtımıza ne çıkarsa” onu seyredecektik. Seyran’da “*Tarkan*” oynuyordu. Afişine bile durup bakmaya gerek yoktu bu filmin, hızla Alemdar’a doğru yöneldik. Gecikmiştik, afişlere bakacak vakit kalmamıştı. Annem gişedeki adama sordu:

“Kardeş, ne oynuyor onbuçuk matinesinde?”

“Ana Kalbi abla.”

Karanlıkta girdik içeri.

Sevim Tuna bitmek bilmeyen şarkılar söylüyordu filmde. Annemle nerdeyse bütün film boyunca kah ağlayıp, kah “bu şarkı ne zaman bitecek? Şışşt, sus.. biter şimdi” diyalogunu tekrarlamaktan harap düşmüş bir halde çıktık sinemadan. Ama kūs değildik yine de. Hatta ben Ömerciğin etkisi altında, annemin elini kendi isteğimle tutmuştum. Paltonun ponponları konusunda da biraz yumuşamıştım sanki. Tekrar sinema girişine gidip afişlere bakmaya karar verdik. Aslında hep filmlere girmeden önce yapardık bunu. Afişleri inceleyip, filmde kimlere ne olacak diye iddialara girerdik. Film bitince de hep arka kapıdan çıkıldığından unuttur giderdik bu iddiaları. Sokaktan dolaşp tekrar sinemanın önüne gelirken iki gündür bilincimden uzaklaştırmaya çalıştığım o söylenti beynimi kemirmeye başlamıştı yine.

“Anne, hani bizim Emel’le düştüğümüz Zekeriya Öğretmen var ya.. Çocukları ayakkabısını çıkartıp dövüyormuş.”

“Kimden duydu?”

“Yeşim söyledi. Ablasının öğretmeniymiş.”

“Yalandır o. Başka sınıfa aldırınız olmazsa.”

“Peki Emel?”

“Onu da aldırır annesi.”

Film karelerinin asılı olduğu camekânın önünde durduk. Ömerciğin mahzun bakışları içimize işliyordu yine. Uzun uzun inceledikten sonra istemeye istemeye ayrıldık resimlerin önünden. İkimiz de, babamın, ablamın ve nihayet son olarak da dayımın bizi erkenden bırakıp gittiği o uzun ev sabahlarını, yalnız ikimizin bildiği onbuçuk matinelere, iğne saatlerini, tirit tabaklarını, çarşamba pazarı dönüşü tuttuğumuz tornetleri, bizden başka kimselerin önemine tam olarak vakıf olamadığı

“üşütürsün bak,
cepli elbise,
ponponlu palto,
battaniye değil pike örtünücem ben,
pilavını niye yarım bıraktın,
öğleden sonra sen de bütün çocuklar gibi uyusan azıcık
ne var,
canım sıkılıyor işte
sarı elbiseni giymezen gitmem”

kavgalarımızı o mahzun bakışlarda bıraktığımızı bilir gibi,
biraz düşünceli, biraz hüzünlü koyulduk yola.

Eve gitmeden Zümrüt Pastanesi'nde oturduk, salep içtik
ikimiz de. Artık küçük bardakta “çocuk salebi” ısmarlamı-
yorlardı bana. Aslında sadece oğlanların içmesi gerektiğini
düşündüğüm paşa çayı denen o tatsız sıvıyı, bütün misafir-
lerin gözünün içine baka baka devetabanının dibine boşalt-
tığım günden beri yola gelmiş gibiydi hepsi.

Annem kuru pasta aldı çıkarken, “öğlen yersiniz çayla”
dedi.

Tekrar açık havaya çıktığımızda güneş açmıştı, toprak ko-
kuyordu. Daha postaneye gidecektik.

“Kime mektup atıcaz?”

“Telgraf çekicez anneannenlere.”

Postaneye girdik, posta memuru gazete okuyordu. Başını
okuduğu gazeteden kaldırmadan “buyrun” dedi bize.

“Biz bir telgraf çekicektik, İstanbul’a.”

“Alıcı kim oluyor?”

“Fikret Ergün.”

“Adres?”

“Bağarası sokak, 17/3 Gümüşsuyu.”

“Caddesi yok mu bu sokağın?”

“Yok, hep böyle gönderiyoruz, gidiyor.”

“Ne yazılıcak?”

“Biz hepimiz iyiyiz. Acele Fikret gelsin.”

“Altı kelime oldu.. Adi mi yıldırım mı?”

“Yıldırım olsun.”

“Aksi herif” dedi annem postaneden çıktığımızda. “Suratsız... Suna babana sakın söyleme postaneye gittiğimizi, dayına da söyleme. Kimseye söyleme kızım, olur mu? Aramızda kalsın.”

Elimi annemin elinden hızla çektim:

“Neden?”

“Sonra ben söylerim onlara.”

“Tamam ama, o zaman pilav yemiycem!”

“Aman... Tamam yeme. Bak Emel ne güzel, her şeyi yiyor. Sen yemeye yemeye böyle çırpı gibi kaldın.. Şöyle bir yirmi kilo olabilsen... başka bir şey istemiyorum valla” diyerek yine sertçe elimi kavradı annem.

Ben “yirmi kilo, yirmi yaşına gelince olurum” diyerek tekrar çektim elimi.

Sonra el ele tutuşmadan, yani iki eşit insan gibi havadan sudan konuşarak vardık eve. Ablam bizden önce gelmiş, merdivenin başında oturuyordu.

“A Işık.. Anahtarı almadın mı? Solmaz Hanımlar’a bırakmıştık biz anahtarı.”

“Solmaz Teyze yok evde” dedi ablam ciddi ciddi.

“Ay vallahi bana bir yere gitmiycem demişti. Çok bekledin mi kapıda?”

Ablam cevap vermedi bir süre. Annemle korkuyla birbirimize baktık. Ama ablam gülmesini bastırmaya çalışıyor gibiydi, sonunda dayanamadı:

“Yok şimdi geldim ben” dedi gülerek.

Rahatlamıştık, ben koşarak aşağıya inip anahtarı aldım.

Öğleden sonra yine yağmur başlamıştı. Bazen yavaşlıyor, sonra gök gürültüsüyle birlikte, yine bardaktan boşanırca-

sına yağmaya devam ediyordu. Balkon kapısını kapattı annem, “bir çay koyalım” dedi.

Ablam yeni defterlerini kaplamaya başlamıştı, bana da “iş defterine kullanırsın” diye mavi bir defter kabı verdi. Günlük deftere kırmızı kap kullanılacaktı, resim defterini kaplamaya gerek yoktu. Peki kitaplara? Bana kitap falan lazım değildi ki, okulda fiş vereceklerdi bana önce, sonra da ünite dergisi verirlerdi belki.

Dünyam sabahtan öğlene bir yağmurla değişivermiş gibiydi. Bugüne kadar sadece kuşku ve merakla izlediğim bu fiş ve ünite kaplı yeni dünyaya sanki görünmez bir el birdenbire itivermişti beni. Ben o ele hâlâ direnmeye çalışıyor ve bu yeni dünyaya aldımverdim yapar gibi ihtiyatla yaklaşıyordum.

Sokağa çıkamıyordum, Emel de gelmeyecekti anlaşılan bugün. Köşeme çekilmiştim. Halının ortasındaki büyük desenin tam ortasına oturmuş, kapaklarımı, takvim yapraklarımı, yüztaşlarımı, misketlerimi, iskambil kağıtlarımı yan yana dizmiş yeni oyunlar bulmaya çalışırken vuruldu kapı. Üç kere, üç hafif vuruş.. Gülay Teyze’nin vuruşuna benziyordu. Yerimden fırlayıp “ben açıcım” diye koştum kapıya. Gerçekten de Gülay Teyze’yle Emel gelmişlerdi. Gülay Teyze’yi ilk kez pardesü ile görüyordum.

“Lacivert çok yakışmış Gülay Hanım, çay var hazırda, içeri buyurmaz mısınız?” diye karşıladı annem misafirleri.

“Olur, içeyim bir bardak, ama içip kaçmış olmayayım? Çıkmam lazım çünkü hemen” dedi Gülay Teyze.

Biz Emel’le benim “oyuncaklarımın” başına gitmiştik. Emel’in alçısı yoktu kolunda artık. Kazağını sıyırıp gösterdi, hiçbir şeyi kalmamıştı. Sevinmiştim, dirseğini elime alıp öptüm. O da benim dirseğimi öptü. Gülüştük.

Gülay Teyze de bu öğleden sonraları çıkan işleri hakkın-

da açıklama yapmıyordu artık. Az sonra geldi yanımıza, Emel'in yüzüne eğildi, yine öper gibi kulağına eğilip "sakın yaramazlık etme" diyeceğini sanıyordum. Ama öyle yapmadı, Emel'i gerçekten öptü. Sonra da "ben yokken sakın ağlama" dedi. "Ağlamam, biz Suna'yla oynuyoruz" diye cevap verdi Emel.

Emel'le takvim yapraklarını sayıyor, beş taş oynuyor, iskambil kağıtlarından kuleler yapıp en uzaktan üfleyip yıma yarışmaları yapıyor, okula hangi yoldan gideceğimizi, önlüklerimizi, yakalarımızı, çantalarımızı konuşuyorduk. Babam'ın kapı vuruşunu duyduğumuzda Gülay Teyze hâlâ yoktu ortalıkta. Emel sabırsızlanmaya başlamıştı. Annem "Ömer de gelsin, öyle yiyelim" diyerek akşam yemeğini erteledi bir süre. Ben tuvalete gitmek için hole çıktığımda annemle babam mutfakta fısıldaşıyorlardı. Yanlarına gittiğimde sustular.

"Hadi yiyelim artık, acıkmıştır çocuklar da" dedi babam.

Akşam yemeğini yedik, tuhaf bir sessizlik vardı sofrada. Annemin huzursuzluğu artmış, giderek kısalan aralıklarla pencereden, balkondan sokağa bakmaya başlamıştı.

"Hadi sokağın başına kadar gidip bakalım" dedi babama.

"Yapma Türkan Allahaşkına, oraya kadar gelen buraya glemeyecek mi?"

"Bir yere haber verelim o zaman" dedi annem bir süre düşündükten sonra.

"Nereye haber verelim? Karakola mı gidelim şimdi?"

"İbrahim, saat on oluyor nerdeyse. Bir anormallik var bu işte" diye üsteledi annem.

Babam kalktı masadan. Bu sefer de o balkona gitmişti.

Az sonra misafir odasından annemin haykırışını duyduk hep birlikte:

"Ayyyyyyyy... Gördün mü... Ömer'in bavulu yok!"

Babam hızla misafir odasına geçti. Biz de koştuk arkasın-

dan. Annemle babam donmuş gibi birbirlerine bakıyorlardı, babam ablama döndü:

“Işık, sen çocukları götürüp yatır hadi.”

Ablam bana döndü:

“Suna, biz senle yatarsın, Emel de senin yatağına yatsın.”

“Hayır, ben yatmıycam, annemi bekliyorum” diyen Emel’in duru, kararlı sesi misafir odasını sanki bir kat daha sessizleştirmiş, bir kat daha soğutmuştu. Ben Emel’in kırılan kolunu tutuyordum. Ona yine bir şey olmasından korkuyordum sanki.

Annem “bunlar beraber kaçtı” diye burnunu çekti. Ağladı ağlayacak gibi çıkıyordu sesi. Babam birden annemi kolundan tutup “sen gel bakayım, ne oluyor bu evde, bana da bir anlat” diye odadan çıkardı. İçeriden yükselen sesler az sonra bütün evi dolduruyordu.

Babam “niye bana söylemedin?” diyor, annem de “sana söylesem n’olucaktı ki sanki? Bugün Fikret’e telgraf çektim işte...” diye cevap veriyordu.

Ablam bize “kulaklarınızı tıkayın” dedi. Biz Emel’le kulaklarımızı tıkadık. Arada, bir an için kulaklarımızı açıyor, ama sesleri duyunca tekrar tıkıyorduk. Ablam kulaklarını tıkamıyordu, bağırmıyordu da... O yüzden kapının çalınışını ilk duyan da o oldu.

Dayımın içeri girişi bir sessiz filmin başlangıcı gibiydi. Hepimiz hole koştuk. Omuzları çökmüştü, yüzümüze bakmaktan kaçınıyor gibiydi. Aynı Gülay Teyze’nin birkaç hafta önce çöker gibi oturduğu sandalyeye bıraktı kendini, gözleri hâlâ yerdeydi. Annem çaresizliğin, endişenin, şaşkınlığın birbirine girdiği gözlerini kocaman açmış, sabitleşmiş bakışlarını dayıma dikmişti, gözlerinin sorduğu soruların cevaplarından ürküyor gibiydi. Babamın sessizliği ise soruların ta kendisiydi.

“Selamünaleyküm” dedi dayım başını yavaşça kaldırıp. İşte o anda bir kıvılcım geçer gibi oldu bakışlarından, fırladı yerinden.

“Emel, sen ne arıyorsun burda? Annen nerde?”

Emel cevap olarak tekrar kulaklarını tıkadı.

Babam geç de olsa durumu ele almaya karar vermişti, “Kayınço, gel şu işi bana da bir anlat sen” diyordu.

“Kaçacak mıydınız Ömer” diye sordu annem.

Dayım ne annemi ne de babamı duyuyor gibiydi, hızla sokak kapısına doğru yöneldi. Kapıyı açtığı anda gördüğümüz manzara karşısında hepimiz donup kalmıştık.

Kübra duruyordu kapının önünde, karanlıkta. Annemle babamın göz ucuyla birbirlerine baktıklarını gördüm.

“Buyrun Kübra Hanım, hayır olsun” dedi annem, sesine doğal bir ton vermeye çalışarak.

“Şeyi verecektim ben” dedi ve sustu Kübra. Şimdi de o, gözlerini dayıma dikmişti. Kübra’nın bakışlarının “sen ne arıyorsun burda” anlamına geldiğini yıllar sonra öğrenecektim.

“Hayır olsun Kübra Hanım” diye “sorusunu” tekrarladı annem.

Kübra çantasından çıkardığı zarfı anneme uzatırken bakışları yine dayıma kaymıştı:

“Gülay Hanım bunu size vermemi istedi Türcan Hanım, elçiye zeval olmaz.”

Kübra merdivenlerin karanlığında kayboldu. Annem ne yapacağını bilmeden, titreyen elindeki zarfa bakarken, dayım zarfı annemin elinden almıştı bile. Hepimiz bize elindeki mektupta neler yazdığını anlatacağını beklerken, Kübra’nın arkasından açık kalan kapıdan merdivenlere doğru koşmaya başladı dayım. Emel’le ben de koşuyorduk arkasından, nereye gittiğimizi bilmeden. Bahçeli Köşk’e gidiyordu dayım, karanlıkta Bahçeli Köşk’ün demir kapısını geçtik. “Anahtar yok ki” dedi Emel, ama dayım mutfak penceresine

yönelmişti bile, evin demirli olmayan tek penceresine. Cama bir yumruk attı, tuzla buz olmuş cam parçaları her yere yayılmıştı. Hepimiz birbirimize baktık: İçlerinde en küçük bendim, ben o küçücük pencereden geçip kapıyı açacaktım. Dayım kucaklayıp pencere pervazına çıkardı beni. Arkamızdan annemin sesi duyuluyordu:

“Ömer delirdin mi sen? Mektupta ne yazıyor, söylesene... Suna dikkat et yavrum, cam kaçmasın bir yerine.”

Fazla yüksek olmayan pencereden mutfak masasına atlamayı başarmış, ordan da bir sandalyeye basıp yere inmiş ve sokak kapısına doğru yönelmiştim. Kapıyı açmamla birlikte dayım daldı içeriye. Ne aradığını bilmiyorduk, ama o nereye koşarsa biz de arkasından koşuyorduk.

Baktığımız odalar boştu, bir tek yatak odası kalmıştı geriye. Koşarak koridorun sonuna gittik, odanın kapısı kapalıydı, açmak üzere kapıya uzandı dayım, kilitliydi kapı..

“Hişşt... yavaş... Annem uyuyor galiba” dedi Emel.

Dayım anneme döndü:

“Abla sen çocukları götür hadi.”

“Kötü bir şey mi Ömer?”

“Hadi gidin siz burdan.”

Annem Emel’le ikimizi ellerimizden tutmuş, “hadi çocuklar” diyordu. Kötü bir şeyler olacağını sezdiğimiz zaman, itatsızlığımızın olacakları daha da kötüleştirebileceğine olan o tuhaf inançla boyun eğmiştik ikimiz de anneme.

Demir kapının önüne geldiğimizde şiddetli bir gürültü geldi evden. İşte Emel o an kurtuldu annemin elinden. Geriye, eve koşuyordu. Açık bıraktığımız kapıdan geçti, ben de arkasındaydım. Odaya koştuk. Gülay Teyze’nin cansız bedenini tavandan sallanıyordu. Ömer Dayım ise odanın bir köşesinde yere çömelmiş, gözleri yukarıda, anlaşılabilir bir şeyler mırıldanıyordu. Orada öylece ne kadar kaldığımızı bu-

gün bile bilmiyorum, ama kendime geldiğimde annem odanın kapısında boylu boyunca yatıyordu.

Emel “benim annem kendini idam etmiş” derken, ikimizin de kulaklarında Ömer Dayım’ın sokaktan gelen ve gide- rek bizden uzaklaşan sesi yankılanıyordu:

“Uyanın Gülay kendini astı, Gülay kendini astı, Gülay kendini astı, uyanııın”

“yıldız, kar tanesi saydığımız zamanlardı,
kırmızı ışıklarda geçtiğimiz zamanlar
bir gün cam göbeği bir güneşi karın içine yuvarlamıştık”

Çocuklar yavaş yavaş annelerin L-salon dedikleri yepyeni mobilyalarla döşenmiş, perdecide diktirilen ağır perdelerin yerleri süpürdüğü salonlara, ya da bir zamanlar uzak halleri ve yaz kış buz gibi kumaşlarıyla ayrıcalığın ta kendisi olan misafir odası koltuklarının, yeni yüzleriyle sakın bir emeklilik yaşadıkları oturma odalarına çekilmişlerdi. Ankara hâlâ tüm mevsimleri aynı ciddiyetle yaşıyordu. Apple, Galaxy ve Papazın Bağı bazılarının hayatlarından girdikleri gibi çıkıvermiş, yerlerini Zafer Çarşısı'na bırakmıştı.

Artık artistler değil yönetmenler önemliydi.

Leonard Cohen ile Ali Asker'in sesleri birbirlerine karışırken, bildiğimiz mahalle arkadaşları mücadele arkadaşları olmuşlar, bazı analar babalar bu kez "anarşiye karışanın" kendi çocukları olduğunu eşten dosttan saklamaya çalışarak Mamak'ın yolunu tutmuşlar, "dağ başını duman almış" romantizmiyle büyüyen çocuklarının "dağlarına bahar gelmiş memleketimin" diyerek içlenmeleri karşısında ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Uykusuz geçen gecelerinde akıllı bir çocuğun kalpsiz ana babaları mı yoksa kalpsiz bir çocuğun acı

eken ana babaları mı oldukları sorusunu sorup duruyorlardı kendilerine. Beş on yıl önce inşaatla çalışan amelelere zölp su taşıyan “merhametli yavrularının”, şimdi bu merhametlerini tüm dünya proletaryasını kurtarmak isteyecek kadar ileri götürmelerini affedemiyorlar, “esrara alışsa bundan daha iyiydi, hiç olmazsa tedavi ettirirdik” diyerek karabasanlı uykulara dalıyorlardı. Çocuklar ise sanki güç bir integral çözermişçesine soğuk bir edayla dünya devriminden bahsederlerken, yüreklerinin derinliklerinde bir yerde neden artık hep kalpsiz ve alışkan çocukların makbul olduklarını sorup, tekrar tekrar kırılıyorlardı.

O günlerde, Ankara’da, Küçükesat’ta birbuçuk odalı bir çatı katında, adına kader denilen bir hayat, adına ideoloji denilen başka bir hayatla birlikte yaşamaya başladı. *Jane Eyre* ile *Kapital*, sokak ile ev, dün ile şimdi tekrar bir araya geldiler. Yıllardan bindokuzyzseksen, mevsimlerden yaz, aylardan yine Hazirandı. Ben İngiliz Edebiyatı ğrencisi Emel Kurtaran geceleri duvarlara yazı yazanlarla bir zamanlar gazoz kapakları toplayanların aralarında bir ilgi olduğunu anlayacak ve yeni bir yaz rüyasına dalacaktım.

Kızılay'da “bir öğle vakti”

Haziran ayı gelmişti, babamla bir daha asla dönmeyeceğimizi düşündüğümüz bu kente taşınalı nerdeyse bir yıl oluyordu. Babam en başta biraz gücenir gibi olmuştu bana. “İstanbul'da o kadar okul dururken Ankara da nerden çıktı şimdi?” demişti. Haklıydı da. Ankara hayatımızda adını bile telaffuz etmemeye özen gösterdiğimiz yasak bir kent, uyanır uyanmaz bir daha hatırlamamacasına unuttuğumuz bir kabustu. O zaman babamın sorusunu cevapsız bırakmıştım, özellikle yapmamıştım bunu, o zaman bu soruya verebilecek bir cevabım, ya da daha doğrusu itiraf edebileceğim bir cevabım yoktu.

Babamla Ankara'ya birlikte gelmiş ve Küçükesat'ta bu birbuçuk odalı çatı katını bulmuştuk. İnsanların yalnız yaşayabilecekleri asla düşünülmeyen bu aileler ülkesinde, birbuçuk odalı bir daire bulmak mucize gibi bir şeydi ama, bulmuştuk işte. Sonra babam beni sorduğu soruyla baş başa bırakıp dönmüştü İstanbul'a. Cevabını hemen bulamayacağımı bildiğim sorular üzerine düşünüp kafa yormam ben. Soru bir intihar fikri gibi, arada ancak benim anlayabileceğim

ipuçları vererek, yavaş yavaş cevabını bulsun isterim.

Ben daha önce bu şehirde topu topu üç ay yaşamıştım. Sıcak bir haziranda, gün batarken onunla gelmişim buraya. Ve sonra yağmurlu bir eylül sabahında, günün ilk ışıkları o sokağa, o eve ve Suna'nın o incecik gözyaşlarına düşerken onsuz gitmişim buradan.

Bugün, Ankara'nın hâlâ baharla yaz arasında durduğu bugün... Bugün İki Haziran Bindokuzyüzseksen, nihayet o ef-sanevi yaşa giriyorum, bu yüzden babam, artık babam olmadığını bildiğim halde hâlâ babam dediğim Cemil Kurtaran bu akşam buraya, hiç tanımadan nefret ettiği bu şehre geliyor. Bir yılan gömleğinden ürker gibi ürküyor bu şehirden, onun burdan geçtiğini bilmek bile yetiyor çünkü.

Sakarya'ya doğru yürüyordum. Ankara'nın en güzel beyaz peynirinin oradaki bir mandırada satıldığını keşfetmişim geçen dokuz ay içerisinde. Ankara'nın bilindik memur kalabalığı doldurmamıştı henüz Kızılay'ı. O kadar sakindi ki şehir, ürperdim. Beni hayatta en çok bu sakinlikler korkutur: Ya için için kıpırdanan, bilmediğim, görmediğim, hissetmediğim bir şeyler varsa bu sessizlikte diye düşünür, trajedilerin en büyüğünün bizi en gündelik, en banal, en her zamanki hayatımızı yaşarken gelip bulacağına inanırım. İnsanın yağmurlu, soğuk bir akşamüstü soluk soluğa vardığı sıcacık evinde yüreğine saplanan bir kurşun, kanlı bir savaşın orta yerinde saplanan bir kurşundan daha fazla acıtmaz mı?

İşte Ankara'nın sakinliğinde o huzursuzluk vardı o öğlen saatlerinde, sessizlik derinleşip büyüyor gibiydi. Bilgi Kitabevi'nin önünde durmuş vitrindeki kitaplara kararsız kararsız bakarken uzaktan gelen, güçlü bir erkek sesiyle parçalandı o durağanlık:

“ZAM, ZULÜM, İŞKENCE, İŞTE FAŞİZM”

Sesler bir çığ gibi büyüyüp çoğalırken, düzenli bir öğrenci kalabalığı dolduruvermişti sokağı. Kalabalığın orta yerin-

de kalmış, onlar devrimin yönünü tespit etmeye çalışırken - ben de devrimin yönünü tesbit edip, ters yönde gitmeye çalışıyordum. Polis sirenlerinin duyulup, polisin coplarıyla kalabalığa dalmasıyla dört bir yana dağılmaya başladılar, “Zam, zulüm, işkence” sesleri hâlâ duyuluyordu. Sosyal Çarşısı’nın arka kapısına ulaşip oradan kaçmaya çalışırken iki polisin ufak tefek bir kızı yerlerde sürükleyerek götürdüklerini gördüm, bir an göz göze geldik kızla. İşte o an, o bir çift siyah gözde beliren ışıltıyla sarsıldım.

“Emeel, ben ben Suna” diye bağııyordu kız. Böyle derken, direnmeyi bırakmış, bedenini polisler teslim etmiş gibiydi.

Bir gün bir yerde karşılaşacağımızı biliyordum, hiç kimse- nin tahmin edemeyeceği, hesaplayamayacağı bir yerde birbirimizin karşısına çıkıvereceğimizi biliyordum. Ama ne kadar yarım, ne kadar öngörüsüz bir duyguymuş bu! İnsan küçük Suna’yla sokaktan başka nerede karşılaşabilirdi ki?

Arkalarından koşmaya başladım. Ekip arabasına birkaç adım kala avazı çıktığı kadar bağırımaya başladı Suna:

“Emelllll, beni Yedinci Yurt’tan sor tamam mı? ODTÜ Yedinci Yurt.. Anladın mı? 23 00 00... Unutma tamam mı?”

Anlamıştım, ama cevap veremiyordum. Suna’yı bir çöp poşeti gibi ekip arabasının içine, diğerlerinin üstüne doğru fırlattılar, bir anda kaybolmuştu arabanın içinde ama, araba uzaklaşırken Suna yerinde doğrulmuş, el sallıyordu. Yüzü giderek uzaklaşıyordu minibüsün penceresinde, ama gözle- rinde yine yaşlar olduğunu biliyordum.

Suna’yı nereye götürmüşlerdi, ona ne yapacaklardı? Kime ne soracaktım şimdi ben?

Okulda birdenbire kaybolup, birkaç gün sonra sıfıra vurulmuş saçlarla tekrar dönen solcular vardı, “Bacım, forum var, gitmiyor musun?” diye sormuştu bir gün bir tanesi bana. Yanındaki arkadaşı beni şöyle, aşağıdan yukarıya doğ-

ru bir süzmüş ve “bak bakalım, onun hiç senin bacın olacak bir tarafı var mı?” demişti. Hangimizi daha çok aşağılamıştı? Daha sonraki günlerde bana “bacım” diyen çocukla karşılaşmıştık yine, hep yüzünü öne eğip geçmişti yanımdan.

Soluk soluğa koşarak okula döndüm yine, kantindeki masalarda tek tük birkaç öğrenci kalmıştı. “Bacısı” olduğum çocuğu arıyordu gözlerim, ama kantinde değildi. Yakınlar da bir kahve vardı, oraya gittiklerini biliyordum, kimi “solcuların”, kimi “devrimcilerin”, kimi ise “komünistlerin kahvesi” diyordu oraya. O kahveye gitmekten başka çare gelmiyordu aklıma.

Üzerine sigara dumanının bir sis gibi çöktüğü kahve, kantinin aksine hıncahınç doluydu. Ne yapacağımı bilmez bir durumda kapıda durmuş, konuşabileceğim birilerini gözüme kestirmeye çalışıyordum. Tam belki de bir kıza sormam daha uygun olur diye düşünürken, arka masalarda oturan iki kız ilişti gözüme, adımlarımın yeterince kesin olmasına çaba göstererek o masaya doğru yürümeye başlamıştım ki, yaşlıca bir adam kesti yolumu. Kahvede çalışıyor olmalıydı:

“Buyrun, birine mi bakmıştınız?”

“Ben bir şey soracaktım da.”

“Öğrenci misiniz?”

“Evet, öğrenciyim...Acaba polisin yakaladıkları öğrencileri nereye götürdüğünü biliyor musunuz?”

Güldü adam, “gel kızım” dedi. İki “devrimcinin” karşılıklı, bıyıklarını çekiştire çekiştire dergilerini okudukları bir masaya doğru götürüyordu beni. Masadakiler bizim onlara doğru gittiğimizi nasılsa fark etmişler, başlarını okuduklarından kaldırmışlar bize bakıyorlardı, yanlarına varınca “vakur”, kısa bir selam verdiler başlarıyla. Kahveci masaya doğru eğilip bir şeyler fısıldarken ikisi de beni incelemeye başlamışlardı.

“Otur kızım” dedi kahveci.

Masanın sol başındaki elindeki dergiyi katlayıp masaya koydu.

“Ali Ağbi bir arkadaşınızı almışlar dedi.”

“Biraz önce Sakarya’dan götürdüler.”

“Peki bizden ne öğrenmek istiyorsun?”

“Ben onu nereden arayabilirim diye sormak istemiştim.”

“Bayan mıydı arkadaşınız?” diye söze karıştı sağ baştaki.

“Evet.”

“Siz gidip bir yerden sormayın, en iyisi ailesine haber verin.”

Sol baştaki girdi yine araya:

“Aslında birimindeki arkadaşları da ilgilenirler.”

“Sen evraklarını müracaata bırak, ordan işleme koyarlar” diyen ilgisiz bir SSK memuru edasıyla söylemişti bu sözleri. “Teşekkür edip” kalkarken “sizin bir sıkıyönetim paşası akrabanız falan yok mu?” diye sordu sağ baştaki gözlerini kısarak. Sorusunun sonunda duyulmayan “küçük hanım” gözlelerinden okunuyordu. “Yok” dedim ve ayrıldım. Akşamın olmasını bekleyecektim.

Babam zili çaldığında saat tam yediyi beş geçiyordu. Konuya hemen girmek için sabırsızlanıyordum, ama saat sekiz-buçuğa kadar beklemeye karar verdim, babamın bu mesele-nin benim için ne kadar önemli olduğunu anlamasını istemiyordum.

“Doğum günün senin” dedi babam, yemeğimizi “iyi bir yerlerde” yememizi istiyordu, bunun için kalkıp ta İstanbul’dan buralara gelmişti. Ayrıca “şık bir şeyler” giyinmeliydim. “Peki” dedim. Yeşil elbisemi giyinecektim ve bu elbiseyi her giyinişimde babamın gözlerinde beliren o dalgın, o kırılgan, o “tıpkı annesi” diyen bakışı, yüreğinden dosdoğru gözlerine yürüyen çırılçıplak hatıralarının mahremiyetini görmezlikten, ilk birkaç saniyenin sessizliğini de duymaz-

lıktan gelecektim yine. Böyle zamanlarda acaba babam da içinden halalarımın odadan çıkar çıkmaz, arkamdan dedikleri gibi “Allah bahtını benzetmesin” diyor muydu?

“Yeşil murattır” dedi babam gülümseyerek, çıktık.

Yemeklerimiz geldiğinde saat sekizbuçuk olmuştu, artık zamanın geldiğini düşünüyordum:

“Bizim hiç sıkıyönetim paşası falan bir tanıdığımız yok mu?”

Babam zaman kazanmak ister gibi şarabından bir yudum aldı, ben sorumun sıradanlığını vurgulamak için salataya uzandım.

“Neden sordun, askere gidecek biri mi var yoksa?” diye güldü babam.

“Bir arkadaşın bir tanıdığını polis götürmüş de bugün, galiba yanlışlıkla götürmüşler.”

“Nasıl yanlışlıkla götürmüşler, beni kimse yanlışlıkla bir yere götürmüyor, karışmıştır o bir şeylere.”

“Sanmıyorum karıştığını. Bizim şimdi bir tanıdığımız var mı, yok mu?” deyip babamın girmek istediği tartışmayı önlemeye çalıştım.

“Bir sorarız olmazsa, ama bu çocuk ya azılı bir anarşist çıkarsa? Çok mahcup olurum bak o zaman.”

“Yani bir tanıdığın var.”

“Turgut Albay var. Ama dediğim gibi: Ya çocuk hakikaten anarşistse...”

Babam çatalını bıçağını tabağına bıraktı, dikkatle yüzüme baktığını biliyordum, göz göze gelmemeye çalışarak yemeğimi yemeye devam ettim. Birkaç dakika öylece durduk. Başımı kaldırmıyordum yemekten. Sonunda babam “Emeel” diye fısıldayarak kapımı tıklatır gibi üç kere masaya vurdu. O günlerde edinmişti bu alışkanlığı. Ankara dönüşü inatçı bir sessizliğe gömülmüşüm. Bu halim birkaç ay sürmüş, sonra bir sabah uyanıp balkona çıkmışım ve iki dakika sonra dö-

nüp “burası başka bir şehir değil mi?” deyip “hiçbir şey olmamış gibi” yaşamaya başlamışım. Ben suskunlukla geçen o ayları hatırlamıyorum, ama eğer “hiçbir şey olmamış gibi” yaşamaya başladıysam bu çocuk kalbimin çelimsizliğinden değil, küçücük aklımın çaresizliğindendi.

Daha sonra da sessizliklerim devam etti. “Böyle susmakla bir yere varamazsın” demişti bir defasında sınıfın rehber öğretmenini, sesi yumuşaktı, çünkü hâlâ ona “açılmamı” umut ediyordu. Ancak umutlarını yitirmeye başladıkları zaman o tehdit edici alt tonlar duyulmaya başlardı seslerinde, güçlerini hatırlatmak isterlerdi. Aslında hepsinin sonunda söylemek istedikleri şuydu: “Sen kendini ne sanıyorsun?”

“Tamam kızım, ben yarın İstanbul’a dönünce bir araştırmam.”

İki gün sonra telefon edip haber verdi babam, eğer ufak tefek bir şeyse bugün yarın salınıverecekti Suna. Sesindeki sevinci saklayamıyordu babam. Telefonu “hadi kızım, öpüyorum” diye kapatırken alelacele ekleyiverdi:

“Bak yalnız olmadığını, arkadaşlarının olduğunu bilmek çok rahatlatı beni.”

Ertesi gün okula gitmedim, Suna’yı aramak için saatin beş olmasını bekliyordum. Olabildiğince Suna hakkında düşünmemeye çalışıyordum, düşününce beklentileri ortaya çıkar insanın, beklentilerden de hayal kırıklıkları.

Evden çıktım, Kuğulu Park’a gittim, bir neskafe söyleyip yazı, sıcağı, kuğuları seyrettim, sonra kitabımı okudum, önemli bir şeyleri beklerken ya da dünyada beni hiçbir şeyin ilgilendirmediği günlerde *Jane Eyre*’i okurdum hep. 19. yüzyıl İngiltere’sinin geniş etekleri altına sığınmak değildi beni büyüleyen, romanla hayatın o bitmek bilmez yarışydı. Roman güçlü kuvvetli bir erkek olan Rochester’la ilerlemeye çalışırken, hayat zeki, çalışkan, erdemli fakat silik ve hiç de

güzelliği dillere destan olmayan bir kadınla, Jane Eyre ile çıkardı romanın yoluna. Roman nişanlar yaparken, hayat birden ortaya çıkan akıl hastaları ile bu törenleri bozar, roman son bir hamle ile “mutlu son” diye tuttururken, hayat yarı sakat bir Rochester’la yine romanın karşısına dikilir ve “barışmaları yeter” diyerek “şah” derdi.

Zavallı bir kadın olan edebiyat öğretmenim Nursel Hanım, *Jane Eyre* üzerine yazdığım ödevimi geri verirken kulağıma eğilmiş “ama siz *Jane Eyre* olmak için çok güzelsiniz kızım” demişti. Eğer söz konusu olan “Rüzgarlı Bayır” olsaydı yine aynı şekilde kulağıma eğilip “ama siz Catherine Earnshaw olmak için çok pısıriksınız evladım” demeye cesaret edebilir miydi?

Bende ayrıca “çevresine karşı bir ilgisizlik” de gözlemlemişti bu Nursel Hanım. Bunu diploma töreninde babama da söylemişti. Bazı insanlar hedeflerine varmak için yollarına çıkan kim olursa olsun gözlerini kırpmadan harcaıverirler. Bunlar arasında gerçekten kötü olanları, cesetlerin üstünden atlaya atlaya geçtikleri için kolayca tesbit etmek ve yollarından çekilmek pek zor değildir, ama Nursel Hanım gibi durumlarının farkında olmayanları durdurmak çok zordur. Bunlar bir yandan hedeflerine varmak isterlerken bir yandan da hep ötekilerin mutluluğunu isterler. Bunu istedikleri esnalarda da kısık seslerinde bir şefkat, olur olmaz kırpıştır-dıkları gözlerinde ise belli belirsiz, mesafeli bir endişe olur. Dünyanın en banal, en sıradan gözlemlerini, mesela “çevresine bir ilgisizliği” bir sır veriyormuşçasına fısıldarlar insanların kulaklarına. Nursel Hanım’ın hedefi babam, bu yoldaki kurbanı da ben olmuştum işte. Ortalıkta bir anne olmadığını çarçabuk keşfetmiş, bir yandan babama dayanak olmaya çalışırken bir yandan da beni giderek daha bir anlayışla karşılamaya başlamıştı.

Babamın peşinden koşan bu kadınlarla neler yaptığını me-

rak etmedim hiç, hiçbir zaman evimize gelmeyeceklerini bilmemden herhalde. Annemin gidişinden sonra babam bütün hayatını bana vakfetmiş gibi yaşamıştı.

Annemin gidişinin ardından bir annearne de çıkmıştı ortaya, yıllarca bir kez bile varlığından söz edildiğini duymadığım bir annearne. Yanında büyümemi istiyordu, babam “hayır” dedi:

“Emel’in yeri benim yanımdır.”

Mektuplarda, telefonlarda kavga ettiler, sonunda bu annearne çıkıp İstanbul’a geldi ve beni karşısına alıp “o zaten senin öz baban değil” deyiverdi. İnsanlar ne kadar kötü, ne kadar bencil olabiliyorlar, insanın babasını bile elinden almayı göze alabiliyorlar, hem de ellerinde yerine koyabilecekleri bir babanın adı bile yokken.

Babam sonunda gerekirse mahkemede görüşeceklerini söyleyip bu annearneyi kovdu evden, geçen yıl ölüm haberini aldık, üzüldüğümü söyleyemem, sadece bir burukluk hissettim içimde. Eğer o gün gelip de “öz babamın” kim olduğunu öğrenmek istersem, bunu sorabileceğim tek kişi de yok olup gitmişti bu dünyadan.

Kuğulu Park’tan çıkıp Kızılay’a doğru yürümeye başladım. Postanenin önünde bekleyen bir sürü insan vardı. İnsan dediysem de ütüsü bozulmuş kumaş pantolonlar, yazlık kısa kollu gömlekler giyinmiş bir erkek kalabalığıydı bu. Galiba bunların çoğu buluştukları diğer erkeklerle notere gidip araba alım-satımı yapıyordu. Dizlerinin hemen üzerinde ya da hemen altında etekler giyinmiş tek tük kadınlar da hasta ziyaretine gidiyorlardı. Şimdiye kadar elinde bir gülle bir kadını bekleyen bir erkeğe rastlamadım burada, onlar galiba *Akbaba* dergisinin karikatürlerinde donup kalmışlardı. Nursel Hanım’ın ede ede “çevresine karşı bir ilgisizlik” teşhis ettiği ben, hayatta en çok biriyle buluşabilmeyi, böyle şehrin en işlek caddesinde etrafa aldırmadan, gözlerim sade-

ce çıkıp gelecek birinin yoluna çevrilmiş beklemeyi istiyordum, tıpkı o yaz sabahlarında incecik ayaklarına geçirdiği tokyoları, cepli basma elbiseleri ve bütün kalbiyle gelen Suna'yı beklediğim gibi, beklediğimiz gibi.

ODTÜ dolmuşlarının kalktığı durağa geldiğimde saat dört olmuştu, kuyruğa girdim. Yol tahmin ettiğimden de uzunmuş, kampüse geldiğimizde iki jandarma dolmuşa bindi, kimlik kontrolü yapıyorlardı. Sanki bir askeri garnizonun girişine gelmiş gibiydik.

“Sen nereye gidiyorsun?” diye sordu bir tanesi.

“Yedinci Yurt’a.”

“Aşağı gel bakalım sen.”

Ya beni içeri bırakmazlarsa?

Kimliğimi kapıda bırakacakmışım. Dolmuş beni beklemişti.

Öğrencilerin “hocam” dedikleri şöför biraz sonra bana dönüp “Rektörlük... Siz burada ineceksiniz, şu yoldan dümdüz gidin, orda tekrar sorarsınız” dedi. İnip yürümeye başladım. Söyledim ya, Suna hakkında düşünmek istemiyordum, hayal kırıklığı istemiyordum.

Hafif bir serinlik vardı havada, okul bu kez bir askeri garnizondan çok, herkesin öğle uykusuna çekildiği yazlık bir kamp yeri gibiydi, ileride görünen ağaçların arkasında deniz olduğu duygusuna kapılmıştım. Nereye gittiğimi bilmeden yürüyordum. Az ileride ise yurtlar olduğunu sandığım binalar görünüyordu, binalara yaklaştıkça bir saz sesi duyulmaya başlamıştı, sesi izlemeye karar verdim. Birkaç öğrenci grubu çimlere oturmuşlar, türküler söylüyorlar, ya da kendi aralarında ciddi ciddi konuşuyorlardı. Üç gün önce o kahvede hissettiğim o uzaklık, o yabancılık duygusu sarmıştı yine içimi. Bu duygunun bir sürü çeşidini biliyordum, ama bu türü yeniydi.

“Anneleriniz cumartesi günü saat onbuçukta burada olsunlar” demişlerdi, mûsamere kıyafetleri konuşulacaktı. Pazartesi günü bütün sınıfın önünde sormuştu öğretmen, annemin neden gelmediğini. Sustum, gülüşmeler oldu, mûsamereye katılmadım, aldırmamayı öğrenmeye çalıştım, ama yine de şaşkın değildim. Onlardan olmamamın bildiğim bir nedeni vardı çünkü: Evde mûsamere toplantısına katılacak bir annem yoktu. O günden sonra tüm hayatımı cevaplamam beklenen soruların sorulmasını önleyecek bir şekilde düzenlemeye çalıştım. Teneffüslerde bahçenin en uzak köşesine çekildim, bütün ödevlerimi eksiksiz yaptım, sınavlardan da ne düşük ne de yüksek notlar aldım.

Yurtların üzerinde kaçınıcı yurt oldukları yazmıyordu, artık Yedinci Yurt’u sormam kaçınılmazdı. İleriden sarışın, gözlüklü, uzun boylu, ciddi görünümlü bir çocuk geliyordu, birbirimize baktık, ona soracaktım.

“Affedersiniz, Yedinci Yurt neresi acaba?”

“Şu arkadaki yurt, ben de oraya gidiyorum zaten.”

Sanki saatlerdir birlikte yürüyormuş gibi uygun adım yürümeye başladık. Yurdun kapısından girdik, arkasında yaşlı bir adamın oturduğu küçük bir bölmenin önünde durduk.

“Burdan anons ettirmeniz lazım kimle görüşecekseniz” dedi sarışın çocuk yüzüme bakmadan.

Yaşlı adamın “evet, ne var?” diyen ilgisiz bakışları bana dönmüştü.

“Ben birisini arıyordum da.”

“Adı ne? Hangi oda?”

“Adı Suna, odasını bilmiyorum.”

“Soyadı?”

“Soyadını da bilmiyorum.”

Yaşlı adam derin bir nefes çekerek dosyalara uzanırken, sarışın çocuk bu kez dikkatle yüzüme bakarak “Suna Esen

mi?” dedi. Dudaklarının kenarında belli belirsiz bir gülümseme belirmişti.

“Sen Emel misin yoksa?”

“Evet.”

“Aramanıza gerek yok hocam, otuzbirden Suna Esen” dedi yaşlı adama eğilerek.

Yaşlı adam “iyi ya” diyerek önündeki mikrofona eğildi.

“Otuzbirden Suna Esen, otuzbirden Suna Esen, ziyaretçin var.”

Bir pencerenin önüne gidip beklemeye başladık. Sarışın çocuk tek bir ayrıntısını bile kaçırmak istemediği bir filmi seyreder gibi dikkatle yüzüme bakıyordu. Adımı nereden bildiğini sormamı bekliyordu belki de. Ama sormayacaktım, başımı önüme eğdim, gözlerimi kapadım ve yirmiden geriye doğru saymaya başladım. Ondokuz, onsekiz, onyediyi (eğer Suna altı dediğimde gelmiş olursa her şey iyi olacak), onaltı, onbeş (yok yok üç daha iyi), ondört, onüç, oniki.....üç, iki, bir, sıfır... (hâlâ yok)

Gözlerimi açtım, başımı kaldırdım. Suna karşımdaydı, ne kadar zamandır beni seyrediyordu?

“Emel?”

“Suna?”

“Saçların uzamış”

“Sen de büyümüşsün.”

Gülümseyerek bakıyorduk birbirimize. Sarışın çocuk kaybolmuştu.

“Burda bir çocuk vardı, beni sana o getirdi, yok olmuş şimdi.”

Güldü Suna:

“Birden yokolduysa Hasan’dır. Sarışın, gözlüklü bir çocuk muydu?”

“Evet, benim adımı da biliyordu.”

“Hasan’dır o zaman. Sümüklü Hasan. Hatırladın mı?”

Hatırlamamıştım.

“Hani mahalleden...”

Mahalleyi hatırlıyordum, ama konuşmak için henüz erkendi.

Yurttan çıktık, hiç konuşmadan yürüyorduk, yalnız arada bir başını çevirip yüzüme baktığını hissediyordum Suna'nın. “Pastaneye gidelim” dedi, ağaçların arkasındaki deniz aklımdan yavaş yavaş kaybolurken, bozkırda tatlı tatlı akşam oluyordu.

“Emel o kadar şaşırdım ki” diye başladı Suna söze. “Hani bir şey hayatında hem hep vardır, hem de hiç yoktur.” Sustu sonra, gözleri uzağa, afişlerle dolu duvarlara doğru baksa da bakışlarında tek bir ifade olduğunu biliyordum: “Biliyorsun, ne demek istediğimi, anlatamasam da anlarsın.”

Yüzünün çizgileri hareketliydi Suna'nın, saçları omuzlarına dökülüyordu. İnce, uzun, akıllı elleri ile çay bardağını sımsıkı kavramıştı. Hayata da böyle mi sarılıyordu acaba?

“Emel, beni sakın yanlış anlama... Senin acını kendimin kiyle karşılaştıracak değilim. Ama aynı şeyi yaşayan, bizim o yaşadığımızı yaşayan, bir başka iki insan bu dünyada bir daha asla olmayacak.”

Bir şey söyleyemiyordum. Suna arkasına yaslanmış, bana bakıyordu. Bu bakışları bir yerlerden tanıdığımı fark ettim.

Suna bana annemin bakışlarıyla bakıyordu, büyüyen çocuğuna şaşkınlık, hayranlık ve “bu gerçekten benim çocuğum mu?” diyen bir annenin bakışlarıyla. Ben onun gözünde hâlâ yedi yaşındaydım. Makinist kopan filmi onarabilmişti sonunda.

Pastane yavaş yavaş dolarken, yanımızdaki masada hareketli bir tartışma başlamıştı. Bir kız “öncü savaşından”, “direniş komitelerinden” söz ediyordu. Sonunda “Mahir böy-

le dogmatik ele alınmaz” dediğini duyduk. Suna yan masaya döndü, masadakilerle selamlaştı.

Şimdi aramızda yeni bir “gazoz kapağı savaşları gerçeği” duruyordu.

“Sen anlıyorsun değil mi konuşulanları?”

“Anlıyorum galiba, ne biliim” dedi Suna.

“Sen hangi bölümdesin?”

“Elektrik” dedi Suna. “Sen?”

“İngiliz Edebiyatı. Neden Elektrik’i seçtin?”

“Seçmedim, bir gün arkeolog, bir gün mimar, bir gün fizikçi olmak istiyordum. Baktım Hasan elektrik yazınca, ben de yazdım, sen niye İngiliz Edebiyatı’ndasın?”

“Siz sonra Hasan’la gerçekten hiç ayrılmadınız mı?”

“Sonra ayrıldık” diye cevap verdi Suna, “sonra”nın üstüne yumuşakça, özenle basmıştı.

“Sonra o mahalleden taşındık hemen. Ama dördüncü sınıfta, sınıfa devamlı burnunu çeken bir çocuk getirdiler, baktım ki bizim Hasan. Sen söylemedin neden İngiliz Edebiyatı’nı seçtiğini.”

“Bir şey seçmek istemediğimden herhalde. Kalkalım mı artık?”

Pastaneden yurda gidip bir süre de Suna’nın tıklım tıklım insan dolu, küçük elektrikli ocakta kâh makarna pişirilen kâh ekmek kızartılan odasında oturduk, sonra onun eşyalarını aldık ve şehre giden son otobüsle Ankara’ya doğru yola çıktık.

O gece ikimiz de bir daha ayrılmayı göze alamamıştık.

Dönem bitmişti, babamın tüm ısrarlarına rağmen Ankara'da kalmıştım. Türkan Teyzeler bütün yazı Antalya'da geçireceklermiş, ev boşmuş, bir gün gidip Suna'yla orda kalacak, resimlere bakacaktık.

Işık İstanbul'da avukatlık yapıyormuş. "Aramızda her şey aynen bildiğin gibi devam etti" diye anlattı Suna. Tam okumayı yazmayı öğrenip "*Arzın Merkezine Seyahat'in*" sırrını çözmeye başlamışken, bu sefer Işık "*Dar Kapı'ları*" okumaya başlamış. Suna Işık'ı adım adım takip edip o kapı'yı aramış, tam az çok anlıyorum diye umutlanırken bu kez Işık'ın elinde *Diyalektik Materyalizm* belirmiş. "Işık yüzünden normal gelişimimi tamamlayamadım ben, o *Mary Poppins*'leri ancak liseye geldiğimde okuyabildim" dedi Suna. Ben de ona *Dorian Gray*'i anlattım. Güzelliğin öyküsü sanarak yalan yanlış okumaya çalıştığımı. Sonra başka kitapları. Dickens'ı ve Woolf'u. Woolf'un ölümünü, hâlâ Türkçe'ye çevrilmemiş olan *Sterne*'yi.

Suna'nın kitapları yerde, benimkiler masada dururdu. Suna o yaz tekrar okuduğum Bronte'leri, Durell'leri teker teker

eline alıp kapaklarını okşar “Emel, şu İngiliz Edebiyatı sana yakıştığı kadar kimseye yakışamaz, biliyor musun?” derdi. Sonra “*Tristram Shandy* çevirisini” sorar, ben de o gün, bütün gün çevirebildiğim beş-altı cümleyi okurdum.

Suna’ya göre her edebiyatın bir mevsimi vardı. Kış geceleri büyük Rus romanlarına, yaz ayları Amerikan öykülerine, sonbahar tek başına Edip Cansever’e, ilkbahar ise Fransız klasiklerine ayrılmalıydı. İngiliz Edebiyatı mevsimsizdi tabii ki. O bütün bunları bir solukta arka arkaya sıralarken yerde dizi dizi duran sarı, yeşil, kahverengi kapaklı kitaplarına kayardı gözüm, o zaman bir huzursuzluk geçirdi yüzünden:

“Emel biliyor musun, bu kitaplar yakında yasaklanacak bu ülkede, o zaman hiç okuyamayacağız... Yani daha biraz vaktimiz varken... Bak mesela şu *Nikaragua* kitabı..”

Sonra birden susup çaresiz gözlerle yüzüme bakardı. Suna’nın kulaklarına da herkesin az çok duyduğu postal sesleri geliyordu.

Kısa sürede eski düzenimize dönmüş gibiydik, Suna sabahları erkenden çıkıp akşam Ankara sıcağı asfaltın altında yavaş yavaş uykuya çekilirken dönüyordu. Nereye gidiyordu, bütün günü nerede geçiriyordu?

Suna’nın geç kaldığı gecelerde, sokakta öldürülenlerle, trafik kazalarında ölenlerin birbirini izlediği akşam haberleri sonrasında huzursuzluğum artar, Suna’nın etrafa yayılmış kitaplarını karıştırıp, “7 Nisan 1917 tarihinde Bay Plehanov’a” yazılan mektuplarda Suna ile ilgili ipuçları bulmaya çalışır, merdivende ayak seslerini duyar duymaz da fırlardım yerimden.

Sonra bir çay koyup otururduk.

Bazen Hasan da gelir, ben yer minderlerinde *Tristram Shandy* çevirip, Suna bir kitaptan diğer kitaba atlarken, o

hemen hemen hiç konuşmadan masada oturup bir yandan “Grundrisse” okuyup, bir yandan da sigara içer, bazen de birdenbire hiçbir şey demeden çıkıp giderdi. Biz arkasından bakıp gülerdik, Suna “bu çocuk bizim hayatımızın yabancılaştırma efekti galiba” derdi. Ben “Suna’nın hayatındaki devamlılık olmalı bu Hasan” diye düşünürdüm, “sigara içmesi gibi bir şey.”

Temmuz ortalarında evde Brecht dönemi başlamıştı. Suna Nikaragua çalışmalarından yorgun düştüğü gecelerde birden ayağa kalkıp “Zeliha Berksoy” sesiyle Brecht’in bütün şiirlerini besteliyordu. Ben bir iki besteden sonra Suna’ya belli etmemeye çalışarak mutfaka, bulaşıkları yıkamaya kaçardım, Hasan kitabını okumaya devam ederdi.

Bir gece Suna’nın bir bestesinin arkasından bir alkış sesi duyuldu. Salona döndüğümde Hasan başını kitabından kaldırmış, Suna’yı alkışlıyordu. Bu arada Suna “işte Ekrem Bora, işte ben” diye bağırarak öteki odaya geçmiş, elinde ütü kordonuyla geri dönmüştü. Biz Hasan’la başlayacak şarkıyı beklerken Suna birden durgunlaştı, elinde, ağzına doğru mikrofon gibi tuttuğu ütü kordonu bana döndü:

“Emel. Hani hatırlıyor musun? Hani sokağa körler gelmişti.”

Hatırlıyordum.

O günden sonra artık yavaş yavaş anılarımızı karşılaştırmaya başlayacaktık. Sunalar’ın balkonu, bizim bahçe ve annelerimizin güzelliği konusunda hemfikirdik, ama bazen o kadar farklı şeyler hatırlıyorduk ki sonunda bir gün Suna, aslında bu yaptığımızın beyhude bir çaba olduğunu, anıların durağan şeyler olmadığını, biz değiştikçe anıların da değiştiğini anlatmaya koyuldu. Hasan’a göre Suna sonunda Platon’u takdir edebilmişti. Gülerdi Hasan’ın bu ani, ilişkisiz gibi görünen tespitlerine Suna.

Onların okudukları kitapları hayatlarının neresine yerleş-

tirdiklerini anlayamıyordum, ayrıca aralarında hemen hemen hiç politikadan söz etmiyorlardı. Gerçi Suna ile bizim aramızda bu yadırganmayan bir durumdu. Politika örtülü bir alandı aramızda, ama Hasan'la hiç tartışmamaları tuhaf görünüyordu gözüme. Hangi soruyu soracağımı bilemiyordum. Bir gün durup dururken "Suna, şu oligarşi ne demek?" desem aramızda yok varsaydığımız o gerçeğe bir yerinden girebilir miydim? Ya da "Suna, *Nisan Tezleri* ne güzel, ne romantik bir isim, Lenin yazmış ama adı sanki şiir kitabı gibi" desem...

Bir sabah Hasan'ın giderken masaya bir zarf bıraktığını gördüm. "Hasan'dan mektup var yine" diye neşeyle açıp okumaya başladı Suna. Okurken kendi kendisine söylendiğini işitiyordum, "yok artık daha neler" diyordu. Gidip yanına oturdum.

"Hasan sana niye mektup yazıyor?"

"Uzun hikâye."

"Merak ettim."

Suna mektubu uzattı:

"Merak edilecek bir şey yok, al oku istersen."

Mektubu uzatan elini ittim, Suna "pardon" deyip mektubu katladı ve anlatmaya başladı:

"Biz Hasan'la tartışmıyoruz, yani yıllardır kardeş gibi olduk. Hani kardeşler arasında bir teklifsizlik olur, ya da ne kadar uğraşsalar birbirlerini ciddiye alamazlar, işte biz de öyleyiz. Mesela biz Hasan'la birbirimize "tavır alamıyoruz", küsüyoruz biz. Eleştiri dalga geçmek demek aramızda, özelleştiri de birinin yaptığı bir hatadan sonra öbürüne bir süre daha iyi davranması. İşte böyle yazışınca daha ciddiymişiz gibi oluyor."

"Ama tartışmak önemli sizin için" dedim.

Suna önüne baktı.

"Galiba önemli olmasını istiyoruz."

“Aslında değil mi?”

Suna bir sigara yaktı.

“Bilmiyorum Emel, gerçekten bilmiyorum. Bir Şeylere yetiŐememekten korkuyorum ben sadece. Görmüyor musun? Hiçbir kitabı huzur içinde okuyamaz oldum neredeyse. Hayatı hiç bitmeyecekmiŐ gibi yaŐayamaz oldum, bir gün her Şey biter de o niversiteye giriş sınavının akşamında duyulan o boşluk hissine kapılırım diye korkuyorum. Herkes her Şeyi yeniden tanımlıyor, arkadaşlıklar da payını alıyor tabii bundan.”

“Hasan’la siz aynı gruptan mısınız?”

“Hayır” dedi Suna.

“Ben ne olucam Suna?”

Suna kalktı, boynuma sarıldı.

“Biliyor musun, zaten bitiyor bu iÇler. Ben diyeyim  gün, sen de üç ay... Oyun bitiyor, hava kararacak, ama “evli evine köylü köyüne” demeyecekler tabii. Bak bu kış kesin okuruz o uzun Rus romanlarını, inŐallah sıcak bir yerde oluruz. Pazen geceliklerimizi giyip otururuz akşamları tamam mı? *Oblomov* okuruz karşılıklı.”

Sonra omuzunda çantası çıkıp gitti Suna, her sabah Tuzluçayır gecekondularına gittiğini yıllar sonra öğrenecektim.

Ağustos - “Bir günün hikâyesi”

Bir cumartesi günüydü. Suna bir gece önce telefon edip yurttan kalacağını söylemişti, merak etmeyecektim. Sabah erkenden Hasan’la beraber kapıyı çaldılar. Geceyi kötü geçirmiştim, sabah uyandığımda da ağlamıştım. Onları birdenbire karşımda görünce birden anlamsız göründü o gece gözüme. Hayatımız devam ediyordu işte.

“Suna’ya bugün çarşı izni vermişler” dedi Hasan ciddiyetle, yan gözle Suna’ya bakıyordu bunu söylerken. Suna aldırmadı, “hadi giyin Emel çıkalım dolaşalım, insan içine karışalım biraz” diyordu.

Hasan kendi kendine mırıldandı:

“Her gün gördüğü proletarya insan değil sanki.”

Hep birlikte çıktık evden. Önümüzde beraber olacağımız bütün bir gün olmasının keyfi vardı üzerimizde. Ankara boşalmıştı sanki. Çehov’un Firs’i tek başına divanına oturmuş “Gittiler, hepsi gittiler” diyordu.

Bravo Dolfin’in önüne geldiğimizde “bu yıl bir espadril bile alamadım” dedi Suna, önce ona bir espadril alacaktık. Hasan siyah, ben lacivert diyordum. Suna “bu rengi ne zaman-

dır görmüyordum bak, özlemişim bayağı” diyerek bir çift mor espadril aldı.

Dedem’de kahvaltı ettik, yani peynirli ve patatesli poğaçalarını yiyip, bardak bardak çay içtik üzerine. Zafer Pasajı’nın önüne geldiğimizde neredeyse öğlen oluyordu. Pasaj’a girip kitapçılara bakabilirdik, ya da sinemada “Sanchez’in Çocukları” oynuyordu, ona gidebilirdik.

Suna’nın hallerinde yine tuhaf bir telaş vardı, önce şunu yapalım diyor, sonra ondan vazgeçiyor, yürüyelim derken birden “hayır taksiyle gidelim, çabuk varınız” diyordu. Kararsız adımlarla Sıhhiye’ye doğru yürürken Suna durdu birdenbire, bana döndü, sesine bir “ne var canım bunda” ifadesi vermeye çalışarak, sanki öylesine birdenbire aklına gelivermiş gibi sordu:

“Sen geldiğinden beri Gençlik Parkı’na gittin mi hiç?”

“Hayır” dedim başımla, gitmemiştim, gitmek için Suna’yı beklemiştim.

Suna Hasan’a döndü ve “dünyanın en büyük diyalog ustası Hasan” cevap olarak “şurdan bir otobüse binelim o zaman” dedi.

Parkın gözümüze yine dev gibi görünen büyük kapısından geçtik ve havuz kenarında gördüğümüz ilk çay bahçesine oturduk, ikimiz de onbir yıl önce hangi çay bahçesine oturduğumuzu hatırlamaya çalışmanın nafile olduğunu biliyorduk. Hepimizin yüzü suya dönüktü, çaylarımızı içiyorduk.

“Suna.”

“Efendim.”

“Sana bir şey soracağım.”

“Sor.”

“Annem o gün yeşil elbisesini mi giyinmişti?”

(Hasan dolaşmaya çıktı, bizim yüzlerimiz hâlâ suya dönüktü.)

“Evet.”

“Nerden biliyorsun?”

“Biliyorum işte. Senin annen yeşil, benim annem sarı elbisesini giyinmişti. Biz de senle kırmızı elbiselerimizi giyinmiştik.”

“Bizim kırmızı giyindiğimizi hatırlıyorum, annemin elbisesinden pek emin değildim sadece.”

Bir müddet sustuk ikimiz de. Oynayan çocukların bağırışmaları, çığlıkları geliyordu kulaklarımıza. Sonra Suna uzun bir yolculuktan döner gibi bana döndü:

“Annen ne kadar güzel bir kadındı. Ömer Dayım onu hatırlayıp boyunca unutamamıştır herhalde.”

“Ömer Dayın’ın annemle ne alakası vardı ki?”

Suna şaşkınlaşmıştı. Gözlerinde hem mahcup hem de nasılsık iki kere ikinin dört ettiğini bilmezsin diyen karmakarışık bir ifade vardı. Belli belirsiz kırılan kolumu tuttu:

“Bilmiyor muydun sen bunu?”

“Neyi bilecektim ki?”

“Aslında o zaman belki ben de bilmiyordum, ama sonra evde o kadar çok konuşuldu ki, bana ta o zamandan beri biliyormuşum gibi geldi hep.”

Suna’nın bundan sonra söylediklerini duymadım, korkunç bir haksızlığa uğramış gibiydim, yaralanmıştım, kızgındım. Yıllardır birlikte yaşadığım öyküye annemin bulduğu sonun yarım, babamın aradığı kurgunun ise bir yanılsama olduğu söyleniyordu bana. Benim oyuncularımin monologları, aslında benim sadece bir tarafını duymama izin verilen diyaloglardı. O Eylül gecesi aysbergin sadece herkesin gördüğü yüzünü görmüştüm ben, oysa gerçeği en çok hak eden ben değil miydim? Bir ölünün ihaneti kadar bir insanı yaralayan, güçsüzleştiren, çaresiz bırakan bir şey olabilir mi?

Suna’ya olabildiğince sakın davranmaya çalışıyordum.

Biliyorum Suna. Yine kırılan kolunun acısını inkâr eden, ağlamamak için dudaklarını ısırarak o çocuk gibiydim.

Hasan gelinceye kadar konuşmadan suya baktık. Hasan dönünce, önce durumu o kendine özgü yöntemle, bakışlarını hızla yüzlerimizde gezdirerek kontrol etti. Bıraktığı gibi olmadığımızı anlamıştı.

“Hadi yeter bugünlük Gençlik Parkı. Ağlama duvarı değil burası.”

Hiddetimi saklayamıyordum:

“Hasan, sen ne biliyorsun benim annem hakkında?”

“En az senin kadar güzel olduğunu biliyorum” dedi Hasan ve hatta göz kırptı.

Suna’yla önce birbirimize sonra Hasan’a baktık, Suna’nın ağzı gerçekten “açık kalmıştı.”

Hasan yıllar sonra kurtardığı o an, kurtardığı o gün için yine aynı ciddiyetle “Hayatınızın o mayınlı bölgesine girip, sizinle beraber havaya uçmaktansa o yavaşlığı göze aldım” diyerek bizi bir kez daha hayretten hayrete düşürecek, Suna ise ertesi sabah gitmeden önce masamın üzerine bir mektup bırakacaktı.

“Sevgili Emel” diye başlamıyordu, hiçbir hitap yoktu mektubun başında, Suna mesafe mi koyuyordu?

“Kuşkusuz hepimiz geçmişimizle, kendimizin bulduğu ya da bizim için bulunan öykülerimizle varız, her şeyi bugün kadar yarın da yanımızda taşıyacağımızı biliyoruz, belki bizim arkamızdan ‘onun bir öyküsü yoktu’ diye konuşamayacaklar, gün doldurur gibi yaşayıp çekip gitmeyeceğiz bu dünyadan, ama hep aynı acıyı da sürekli bir yük gibi omuzumuzda taşıyamayız, gücümüz yok, kaldıramayız. Bazen hayatı, yaşadıklarımızı sadece eski bir şarkıyı özler gibi özelesek ve çok sevdiğimiz bir plak gibi özenle tozunu alıp pikaba yerleştiresek.

Sevgili Emel, bana sormayacağını biliyorum ama ben yine de anlatacağım. Anlatacağım; çünkü o kısa yazdan ge-

riye kalan sadece senin kat kat giyindiğin mağrur bakışların, kimselere el sürdürmediğin yalnızlığın ve cilt cilt İngiliz romanlarının arkasına saklamaya çalıştığın yaraların değil. Sana ilk gün “acılarımızı karşılaştırmadığımı” söyledim, ama bu benim o kazayı burnum bile kanamadan atlattığım anlamına gelmiyor. Bugün sana bunu anlatamadım, anlattırmadın.

O altmışdokuz yazında iki küçük çocuk hayatın sihrine güvenlerini ve yaşlı bir kadın da oğlunu kaybetti. Dayım o akşam kayboldu ve bir daha geri dönmedi. Anneannem yıllardır belki oğlu bir gün tekrar döner diyerek yaşamına bir neden bulmaya çalışıyor. Annem, olan bitenin “yasal tek görgü tanığı”, kendisine hâlâ neden iki genç ve tecrübesiz insana sahip çıkamadığını soruyor. Gülerken, ağlarken, kızartma yaparken, o ikinci sessizliklerinde ya da bahar yağmurlarında acılarını hep yanlarında dolaştırdıkları bilinen iki kadınla beraber yaşamının, bir evde hep kapalı tutulan bir odanın varlığının ne anlama geldiğini anlayabilir misin?

Emel, biz o yaz hayatın, aşkın ve sokağın hiç bitmeyecek sandığımız bir oyun olduğunu düşlerken birdenbire ölmü gördük, birlikte gördük, ne gördüğümüzün ayırdına bile varamadan. Ne söylemeliyim? Sana elimde olmadan öğrendiğim gerçekler için beni affeder misin mi demeliyim?

Suna”

Akşam Suna gelecek miydi?

Masaya oturdum, o yazı dair her şeyi hatırlamaya çalıştım. Suna’nın dayısı nasıl bir insandı? Annem onu gerçekten sevmiş miydi? Ya o annemi? Ne zaman olup bitmişti bütün bunlar?

Annemin bütün ayrıntılarını ezbere bildiğim topu topu dört resmi vardı. Birisi hep yanımda, cüzdanımda taşıdığım vesikalık bir resimdi. Nikah muameleleri için çekirtmişler-

di. Onyediyedi yaşındaydı. Uzun saçları omuzlarından dökülüyordu, gözlerinin koyu yeşili siyah beyaz fotoğrafın gri tonlarından ancak belli belirsiz okunabiliyordu. Babam “aynaya bak, aynı yeşil” demişti o yeşilin tonunu sorduğumda.

“Annem bir hayal miydi?” diye sormuştum babama bir defasında da. Otobüsteydik. Bir fabrika bacasından çıkan dumanı, güneşin kızılığını, geçen arabalara bakan bir köpeği, o anı, herhangi bir şehirlerarası yolculukta benzeri binlerce kez tekrarlanan o sıradan anı, nedense belleğime kazıyıp, kendi kendime bir daha hiç unutmamaya söz verirken çıkmıştı bu sözler dudaklarımdan. O dumanın, o kızılığın, o köpeğin böyle, oldukları gibi bir daha asla hayatımda yer almayacaklarını düşünüyordum, annemin geri gelip gelmeyeceğini.

“Hayır” dedi babam, sadece kısa ve kesin bir “hayır.”

Annemle ilgili sorularımın yoğunlaştığı zamanlarda, babamın gözlerine bir endişe yerleşirdi, her sorunun arkasından hem yeni soruları bekler hem de onlardan ürker, sanki hem daha fazla anlatmak ister, hem de söyleyeceklerinden korkardı. Hatırlamaktan çok hatırlatmaktan, birbirimizi hatırlarken yakalamaktan korkardık. Biz sadece bir insanın bu dünyada yaşamaya devam etmesi için yetersiz iki neden değil miydik? Birbirimize bu güçsüzlüğümüzü hatırlatmamaktan ve bunu bildiğimizi belli etmemekten başka ne yapabiliirdik ki? O sürekli omuzlarımızda taşıyamayacağımızı söylediğin acının, hüznün hemen yanıbaşındaki utancı da anlayabiliyor musun Suna?

“İnsanlar ikiye ayrılır” diyordu Suna. “Görenler, görmeyenler. Ama görenler de kendi içinde ikiye ayrılır: Görüp görmezden gelenler ve gelmeyenler. Yalnız bu söylediklerimin insanın gördükleri karşısında ne yapacaklarıyla alakası yok. Yani görüp bir şey yapmayanlar da var, çünkü bu bir vicdan meselesi, yok yok aslında bir ahlak meselesi galiba. Hasan sen ne diyorsun bu işe?”

“Ne diyeyim Suna, sen öyle diyorsan doğrudur” deyip kasetleri karıştırmaya devam etti Hasan.

“Senin canın bir şeye mi sıkkın?” diye sordu Suna.

“Yooo... Doors’u arıyordum, sen nerde biliyor musun Emel?”

“O kaset sardı dün, ben de attım.”

“O zaman Suna’nın sorularına cevap olarak Ali Asker koyalım bari.”

“Bunu pratikte böyle yaparız diyeni arıyorsun değil mi?” diye sordu Suna, gülüyordu.

“Evet, senin ‘Kesintisizler’ kasedini arıyordum” dedi Hasan.

“Valla biz dünyanın en tuhaf milleti olduk. Doors bulu-

namayan evlerde Ali Asker aranıyor! Allahtan *Grundrisse*'yi kaybetmiyorsun Hasancım, kimbilir ne okurdun sen şimdi yerine.”

“*Anti-Dühring*'i okurdu” diye mırıldandım. Zafer Çarşısı'ndaki kitaplara bakarken bu kitabı gördüğümde Hasan gelmişti aklıma.

“Yok Emel yok, o gizli gizli senin *Lady Chatterley*'i okurdu.”

“Ya sen? Şu elindekileri bir elinden alsalar kesin Kemalettin Tuğcu'nun toplu eserlerini okursun sen.”

“E tabii okurum, sen de *Köprüaltı Çocukları*'nı okumuş olsaydın böyle kalpsiz kalpsiz *Grundrisse* okumazdın işte, hepimize bir yararın olurdu şurda.”

“Benim yararın üçüncü turda ortaya çıkacak.”

“İkinci turun bitmesine pek bir şey kalmadı zaten, hazırlan sen yavaş yavaş, kışı nerde geçireceğimiz belli değil.”

Suna'yla Hasan'ın birinci tur dediklerinin “12 Mart” olduğunu o akşam anladım, ikinci turun ise bitmesine sadece birkaç gün kaldığını anlamışçasına uzun uzun konuştuk o gece.

Gece yarısı sokağa çıktık, çıkarken kimliklerimizi unutmadık, ıssız sokaklarda, parklarda dolaşp fraksiyonlar arası duvar yazıları yarışması yaptık. Suna Dev-Yol, Hasan Halkın Kurtuluş'u, ben de IGD sloganlarını saydım. Neredeyse berabere kaldık.

Milli Kütüphane'nin arkasındaki tepeye çıktık sonra. Ben İstanbul'da gizlice çıkıp dolaştığım gecelerden söz ettim, yağmurda bir hayalet gibi kıyıda, banklarda oturmalarımı anlattım. Bir gece “bu yaşta bu kadar hasta olunur mu hiç?” diye söylenerek beni evime götürmeye çalışan o polisi, edebiyat öğretmenim Nursel Hanım'ı, anneannemi ve onlara değil bana, sadece bana inanan babamı, konulmayan teşhisleri, olmayan arkadaşları, sorulmayan soruları anlattım. Su-

na bazen siyah-beyaz, bazen renkli-sinemaskop bir film sey-
reder, bazen bir şiir okur, bazen de zor bir integral çözer gi-
bi yaşadığından söz etti. Hasan bu hayatın sandığımızdan da
basit olmasından korkuyordu.

Yirmi yaşındaydık ama önümüzde kucaklanması gereken
bir hayat olduğunun farkında bile değildik. Gelecekte çok
yaşadıklarımız önemliydi. Yaşadığımız her an bir anı olsun
istiyorduk. Biz ordaydık, vardık, önemliydik.

Sonra sustuk, sabah oluyordu. O ışığı, o rengi ve o huzu-
ru bir daha unutmayaacağımıza içimizden söz verdik. O gece
Ankara bizim olmuştu sanki. Sabah ise herkesin uyanacağı
başka bir şehir olacaktı. Tepeden inerken şehrin ıssızlığı, ve-
fası ve kendi halindeki şiiri ile vedalaştık.

Suna ile tekrar vedalaşmamıza ise üç beş gün kalmıştı. Bu-
nun o Oniki Eylül sabahının ertesinde olacağını hemen an-
lamayacaktık. Bize sonradan o günün Oniki Eylül olduğu
söylenecekti.

Suna “ben gitsem iyi olur Emel” diyor, eşyalarını toplu-
yordu. Birbirimizin yüzüne bakamıyorduk, sessizlik büyü-
yordu. Çocukluğumuzun çaresizliği geri gelmişti sanki. Ha-
yattan, adres almalarından, telefon numaraları vermelerden
habersiz çocukluğumuz nasıl ağlamaktan başka bir yol bu-
lamadıysa, cesur ama kırılgan gençliğimiz de başka bir yol
bulamıyordu. Masaya oturduk, sessiz sessiz ağladık. Sonra
Suna “benim ağlamam bitti Emel, seninki?” diye sordu. “Be-
nimki bitmedi” dedim.

“Suna nereye gideceğini söylemeyecek misin?”

“Işık’ın telefonunu yazıyorum buraya, sen de bana baba-
nın numarasını ver.”

“Hasan?”

“Hasan bir ara uğrayacak sana, şimdilik onu da bir süre
arama istersen.”

“Ben ne yapacağım burada?”

“Şu kitabı çevirirsin, *Tristram Shandy*’yi.”

“Bana - olaylara karışma, işine bak - mı diyorsun?”

Suna’nın gözleri kıpkırmızı olmuştu:

“Em-eeeeel.”

“Efendim Suna.”

Sesimin kırılganlığı belli olmuş muydu?

Suna çabuk çabuk konuşmaya başladı.

“Bu filmin de sonu kötü. Bak... Birimizden birimizin da-

ha az örselenmesi lazım ki, sonradan öbürüne sahip çıksın.

Bu iş ne kadar devam eder bilmiyorum, ama ben büyük ih-

timalle gidiyorum buralardan, hem de uzağa gidiyorum her-

halde... İnsanın döndüğünde birisini bulması kötü mü sen-

ce? Hem geçen sefer sen gitmiştin.”

“Ben gitmemiştim, götürülmüştüm.”

Suna’nın gözleri donuklaşmıştı ama yine de gülümsedi:

“Ben götürülmeyi beklemeden kendim gideyim diyorum

işte.”

“Ben sana gitme demiyorum ki Suna....”

Peki ne diyordum ben?

Suna uzun uzun yüzüme baktı. Söyleyeceklerini kafasın-

da sıralamaya, tartmaya çalıştığı o zamanlardaki gibi hare-

ketliydi gözleri.

“Emel, hayatında insandan çok roman figürü var, biraz

hayata karışmanın vakti gelmedi mi?”

“Ben hayatın içinde bu kadar olabiliyorum, yakından ta-

nıdığım her şeyden bir süre sonra nefret etmeye başlıyo-

rum, hem şimdi mesele bu değil. Sen gitmeden bir çay içe-

lim mi?”

“İçelim, bir de Bob Dylan dinleyelim”

Hangi şarkıyı dinleyeceğimizi biliyorduk.

Çayları getirdim. Suna’nın küçük bavulu kapının önün-

deydi. Kaseti koydum. Çaylarımızı içtik. Suna “kahvelerimi-

zi de sonra içeriz” dedi ve kalktı. Ona yeşil yağmurluğumu verdim, hafifti, yanında her yere götürebilirdi. Sarıldık, ben mutfağa gittim, kulaklarımı tıkadım.

Döndüğümde şarkı bitmişti, Suna yoktu.

Çocukların çocuk, yaz tatillerinin yaz tatili, pazarların pazar olduğu zamanlar artık kimselerin hatırlamadığı uzak bir ülkenin geçmişine ait gibiydi. Naylon poşetsiz bir homo sapiens tanımı mümkün görünmüyordu. Mevsimler, beklenen aylar, düşen cemreler yerlerini soğuklara, sıcaklara ve en kötüsü de toprak kokusu olmayan bir yağmura bırakmıştı. Yani kimse artık “pencereyi aç da toprak kokusu gelsin” demiyordu. Yüzlerinde tuhaf, her şeyi kanıksamış, anonim bir mutsuzlukla yürüyen bir kalabalığın doldurduğu Ankara Garı’nın elinden kavuşanların sevinci, ayrılanların hüznü alınalı yıllar olmuş, aklında Ümit Yaşar’ın dizeleleri nereye gideceğini bilemeden dolaşan delikanlıların, eteğini bir santim kısaltсын mı kısaltmasın mı diye uzun uzun düşünen genç kızların, çanak çömlek patlatan çocukların, yüzleri değiştirilen koltukların, muşambalı mutfak masalarının, trolleybüslerin ve dahası ikindi çaresizliklerinin ve aşkların üzerinden önce darbeler, sonra formika masalar, sonra megafonlar, sonra körüklüler, sonra kolej sınavları, sonra evde, durdukları yerde büyüyen hormonlu domates-

ler, sonra multi-vitamin hapları ve nihayet cep telefonları geçmişlerdi. Satır altları çizile çizile dikkatle okunan kitapların bilinen hayatları kimbilir hangi bodrumda, hangi yurt dolabının arkasında, hangi ormanda, hangi banyo termosifonunda son bulmuş, altları çizilen satırlar ise yurttaşlık bilgisi derslerinin, İç Anadolu bölgesinin tarım ürünlerinin, mitoz bölünmelerin, Paul Mauriat orkestrasının ve son yıllarda da Meg Ryan'lı filmlerin gittiği hafızanın talihsiz, karanlık köşelerinde kaderlerine ve can sıkıntılarına terk edilmişlerdi. Ucuz bilgelikler, Leo Buscaglia'lar, mutluluğu ya-kalamalar, frekansları tutmamalar, vizyonlar, aklın ve dilin yerini alırken hayatın Feng Shui'si, konkav pakua aynaları ile kurşun döktürüp bardak çektiren ve nazar boncukları ile hayatını idame ettirmeye çalışan insanların küreselleşmeye açılan kapısı olmuştu.

Hayatı boyunca bilinmeyen yerlere gidilip, bilinen yerlere dönüleceğini düşünen ve hep "sanki hiç ayrılmamışım gibi" diyeceği o anı hayal eden ben Ömer Ergün bu şehre ikinci dönüşümde her gün kendime soruyorum: Bu şehirde bulduğum ve yine bu şehirde bıraktığım masumiyetim şimdi nerede gömülü?

“... Ya öyle mi, bu film bizim için oynamıyor demek”

“Benim hayatım o filmdeki kadının, Lara’nın hayatına benzemiyor mu?”

Gülay bir an durup yüzüme bakmıştı. O an ne düşündüğümü anlamaya çalıştığını sanmıştım ama o hızla devam etti konuşmaya:

“O da sonunda o yaşlı adamla evlenmedi mi? Evlendi işte, sen de gördün.”

Gülay’ın sesindeki, yüzündeki, bakışlarındaki o meydan okumayı daha önce hiç gören olmuş muydu? Ben o meydan okumayı görebildiğimde artık yirmibeş değil kırk yaşındaydım, Gülay ise hep yirmidört.

Karlı günlerde, içinde senin olduğunu düşlediğim bir tramvayın arkasından Doktor Jivago gibi koşarken bulurdum kendimi, nefes nefese kalırdım. Böyle şeyler ilk defasında korkutur insanı, sonra sessiz sedasız hayata dahil olurlar, ölü bir sevgili gibi.

“Sen neden o yaşlı adamla evlendin, Gülay?”

“Aklında hep bu soru vardı, değil mi?”

“Hayır Gülay, aklımdaki tek soru bu değil” demek ister-

dim, “biz ne olacağız?” diye sorabilmek.

Anlatmıştı, bildiği gibi yaşadığı gibi anlatmıştı, çünkü Gülay için gerçek kendisiydi, aşk hissettiğiydi.

“Ben İzmirli’yim, orada doğdum. Babam komiserdi, sertti, korkardık ondan. Ablam kız enstitüsüne gitti, ama ben enstitüye gitmek istemedim, normal liseye gitmek istedim. Babam istemiyordu gitmemi, ama inat ettim, kız lisesine razı oldular. Ben ya öğretmen ya da eczacı olmak istiyordum, biliyor musun?

Lise sona başladığımda bir fizik öğretmeni geldi. Sınıftaki bütün kızlar fizik dersini iple çeker olmuşlardı ama onun gözü sadece bendeydi. Üç ay bakıştık, evli olduğunu biliyordum, iki çocuğu olduğunu da, ama ondan başka bir şey düşünemez olmuştum, gizli gizli buluşmaya başladık. Kabahatimin büyüklüğünü biliyordum, ama aşk diye bir şey de vardı, yani şimdiki gibi...

Karısı ve çocukları birkaç haftalığına memlekete gitmişlerdi, kaçmaya karar verdik. İstanbul’a gidecektik, arkadaşları varmış orda. Ben bir gece bavulumu hazırladım, garajlarda buluşacaktık, bütün gece bekledim orada, gelmedi.

Sabah eve döndüm, kaçtığımı anlamışlardı, bir odaya kapattılar, pencerelere tahtalar çaktılar, günlerce gecelerce “kim?” diye sordular, söylemedim, bir süre sonra ne kadar zamandır orada, o karanlık odada olduğumu bile bilmiyordum, ama karnımın büyüdüğünün farkındaydım. Annem de farkına vardı bir gün bunun. Babamın beni öldürmesinden korktu. Kendi elleriyle otobüse bindirdi beni, teyzemin adresini verdi elime, İstanbul’a doğru yola çıktım.

Bunları şimdi sana anlatıyorum ama bazen bunları hakikaten ben mi yaşadım, yoksa başka birisi mi diye şüpheye düşüyorum Ömer. Başkalarına da olur mu böyle şeyler? Hayatım sanki “iki film birden” gibi. Biri bitiyor, “on dakika ara” yazıyor ve hemen ikincisi başlıyor.

Gülay içinde kaynağı belirsiz bir ateş yanan yeşil gözlerini açmış yüzümde bir cevap arıyordu.

“Ben de dört ay önce Sen Jermen’de Sartre’in oturduğu sandalyelerde oturuyordum. Şimdi Ulus’ta Akman Pastanesi’nin bir köşesinde seninle birlikte oturmuş, bütün dünyadan gizlenmeye çalışıyorum, c’est la vie, Gülay, c’est la vie!”

“Ne demek istiyorsun?”

“Hayat bu diyorum canım, hayat bu... Hadi başlamışken devam et sen anlatmaya.”

“Elimde teyzemin adresi, Karaköy’den bir vapura bindim. Vapurun adı ‘Kurtuluş’tu, nasıl sevindim bir bilsen, belki benim de kurtuluşum olur bu dedim. Vapur dalgalar üzerinde sendeleye sendeleye ilerlerken, teyzeme her şeyi nasıl anlatacağımı düşünüyordum. Ağlıyormuşum, farkında değildim. Cemil Bey yanımda oturuyormuş, onun da farkında değildim. Beşiktaş’a yaklaşırken ayağa kalktım, bavulumu, ayaklarımı, hayatımı sürükleye sürükleye vapurdan inerken bir el dokundu omuzuma, Cemil Bey “sakın beni yanlış anlamayın” diyordu. Cevap vermeden yürümeye devam ettim, arkamdan geldi:

“Ben size yardım etmek istiyorum, edebilirsem şayet.”

“İşinize gidin, benim yardıma ihtiyacım yok.”

“O zaman niye ağlıyorsunuz?”

O zaman fark ettim işte ağladığımı, utandım.

“Nereye gidiyorsunuz? Yolumun üstündeyse bırakayım sizi, bu halde sokaklarda yürümeyin.”

Biliyorum, “sokakta karşılaştığı birisine nasıl güvenir insan” diyeceksin, ama güvendim işte, çarem yoktu ona güvenmekten başka. Günlerden aylardan sonra benimle insanmışım gibi konuşan ilk insandı Cemil Bey. Beni teyzemin kapısına kadar bıraktı, inerken de bir telefon numarası tutuşturdu elime, “olur ya, belki birine ihtiyaç duyarsınız” dedi. Ben onun kadar iyiliğini kimsenin gözüne sokmadan, hiç

sözünü etmeden, kendiliğinden, sanki dünyanın en tabii şeyiymiş gibi yapan başka bir insan tanımadım.

Teyzem şaşırdı beni kapıda görünce. Ağlamam orada da kesilmedi, olanları anlattım, seni burda bu halinle tutamam oldu teyzemin son sözü. Yetişkin kızları, oğulları vardı. Ertesi sabah sessizce evi terk ederken son kez yukarıya, pencereye baktığımda, arkamdan hızla kapatılan bir perde gördüm. Sonrasını biliyorsun işte.”

Biliyordum.

O gün pastanede bir müddet daha oturup sinemaya gitmiştik, yolda Gülay sormuştu birdenbire:

“Şiir sever misin sen? Ben çok severim, şiir defterim vardı, İzmir’de kaldı.”

“Severim, ben de yazıyorum şiir.”

“Bir tane okur musun bana?”

Okudum.

Bilseydim, ah bir bilseydim ki bu sana okuyabileceğim tek şiirdir, hiç o zaman, şimdi hatırlamak bile istemediğim o dizeleri okur muydum sana? Gençlik bazen aşka ne kötü, ne hoyrat davranır.

O sinemayı arıyorum Ankara’da. Yok. Bir sürü şekilsiz binalar yapılmış yerine. Kulağıma fısıldıyorsun Gülay:

“Biz şimdi yok mu olduk ya öyle mi, bu film bizim için oynamıyor demek.”*

Ne olurdu sanki o gün sana başka bir şiir okusaydım. Mesela deseydim ki:

Yokluğun her dakika ölüm demek gitme kal,
Hasretim daha yüz yıl dinmeyecek gitme kal**

O zaman belki de hiç gitmez miydin, Gülay?

(*) “Ne Demek”, Ümit Yaşar Oğuzcan.

(**) “Yokluğun Her Dakika Ölüm Demek Gitme Kal”, Ümit Yaşar Oğuzcan.

Aşkın dili Türkçe'ydi

Balıkçı kazağını çıkarıp, kısa kollu gömleğimi giyinmiştim. Devrimin ve aşkın Türkçe'sini bulmaya çalışıyordum. Devrim, aradığım yerde, her gün bakanlıklara diye çıkıp gittiğim üniversitelerde, aşk ise hiç ummadığım bir yerde, trolleybüs hızında giden bir hayatın köşesinde yaşayan o sokakta karşıma çıkmıştı.

Gülay, sen hayatımda gördüğüm en güzel kadındın. Çantayı her an düşürecekmiş gibi, sanki sana ait bir şey değilmişçesine tutan ellerinin ürkekliğini, gözlerimin içine bakarken bile uzakları arayan bakışlarını bir kez daha görüp; titreyen, insana, daha duyulmadan tuzla buz olup dağılıverecekmiş gibi gelen sesini bir kez daha duymak için, attığım her adımın bir serüvene dönüştüğü o altmışdokuz yazından belleklerde benden geriye kalanları görmek için döndüm buralara.

Ya Suna ve Emel. O odada çocuklukları, çaresizlikleri ve bir ölümle baş başa bırakıp gittiğim o iki küçük kız beni ve hayatı affedebilmişler miydi? Beni ve seni, bizi, anlayabilmişler miydi? Nasıl büyümüşlerdi, hayatla başa çıkabilmiş-

ler miydi yoksa çok mu incinmişlerdi?

Önce günlerce Emel'i aradım. Evden her çıkışımda benle nerdeyse tekrar tekrar vedalaşan annemden de gizlemeye çalışarak arıyordum Emel'i. Aradan geçen otuz yıl annem için hiç yaşanmamış gibiydi. Beni sadece bilinen, uzak bir yolculuktan geriye, eve dönmüşüm gibi, sorgusuz sualsiz bağrına basan annem uzun uzun yüzüme bakıyor "çok özledim oğlum" diyor, "nerelerdeydin?" diye hiç sormuyor, "şimdi neler yapıyorsun?" diyordu.

Soracağı bütün soruların yanlış olmasından korkuyordu annem. Emel'den söz etmedim ona.

Telefon rehberinde bulunan bütün "Kurtaran" numaralarını arayıp, Emel'in evde olup olmadığını soruyordum. Yoktu. Sonra o tuhaf gerçek yine aklıma takılıyordu: Emel şimdi otuzyedi yaşında olmalıydı. Otuzyedi yaşında bir kadını arıyordum ben ve hâlâ bir babanın telefona çıkmasını bekliyordum.

Buralarda değişen sadece sokaklar, sokaklardaki insanlar ve konuşulanlar değildi. Evde yeni hallerini hiç görmediğim, ama çoktan eskimeye yüz tutmuş koltuklara, masalara, büfelere baktığımı gören annem beni eski odama götürüp "bak senin eşyaların buradakiler, dönünce her şeyi yabancılama diye hepsini buraya yerleştirdim" diyordu. Ağbimle eski bir fotoğrafı çıkarıp, yerine çerçeveye yerleştirdiğimiz Beatles resmi bile duruyordu duvardaki yerinde, sararmıştı ama annemle birlikte beklemişti.

Dönüşümden dört gün sonra "Emirgan'a gidelim" dedi annem, ürktüm bir çay bahçesinde iki yalnız ve yaşlı insan gibi oturmaktan. "Olur" dedim yine de.

Uzun uzun denize baktık, annem kahvesinden bir yudum aldı, bir anlık bir korku, bir umut karışımı dalgalandı, gitti geldi gözlerinde. Yutkundu:

"Ömer sana bir şey soracağım oğlum."

“Sor anne.”

“Kaç gündür sorayım diyorum ama sakın yanlış anlama.”

“Sor.”

“Hiç evlenmedin mi oğlum, karın çocukların olmadı mı?”

“Yok anne, evlenmedim.”

Tekrar denize döndü annemin bakışları. Bir şeyler aradım söyleyecek, onu bir parça olsun sevindirecek. Gülay’ın hayatla aramda değil de, bizzat hep yanımda olduğunu anlamazdım ki ona. Belki evimden söz edebilirdim, şöminemden, az ilerideki parktan, belki Madam Litvak’tan. “Ama....” diye başladım söze.

Annem yüzünü çevirmeden mırıldandı:

“Olsun oğlum, geldin ya, önemli olan bu, hadi gidelim artık evimize!”

Boğaza akan araba kalabalığına çıktık tekrar.

“Ne kadar çok araba var anne” dedim.

“Araba çok ama insan kalmadı” dedi annem, sonra bu sözlerinin yüreğime saplanmasından korkup, telaşla ekledi:

“Yani benim akranlarımdan diyorum, siz gençsiniz daha!”

Ben gençtim daha, annem hayatı bir köşede durdurup, beni bekletmişti, hep bir adımını onun eşiğinde tutmuş, ama ne inmiş ne de binmişti. Ağbim emekli olmuştu, karısı, çocukları vardı. Tülin Bursa’da oturuyordu, kocası ve çocuklarıyla beraber. Ablam Ankara’da. Suna’yı soramıyordum. Annemin, kaç çocuğu varsa o kadar da hayatı olan annemin, her şeyi zamanı gelince anlatmasını bekliyordum.

Suna’yla Emel’i seyrederdik Gülay’la. O Bahçeli Köşk’ün köşesinden, ben ablamların balkonundan. Birbirlerine gülümsemelerini, konuşmalarını, her gün yeni bir oyunun içinde kurmaya çalıştıkları hayatı seyrederdik. Suna’nın in-

celeyen, Emel'in izleyen bakışlarından konuşurduk. Suna'nın simsiyah, hiçbir yana yatmayan saçları, Emel'in uysal buğday sarısı saçlarına karışır, yere serdikleri kilimin bir ucunda tokyolarını çıkarmış iki ince ayak, diğer ucunda ise bir çift kırmızı rugan ayakkabı görünürdü. Sonra iki yüz başlarını yerden kaldırır bilinmeyen bir dilde konuşmaya başlardı.

“Ne kadar ayrılar birbirlerinden, ne kadar farklılar değil mi?” demişti Gülay.

“Tabii, birisi benim soyumdan, öbürü senin” diye cevaplamıştım. Nedense gücenir gibi olmuştun bu cevabıma. Böyle zamanlarda başını önüne eğerdin, ama ben yine de dudağının ucundaki o buruk gülümsemenin orada olduğunu bilirdim, sen de onu saklamak için eğmezdin başını zaten.

Sen bana bir savaşta kahramanca dövüştüğü halde, sırf ordusu arkasından gelmediği için barış masasına oturmak zorunda kalmış, yenik bir komutanı hatırlatırdın Gülay. Aşkını savaş meydanlarında bırakmış gibiydin ve ben seni o coşkulu, o heyecanlı, o hayatın gürül gürül aktığı meydana tekrar götürmek istiyordum. Sense bana hep “hayat değil huzur” demek istiyordun ama diyemiyordun. O aşk Ankara’da yaşandığı için mi öyle demek istiyordun?

Seni hayalimde, bildiğim bütün şehirlere götürürdüm. Diyelim ki sen bir öğle vakti, İstanbul’da İtalyan Merdivenleri’nin başında olurdun. “Mesela aylardan Temmuz olurdu”, parlayan güneş betonu kavururdu. Ben merdivenleri sana doğru yavaş yavaş çıkardım. Ben hayatım boyunca senin için o merdivenleri çıkmaya razı sana bakarken, sen saatine bakar, “geç kaldın Ömer” derdin.

Montparnas’ta bir cumartesi akşamı bir sinemadan çıkar ve bir mayıs akşamı esintisinde hafifçe ürperirdin, omuzlarında o beyaz orlon hırkan olurdu, hemen bir sigara yakardın. Ba-

zen Jim ve Jules'i seyretmiş olurdun, yüzünde düşünceli bir ifade olurdu, sigarandan bir nefes alır, köşedeki kafeye girerdin. Bazen de Şerburg Şemsiyeleri'ni seyretmiş olurdun, o zaman sinemanın önünde durup, biraz da etrafı seyreder, "demek hayat bu kadar basit ve güzelmış" deyip gülümser, karşıdaki krepçiye gitmek isterdin. Karşıdan karşıya geçerken gözün önce bana sonra köşedeki saat kulesine takılırdı, yüzüme "ne kadar geç olmuş yine Ömer" der gibi bakardın.

Biliyorsun ya, ben bazı filmlere iki kere giderim, ilkinde yalnız giderim, ikincisinde ise seninle beraber gideriz, filmlerde kendi hayatlarımızı arar buluruz, karanlıkta yok oluruz. "Özel Bir Gün"de sen Sofia Loren olursun, ben Marcello Mastroanni. O bir güne sığdırılan aşkı görüp "bizim hiç olmazsa bir yazımız oldu" diye düşünür seviniriz ve o sevinçle ayrılırız birbirimizden sinemanın önünde. Kimbilir ne zaman yine birlikte yeni bir film göreceğiz, bilemeyiz.

Bazen kimsenin buluşmadığı havalarda, kimsenin buluşmadığı saatlerde sözleşiriz. O saatlerde hayat kendisine gelir gibi olmuştur. Sokaklarda okulu asan gençler, yaşlılar, işsizler ve âşıklar olur. Başlayan bir aşkı görür görmez tanırız gözlerinden, ola ki eğer ben görmemişsem incecik ellerinle koluma dokunup, başınla o yöne doğru işaret edersin, havada gelişigüzel, anlamından öte sadece söylendiği için önemli olan sözcükler uçuşur, avucunu açıp o sözcüklerden bir avuç toplayıp bana uzatırsın, o yazda, Ankara'da anlatamadıklarını başka bir aşkın dilinde anlatırsın.

Biten aşkları da seyrederiz birlikte. Kimi zaman bir aşk o kadar bitmiştir ki, bir kadeh şarap bile içilmez, çarçabuk birer kahve söylenir aşkın üzerine. Gözlerde hayal kırıklığı bile yoktur. O günlerde yüzünden, bilmediği bir dilde acılarını anlatmaya çalışan göçmen bir kadının çaresizliği okunur, gözlerinin yeşili sönen bir yangından geriye kalan evler kadar boş ve kimsesizdir. Bir aşkın bitmesinin onun hiç ya-

şanmadığı anlamına gelmediğini anlatmak isterim sana, ama ancak birkaç kırık dökük sözcük dökülür dudaklarımdan, başladığıma pişman olurum.

Sana “çocuklar evlerine gittiler, çanak çömlek patladı ve aşklar da değişti” diyemem ki Gülay.

İstanbul’a dönüşümün yedinci gününde, sabah uyandığımda annem başucumdaydı. Gözlerimi açmadan onun varlığını içime çektim, kendimi yirmidört yaşında hissettim. Gözlerimi açınca, suçüstü yakalanmış gibi kalkıverdi annem ayağa.

“Oğlum, artık ağbinlere, ablanlara falan haber versek döndüğünü.”

“Birkaç gün daha böyle otursak anne, sonra ararız herkesi.”

“Sen nasıl istersen” dedi annem, gözlerinde yine yanlıştır bir şeyler söylemenin endişesi çıktı odadan. Madam Litvak’ın bakışları üşüştü Gümüşsuyu’ndaki unutulmuş odaya.

Monmartr’da küçük bir dairede oturuyordum. Belediye’de yarım gün sosyal danışman olarak çalışarak aldığım mütavazı maaşın, kirasına ancak yettiği, küçücük iki odalı bir çatı katı. Bu evin Paris’teki çatı katlarının, bir zamanlar isyanla birlikte iliklerime işleyen romantizmini canlı tutan tek şeyi şöminesiydi. İki koltuk duruyordu şöminenin önünde, yazın gelmesini hiç istemiyor, uzun, sessiz kış gecelerinde senin karşımdaki koltukta oturmanı seyrediyordum. Soluk soluğa çıkmış oluyordun merdivenleri, ayak seslerini duymaz mutfağa koşuyor, çayın altını yakıyordum. Bazen saçlarını eskisi kadar sıkı sıkıya topuz yapmıyor, bir iki küçük tokayla tepende tutturuyordun. Sadece o “ten rengi” dediğin çoraplardan giyiniyordun, bacaklarında yok gibi duruyorlardı. Sahi sen kışın neler giyinirdin Gülay? O An-

kara'daki altmışdokuz yazının sığağında, tiril tiril, yeşil elbiseler giyen o kadın kışın neler giyinip çıkardı sokaklara? Uzun kollu elbiseleri yakıştıramazdım sana, açık kahverengi, koyu kahverengi, gri olsun istemezdim üzerinde, hep yeşil bir hırka olsun isterdim, bir de üzerinde küçücük çiçeklerin uçtuğu bir etek.

Böyle bir Mayıs sabahında uyandım Monmartr'daki yatağında ve anladım ki Gülay, ben ölmek istiyorum. Bir pazar sabahıydı, nöbetçi bir eczane buldum, "uykusuzluk çekiyorum" dedim genç eczacıya. "Reçetesiz bir şeyler veremez misiniz?" İlaçlar cebimde bir kafeye gittim, soğuk sabah serinliğinde oturup, sokaktaki pazar sessizliğinde bir kahve söyledim. Bütün kış dinlenen güneş, artık yepyeni bir hayata başlamaya karar vermişçesine pırl pırl parlıyordu, kaşkolumu çeneme doğru çektim, mutluydum, ölmek istiyordum.

Apartmana girdiğimde giriş katında oturan yaşlı kadın merdivenleri siliyordu. O zayıf sinirli, çökük yüzü, bir iskeleti andıran damarlı elleri kaç yıldır hayatımdaydı? Bir insan bunca yıldır hayatımızda olup da geride hiçbir iz bırakmadıysa buna bir sorumlu aranmalı mıydı?

Sessizce selamlaştık, henüz sildiği yerlerin üstüne basmamaya çalışarak merdivenlere yöneldim ve beklenmedik, ince, zayıf bir ses duydum arkamdan:

"Mösyö, bir kahve içmeye davet etmek istiyorum sizi çoktandır."

Düzgün ama aksanlı bir Fransızca'yla söylemişti bu sözleri, yabancı olduğunu hiç düşünmemiştim yaşlı komşumun. Bu beklenmedik davet karşısındaki şaşkınlığım, apartman aralığının o loş karanlığında bile yüzümden okunuyor olmalıydı ki özür diledi hemen:

"Bağışlayın teklifsizliğimi, Mösyö. Siz de yalnızsınız, biraz sohbet ederiz diye düşünmüştüm ben."

Üzülmüştüm, çünkü o ifadesiz, sinirli yüz bu sözleri söy-

lerken yumuşamış, küskünleşmişti, annemi görür gibi olmuştum o yüzde. Telaşla yanına gittim.

“Tabii.. Ben şaşırdım sadece.. Memnuniyetle.. Siz bana gelmemin ne zaman uygun olduğunu söyleyin, Madam.”

Bir gülümseme yayıldı yüzüne, çölde bir vaha gibi.

“Öğleden sonra üç uygun mu sizin için?”

O saatte ölmüş olabilirim, söz vermek istemiyorum mu demeliydim? “O zaman öğleden sonra görüşmek üzere” dedim ve tekrar merdivenlere yöneldim.

Koltuğuma oturduğumda ağlıyordum. İnsan tam öleceği gün birilerine bir sözler de verebiliyormuş demek ki Gülay, olmayacak bir şey değilmiş bu.

Madam Litvak’ın küçük oturma odasına girdiğimde, yüzüme ıslak bir yalnızlık çarpacak sanıyordum, ama sadece ve sadece eski bir pikapta çalan canlı bir melodi doldu kulaklarıma. “Klezmer” dedi yaşlı kadın. Hep üzerinde gördüğüm solgun renkli ev elbisesini çıkarmış, kırmızı, gece kırmızısı bir elbise giyinmişti.

“Elbiseniz çok güzel, Madam” demek isterdim ama sustum. O ise ne düşündüğümü anlamış gibi kızardı, elini kırışıklarla dolu boynuna götürdü, yarım bir gülümseme vardı ince dudaklarında. Duvarda asılı olan fotoğraflara kaydı gözlerim, o da gözleriyle bakışlarımı izledi.

Onların da zamanı gelecekti.

“Sizin daireniz biraz daha küçüktür buradan, gerçi en son 1946’da görmüştüm orayı, herhalde değişmiştir o zamandan beri, ama şöminesi hâlâ duruyor, değil mi?”

“Evet, duruyor. Galiba o yüzden bir türlü kopamıyorum buradan.”

“Evet, ateş güzeldir, canlandırır insanı, düşüncelerini, anılarını diri tutar.”

Güldü sonra:

“Ah aldırmayın siz benim bu saçma sapan konuşmalarıma, kahvenize süt ister misiniz?”

“Hayır.”

Odada iki koltuk vardı, pencerenin önüne karşılıklı yerleştirilmişti. Bir duvarda, pikabın durduğu büfenin hemen üzerindeki duvarda büyüklü küçüklü siyah beyaz fotoğraflar asılıydı. Küçük bir kitaplıkta tanıdık birkaç isim ilişti gözüme. Almanca kitaplardı çoğu.

Madam Litvak kahvelerle döndüğünde kitaplığın önünde buldu beni. Kahvelerimizi alıp pencerenin önündeki koltuklara oturduk.

“Alman mısınız?”

“Bilmiyorum, siz nerelisiniz?”

“Türk’üm”, bir an duraklayıp ekledim hemen, “evet, evet. Ben Türk’üm, eminim bundan.”

Madam Litvak gülümsedi.

“Ben Almanya’da doğdum büyüdüm, Berlin’de. İkinci Dünya Savaşı patlamadan ülkemden çıktım. Kadınlar topraklarına bağlı olurlar aslında ama.. Ana dilim Almanca benim, bundan hiçbir zaman şüphe duymadım.”

“1946’dan beri Fransa’dan ayrılmadınız mı? Dönmek istemediniz mi geriye?”

“Hayır, hep burada, bu evde yaşadım, hiçbir yere gitmedim, hiçbir şeye dönmek istemedim.”

Elini tekrar boynuna götürdü Madam Litvak. Hareketlerinde tuhaf bir gençlik vardı, kullandığı dilde de. Gözlerinin güzelliğini, derinliğini ise ilk kez fark ediyordum. Duvarda asılı fotoğraflardaki genç kızlardan birisi oturuyordu şimdi karşımda.

“Birini mi beklediniz?”

Bu soruyu sormaya nasıl cesaret edebildim, bilmiyorum, ama Madam Litvak şaşırmış ya da alınmış gibi görünmüyordu.

“Evet, bekledim. Siz de hep yanınızda bir gölgeyle geziyor gibisiniz, belki de o yüzden sordunuz bu soruyu. Sizi yıllardır seyrediyorum ben. Sakın beni yalnızlıktan, can sıkıntısından komşularını, eve ne zaman girip çıktıklarını, kimlerle düşüp kalktıklarını takip eden yaşlı bir kadın sanmayın, buraya yıllardır kimseyi davet etmedim ben. Bazı ruhlar kardeşir, nerede karşılaşırlarsa karşılaşınsınlar birbirlerini tanır- lar, sizinle bu yüzden konuşmak istedim galiba. Kimden ka- çıyorsunuz siz?”

“Şey Madam Litvak. Ben buraya neden geldim bilmiyo- rum, hayata bırakmak istedim galiba kendimi. Anlıyor mu- sunuz? Ben.. ben kendimi hayata bırakmayı özledim, onun için geldim size. Birisinin benim için bir fincan kahve yap- masını özledim, birden bastıran bir yağmur gibi öylesine oturup konuşmayı.”

“Biz kaplumbağalar soyundanız Mösyö, tarihimizi hep sır- tımızda taşırız. Ne kadar gizlemeye çalışırsak çalışalım o hep sırtımızdadır, başımızı içeri çeker dururuz, ama o hep görü- nür. Benim anlatacak bir şeyim var elbette, ama bu sadece otuz yıllık bir bekleyiş. Sadece ve otuz yıl sözcüklerinin böy- le gelişigüzel arkaya arkaya kullanılması ne kadar ürkütücü değil mi? Siz bana kaç yıldan söz edebilirsiniz?”

Yedi yıl olmuştu. O yağmurlu Eylül gecesinde Ankara so- kaklarında yaralı bir hayvan gibi koşmamla, kendimi bir Paris treninde bulmam arasında geçen zamanı hiçbir za- man hatırlayamadım. Trende, yolculuğun sonlarına doğru “Ben Ömer Ergün” dediğimi hatırlıyorum kendi kendime. Sonra bir Paris kışına iniyorum, Nedim’e gidiyorum. Ne- dim bir hastaneye yatırıyor beni, neden döndüğümü soru- yor defalarca, cevap veremiyorum, sonunda vazgeçiyor sor- maktan, bir süre sonra da arayıp sormaktan. Emanette unu- tulmuş bir bavul gibi hissediyorum kendimi. Bir yolculuk-

tan öbür yolculuğa sürüklenen ama eve varıldığında yokluğu hissedilmeyen, hissedilse de peşine düşülmeyen, sıkı sıkıya kapatılmış bir bavul gibi. Şimdi Madam Litvak bu bavulun kilitlerini zorluyor. Ayağa kalkıyorum, kahve için teşekkür ediyorum. Elimi uzun uzun sıkıyor Madam Litvak, “bugün benim doğum günüm, beni yalnız bırakmadınız” diyor, sözlerinin geri kalanını bir yana doğru hafifçe eğilmiş boynundan, gözlerinde otuz yıl öncesinden kalan bir vedanın izlerinden ve oturma odasından antreye taşan keman sesinin bilinmeyen bir zamandan gelen mesafeli melankolisinden okuyorum.

Hızla merdivenleri çıkıyorum, gözden kaybolmak istiyorum, ama Madam Litvak’ın kayıp bir bavulu sormak için tekrar emanetçiye gideceği günü de korku ve sabırsızlıkla bekliyorum.

Kahvaltıda bir an anneme Madam Litvak’ı anlatmak istesem de vazgeçiyorum, onu kendisinin yerine koyduğumu sanır belki, kırılır. İşimden bahsediyorum anneme, o beni hep bir üniversitede hoca olarak hayal edermiş, biraz hayal kırıklığına uğruyor sanki ama belli etmemeye çalışıyor, bütün bunlara rağmen son bir umutla sormaktan da kendini alamıyor:

“Ama işini yaptın gene de değil mi? Okuduğun şeyin işini yaptın?”

“Tabii” diyorum.

Madam Litvak çıkmıyor bugün aklımdan, onun, hayatını kazandığı Fransızca-Almanca tercümeler arasında bekleme-ye adanmış hayatını düşünüyorum yine.

O gün evime çıktığımda o sabah her tarafımı saran ölmek isteğinin önemini kaybetmesinin huzursuzluğu vardı üzerimde. O Eylül akşamında, sen de herkesin boşa gittiğini düşündüğü bir hayatı inatla yaşamak isteyen böyle bir insanla

karşılaşamaz mıydın Gülay? Bana seninle yaşamayı Madam Litvak öğretti, “giden bir sevgilinin ne yaşadığını ne de öldüğünü düşünmeli geride kalan, ihtimaller aşkı öldürür, gittiğini bilmek yeter” diyerek.

Madam Litvak beni ikinci kez evine davet ettiğinde yaz ortalarıydı. Güzel bir akşam üstü, balkonuna taşıdığı masasında oturmuş, okuyordu. Eli boynundaydı yine. Yüzünde belli belirsiz bir tebessüm vardı. Başını kitabından kaldırdı ayak seslerimi duyunca:

“Sizi bekliyordum, bir daha hiç kapımı çalmadınız”

Ben balkona yaklaşırken “sakın size kırıldığımı düşünmeyin” diye devam etti.

“Hayır Madam Litvak, öyle düşünmedim. Vaktim olmadı. Ama şimdi davet ederseniz gelirim”

“Hadi o zaman” diyerek balkonda genç bir kız gibi seke seke kayboldu.

Şurup gibi bir hava vardı o akşam Paris’te ve ben kendimi Madam Litvak’a ve onun öyküsüne hazır hissediyordum.

Hava kararırken başladı Madam Litvak anlatmaya.

“Beklemek her geçen gün, her geçen ay ve hatta her geçen yıldan sonra daha da kolaylaşır. En zor geçen ilk altı aydır. Özlem vardır çünkü. Bir yıl sonra iş işten geçti sanılır, özlem yerini yavaş yavaş öfkeye bırakmaya başlasa da ikisi arasında gider gelir insan, en çok da onurunun kırıldığını düşünür. Sonra özlem ve öfkenin üzerine bir küskünlük bulutu gelip çöker. Yağmuru beklemeye başlarsınız, bir yağsa her şey yeniden başlayacaktır, ama yağmaz o yağmur. Bir yıl, beş yıl, on yıl.. Bir de bakarsınız ki beklemek bir din, bir ibadet olmuştur, sanki onunla doğmuş gibisinizdir, adınız kadar size aittir.

Arkadaşlarınız önceleri şefkatlidir, atlatacağınızı düşünüp anlayışlı davranırlar, dinlerler, sorarlar, ‘bir haber var mı?’ derler. Sonra ufak tefek kızgınlıklar başlar, ‘değmez unut’

derler, otuzunuzda hâlâ gençsinizdir, hâlâ birileriyle tanıştırılırsınız. Nihayet bir gün onlar da bırakırlar peşinizi. Herkes nerede yaşadığınızı, ne yaptığınızı bilir, telefon numaranız da değişmemiştir ama sizden başka hiç kimsenin bu bekleyiş için gücü kalmamıştır.”

Madam Litvak'ın gözlerine baktım. Anlatacağımı anlamıştı. O akşam seni ilk kez anlattım. Anlatırken Madam Litvak'ın göğsünde ağladım Gülay. O günden sonra ilk kez ağladım, tekrar insan olmaya başladım.

Madam Litvak anlatıyor

“Ben çok mutlu bir çocukluk geçirdim. Bu sözlerin kulağınıza ne kadar klişe geldiğini biliyorum, ama o resimli çocuk kitaplarındaki aileler gibi bir aileydik biz. Beni her gün okula bırakan bir baba, her gün okuldan alan bir anne. Tek çocuktum. Berlin’de oturuyorduk, bakın şu sol köşedeki resimde gözleri pırıl pırıl parlayan çocuk benim. On yaşındaydım o resim çekildiğinde, 1933 yılının baharında. O yıldan sonra ayların, mevsimlerin, hatta yılların nasıl geçtiğini hatırlamıyorum. İnsanın hiçbir şey yapmadan akşamı ettiği, karanlık bir gün gibi geçti o yıllar. Yahudi olduğumuzun her gün daha çok farkına vardığım, babamın giderek çöken omuzlarını, annemin donuklaşan bakışlarını, çevremden birer ikişer yok olan arkadaşlarımı çaresizce izlediğim yıllar. 1939 yılında İngiltere Yahudi çocuklarını kabul etmeye başladı, ama sadece çocukları. Bir trende buldum kendimi, babam ‘fazla düşünmeye gerek yok’ demişti. Annem getirdi beni tren istasyonuna, babam o sabah odasından çıkmamıştı. Annemin giderek uzaklaşan yüzündeki o ebedi vedayı, yıllar sonra onu bir daha göremeyeceğimi öğrendiğim gün fark et-

tim. Bir bakış her zaman o anda yerini bulmuyor, ancak onu kaybettiğiniz zaman ne dediği şekilleniyor kalbinizde. Söylenmeyen, söylenemeyen sözleri yıllar sonra, bir anlık bir ürperti gibi fısıldayıveriyor o bakışlar kulaklarınıza. Trenlerden, kapı aralıklarından, vapurlardan geri kalan ya da en kötüsü uzaklaşan bakışlar. Kimin önce başını öte yana çevirdiğini anlıyorsunuz.

Culross diye bir kasabaya götürdüler beni. Bir ailenin yanında hizmetçilik yapmaya başladım. İngilizce bilmiyordum, okulda Fransızca öğrenmiştim. O küçük kasabada konuşabileceğim tek bir insan yok sanıyordum ki Jan çıktı karşıma. Jan ülkesinden kaçmış genç bir Fransız'dı, yalnız hissetmiyordum kendimi artık, her gün buluşuyorduk. En başlarda o Paris'e, bense Berlin'e döneceğim günü bekliyordum. Günlerimizi o küçük kasabanın ıssız kıyılarında oturup bizi almaya gelecek bir gemiyi hayal etmekle geçirirdik, mektuplar yazar cevaplarını beklerdik. Aşkın binbir türü vardır herhalde değil mi? Ama savaşa meydan okuyanını yaşamak çok kolay değildir. Gelmeyen haberlerin, gelmesi istenmeyen haberlerin, acıların, aşağılanmaların ve ölümün dünyada kol gezdiği zamanlarda, toz toprak arasında herkesten gizlenmiş bir gülü koklar gibi gelir aşk, onun dışındaki her şey kaderdir. Savaş bir kabus, aşk ise hayattır. İşte bunları konuşurduk Jan'la. Bir gün 'hadi gidiyoruz' dedi bana. Paris bizi bekliyordu, bize ihtiyacı vardı. Hiç tereddüt etmedim.

Jan Paris'te arkadaşlarıyla buluşuyor, gece gündüz çalışıyordu. Benim sokağa çıkmam tehlikeliydi. Şimdi sizin oturduğunuz dairede günlerce gecelerce onu bekledim, yazıları çoğalttım, bazen her bildiriye tek tek yazıyordum, tuhaf, tarif edilemez bir mutluluk duyuyordum bunları yaparken, kimsenin bilmediği bir kitabın baş kahramanı gibi hissediyordum kendimi.

Paris kurtulduğunda, Jan'ın o yalnız İngiliz kasabasında bile bana bakarken gözlerinde parlayan ateşi aradım, yerinde duruyordu, mutluydum, o gözlerdeki gölgeleri görmüyordum. Hiç eve girmek istemiyor, hep sokaklarda dolaşıyorduk, hep yaşadığımız anda vardık, gelecek yoktu sanki, ta ki o ılık bahar sabahına kadar. Jan her zamankinden erken kalkmıştı, odada huzursuz adımlarını duyuyordum, gözlerimi açmaya ürküyordum nedense. Az sonra Jan'ın dışarı çıktığını duydum, ekmek almaya gittiğini düşündüm, kalktım, saçlarımı taradım, kavanozun dibinde kalan kahveyi pişirdim ve masaya oturup beklemeye başladım. Gelmiyordu. Gün batarken boş fincanları mutfığa götürdüm, ışıkları kapattım, elbiselerimle yatağa uzandım.

Ertesi sabah uyandığımda Jan hâlâ gelmemişti.”

Madam Litvak'la her cuma sinemalara gitmeye başlamıştık. O günlerde saçlarını açar, kırmızı elbisesini giyer, tek dizi incisini takar ve usulca koluma girerdi. Giderken bulvardan yürür, benim işimden, onun çevirilerinden, kitaplarından, havalardan, mevsimlerden konuşurduk hep. Dönerken ise parkın içinden geçerdik, hiç konuşmazdık. Bazen onun parmaklarının ucuyla belli belirsiz koluma bastırıldığını hissederdim, o zaman ben de hafifçe onun eline dokunurdum, hava şurup gibi olurdu, acımız hafiflerdi.

Geçen yıl Madam Litvak ilk kez Berlin'e gitmek istedi. Onu yalnız bırakamadım. Yolculuğa çıkmadan bir ay önce aldık biletlerimizi, bir Cuma akşamı hareket edecektik. İkimiz de uzun yolculuklara çıkmayı unutmuştuk, trenin kalkmasından saatler önce valizlerimizle Lyon Gar'ına gidip beklemeye başladık. Cep telefonlarının egemenliğinde yaşanan bu hayatın ortasında kalakalmış telefon kulübeleri kadar mahzunduk. Trenin kalkış saati geldiğinde, Madam Litvak'ın yüzüne baktım, başını salladı, evet emindi, gidiyorduk.

Alman sınırından geçtiğimizde sabah oluyordu, boş olan kompartımana iki genç adam girdi, fısıldayarak konuşuyorlar bizi rahatsız etmemeye çalışıyorlardı. Madam Litvak'ın birden yüzü sarardı, sesi titriyordu. Kulağıma eğilip "bu yıllar sonra duyduğum ilk Almanca sözler" dedi. Almanca'yı yıllardır sadece okuyup yazmıştı, ne tek kelime konuşmuş ne de duymuştu, giden bir sevgiliye karşılık beklenilmeden yazılan ve hatta hiç gönderilmeyen mektuplar gibiydi Madam Litvak'ın ana diline aşkı, bekleyişi gibi sessiz sedasız yaşanıp gitmişti.

Berlin'e indiğimizde öğlen oluyordu. Karanlıktı Berlin, şehrin üstüne kurşuni bir hava çökmüştü. "Bir taksiye bineyim" dedi Madam Litvak. Şöföre bir adres verdiğini anlamıştım, Almanca konuşan kendi sesini dinliyordu, soru sormak istemiyordum, o ne isterse onu yapacaktık.

Taksi bir kafenin önünde durdu. Madam Litvak tek söz söylemeden indi taksiden. Kafeye giriyorduk, bir süre kapının önünde durup içeriyi seyretti, sonra bir masaya oturduk. Dikkatle etrafına, duvarlara, insanlara bakıyordu Madam Litvak:

"Burası bizim oturma odamızdı, çok değişmemiş" dedi gülümseyerek.

"Efendim?"

"Burası bizim evimizdi, tam bu masanın yerinde bir kanepe vardı."

Şaşkınlığımdan ne diyeceğimi bilemiyordum, "adres aynı ama" diye mırıldandım.

"Evet" dedi Madam Litvak, "benim adım da hâlâ Sara."

Birbirimize bakamıyorduk, ağlamaktan korkuyorduk, yalnızlığımızdan utanıyorduk, hayatın bir buldozer gibi tekrar tekrar üzerimizden geçişini izliyorduk.

Tekrar gara döndük, Paris'e doğru giden ilk trenle Berlin'den uzaklaştık. Ertesi akşam Madam Litvak koluma gir-

miş parktan geçerken, ikimiz de az önce izlediğimiz filmin hayallerine dalmış, o cuma, o cumartesi, o Berlin, o Ankara, o kafe, o savaş, o aşk ve o ölüm hiç yaşanmamış gibi evimize dönüyorduk.

Artık Ankara'ya gidelim!

“Bir görsen Ömer, hepsi nasıl büyüdüler” diye ağlıyordu ablam telefonda. Hayır söz vermişti ya bana, şimdilik kimseye haber vermeyecekti, sadece Suna'ya ve Işık'a söyleyecekti geleceğimizi. Hayır bunun bir sakıncası yoktu.

Annemle akşam kahvelerimizi içtik, mavi trenle gidecektik. Ablamla eniştem karşılayacaklardı bizi garda. Yol-da anlattı annem. Çocukların hepsi okumuşlar, olaylara karışmışlar, yurtdışına gitmişler, sonra dönmüşler, evlenmişler ve ayrılmışlardı. Işık yalnız oturuyordu, Suna hâlâ arkadaşlarıyla.

Trenden indiğimizde Ankara Garı her zamanki ağırbaşlılığı, ölçülülüğü, uzaklığı ve tabii ki cumhuriyetin başkenti kimliğiyle güne uyanmıştı. Otobüs garının alabildiğine çıgırtkan, hayata koşuşturan karmaşası yoktu burada.

Ablam yine sürmeyi ihmal etmediği ruju, eniştem ise geriye taranmış beyaz saçlarıyla bekliyordu. Eniştem ablamın beni kucaklamasını, inanmaz gözlerle yüzüme bakışını ve tekrar tekrar kucaklamasını bekledi, sonra sanki daha dün akşam ayrılmışız gibi sıktı elimi, geçmiş i unutmalıydık:

“Hoşgeldin Ömer!”

Annem ve ablam ağlıyorlardı.

O evde senden geriye kalan bir şeyler aradım Gülay. Etrafında dünyanın bütün meselelerinin halledildiği holde oturan o masayı, büfenin camının kenarına iliştirilmiş eski bir kartpostalı, ortasında elma ya da armut baskısı olan porcelen bir tabağı, Suna'nın herbiri odanın bir köşesine fırlatılmış tokyolarını, dünyanın en değerli hazinesiymişçesine sakladığı gazoz kapaklarını, senin eve fısıldayarak giren gölgeden kalan bir karanlığı.

Annem namaz kılmaya gittiğinde aceleyle yaklaştı ablam yanıma:

“Ömer sana bir şey söyleyeceğim ama...”

“Söyle abla”

“Şey... Suna da seni görmek istiyor, ama buraya gelmek istemedi. Sen bir ara onlara uğrasan... Beni de istemiyorlar yanında, sen yalnız gitsen diyorum, akşama doğru bir ara... Işık götürür seni.”

“Suna olanları biliyor mu abla?”

“Biliyor, yaşı küçüktü ama... Işık zaten o zaman anlamıştı olanları, o anlatmış Suna'ya da.”

Hayatım boyunca beklediğim ve kaçtığım o anın kaçınılmazlığının yükü omuzlarımda baktım ablama ve ablam yine kahve yapmak için mutfaka gitti. Herkes sevdiklerine kendi bildiğince zaman tanır.

Döndüğünde annem de gelmişti yanımıza.

“Anne sana kahve yapmadım, zaten yol yorgunusundur, biraz uzansan.”

“Ömer de uzansın” dedi annem biraz küskün.

“E biraz da biz oturalım beraber, bak kaç gündür senin yanında” diye üsteledi ablam.

“Siz konuşun, bana bakmayın” diye direndi annem.

Annemin o sihirli, her duruma uyan, her derde deva sözü “bana bakmayın” güldürmüştü ikimizi de. Annem alınmış gibi görünerek kalktı yerinden:

“Ben biraz sizin yatağa uzanayım bari Türkan” dedi.

Ablamla kahvelerimizi içtik. Anlatmasını bekliyordum.

“Suna yalnız oturmuyor” diye söze girdi ablam, “senin tanıdığın birisiyle oturuyor, üç kişi oturuyorlar aslında.”

Ablam her cümlenin ardından tepkimi ölçmeye, sözcükleri seçerek anlatmaya çalışıyordu.

“Çocukluktan arkadaşları... Hasan birisi... Öbürü de Emel...”

Sustu ablam.

“Hasan’ı hatırlamazsın belki, ama Emel’i bilirsin...”

Sonra hızla anlatmaya başladı, bir an önce anlatacaklarının ağırlığından kurtulmak ister gibi çabuk çabuk konuşuyordu:

“Her şey bir yana Ömer... Aynı annesi... İlk gördüğümüz zaman hepimiz çok fena olduk. Ben şaşkınlıktan kızcağızla konuşamadım bile. Önce Işık’la buluşmuşlar, Işık bize telefon edip, haber verdi, şaşırmayalım diye ama yine de... Dedim ya ilk karşılaştığımda dilim tutuldu benim.”

“Sizi o mu buldu?”

“Ah sorma.. Suna’yla karşılaşmışlar ilk önce. Ah Suna... Suna’dan neler çektik.. Oniki Eylül’den sonra yurtdışına kaçtı. Meğer bunlar zaten daha önce karşılaşmışlar. Suna anlatmadı bize, ama Işık’ın telefonunu vermiş Emel’e Ankara’dan gitmeden. Emel arkasından gitti Suna’nın. Bu çocuklar ne yaparlarsa yapsınlar, hiç olmazsa arkadaşlığın değerini biliyorlarmış bak.. Neyse... Birkaç sene orada kaldılar. Sonra ortalık yatışınca döndüler yine... Yani aslında sana şundan söylüyorum bunları: Sadece yüzü gözü, boyu posu değil annesine benzeyen. Oturması, kalkması, konuşması.. ne bileyim, annesini görmüş gibi oluyor insan.”

Takatımı tartmak ister gibi belli belirsiz yüzüme baktı ablam ve ekledi:

“Ömer yine de sen bilirsin... İstersen git, istersen gitme.”

“Olmaz” dedim, “benim hepsine bir hayat borcum var.”

“Öyle deme Ömer, senin elinden gelen bir şey değildi o. Hem sen de çok çektin.”

Ben bir şey çektim mi Gülay? Madam Litvak “bütün aşklar müebbet mahkûm” derken senin bunu duyduğundan emin değil miydim?

“Evlenmediler mi hiç?”

Gülüyordu ablam anlatırken:

“Evlendiler hepsi. Önce Emel evlendi, arkasından Suna.. Evi Hasan’a bıraktılar. Sonra ikisi de aynen, yine beraber oturdukları eve döndüler. Hiçbirimiz ne evlenmelerinden ne de boşanmalarından bir şey anladık. Suna’ya “ne oldu kızım, neden anlaşılamıyorsunuz?” dedim, dövüyor mu, sövüyor mu? Yok. Emel’e “peki sen neden ayrıldın?” diye sordum, “şiddetli geçimsizlik” deyip geçti. Hasan’ın annesi geldi geçenlerde. “Bari birisi Hasan’la evlenseydi” diyor, haklı kadın, ne diyeyim? Ama alıştık artık biz onlara, madem öyle rahat ediyorlar. Zaman değişti artık, çocuklar da değişti.”

Ablamı ne kadar özlediğimi fark ettim.

Kapı zili çaldığında konu ağbimlere gelmişti, yani onun hiç görmediğim çocuklarına.

“Işık’tır” diye kalktı ablam yerinden. “Eğer gitmek istersen seni Suna’lara götürecekti, yani annem uyanmadan giderseniz iyi olur aslında.”

Işık... Işık elimi sıktı sadece, “Hoşgeldiniz” dedi, aynı Işık gibiydi, bana “siz” diyen sesindeki ciddiyet yavrukurt kamplarından eve dönen Işık’ı ele veriyordu yine.

“Nasılsın Işık?”

“İyiyim ben, siz?”

“Ben de iyiyim”

Annesine döndü:

“Siz konuştunuz mu?”

Başını salladı ablam, “siz gidin, bekliyorlardır.”

Kapının önünde duran mavi Vosvos’a bindik. Arabayla geri geri çıkarken gülümsedi Işık. Bulvardan aşağı inerken aynı çekingen gülümseme vardı yüzünde.

“Şu köşede oturuyorum ben de. Yarı büro yarı ev işte. Siz ne zaman döndünüz İstanbul’a?”

“İki hafta kadar oldu. Ankara ne kadar değişmiş!”

Beşevler’den geçiyorduk. Beşevler’in oraya sadece bir işi halletmeye gelmiş insanların, geçici bir film dekoru izlenimi veren ruhsuz binalarının arasından Bahçelievler’e döndük, Akman Apartmanı’nı geçtik -sen de beni Akman Pastanesi’nde beklemeyecek miydin Gülay? İki salep söylemeyecek miydik?-

Az ileride bir sokağın köşesinde durdu Işık, arabadan indik, “burası” dedi, Işık’ın yukarıya doğru el salladığını gördüm.

Bir apartmanın üçüncü katının balkonunda, birisi diğerinden uzun iki çocuk, yüzlerinde sevinçli bir telaş, yaklaşan bir gemiden rıhtıma doğru el sallıyorlarmış gibi selamlıyorlardı beni. O an Ankara’ya, Madam Litvak’a, sana ve hayata inandım Gülay.

Frankfurt, 6 Temmuz 2002

Ankara, Mon Amour!
üst üste asılınca ertesi gün daha iyi ısıtan paltoların
cepli basma elbiselerin
dualarla ekilen simit ağaçlarının
üç tam bir paso'nun
trolleybüs hızında giden bir hayatın
Zümrüt Pastanesi'nin ve Alemdar Sineması'nın
sabahtan öğlene bir yağmurla değişiveren dünyaların
ikinci sessizliklerinin
"bir hatırası olmanın"
"bir çay koyalımın"
mavi ODTÜ otobüslerinin
ciddiyetle Grundrisse okumaların
Nisan Tezleri'nde aranan şiirin
yirmi yaşında olmanın
tiril tiril yeşil elbiseler giyen bir hayalin
kaplumbağa soyunun
en zor geçen o ilk altı ayın
elinden kavuşanların sevinci,
ayrılanların hüznü alınan Ankara Garı'nın
yani çocukluğun
arkadaşlığın
aşkın öyküsü...

Bize vaat edilenler de bunlar değil miydi zaten?

